

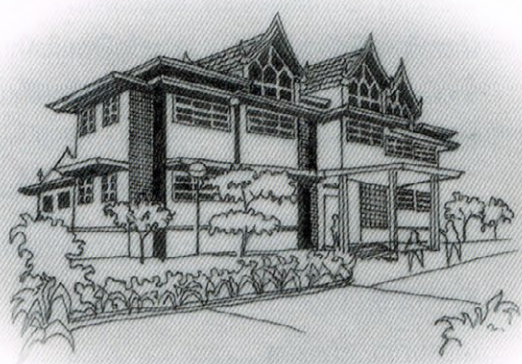
นำชม

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ขอนแก่น

GUIDE TO

KHON KHAEN NATIONAL MUSEUM

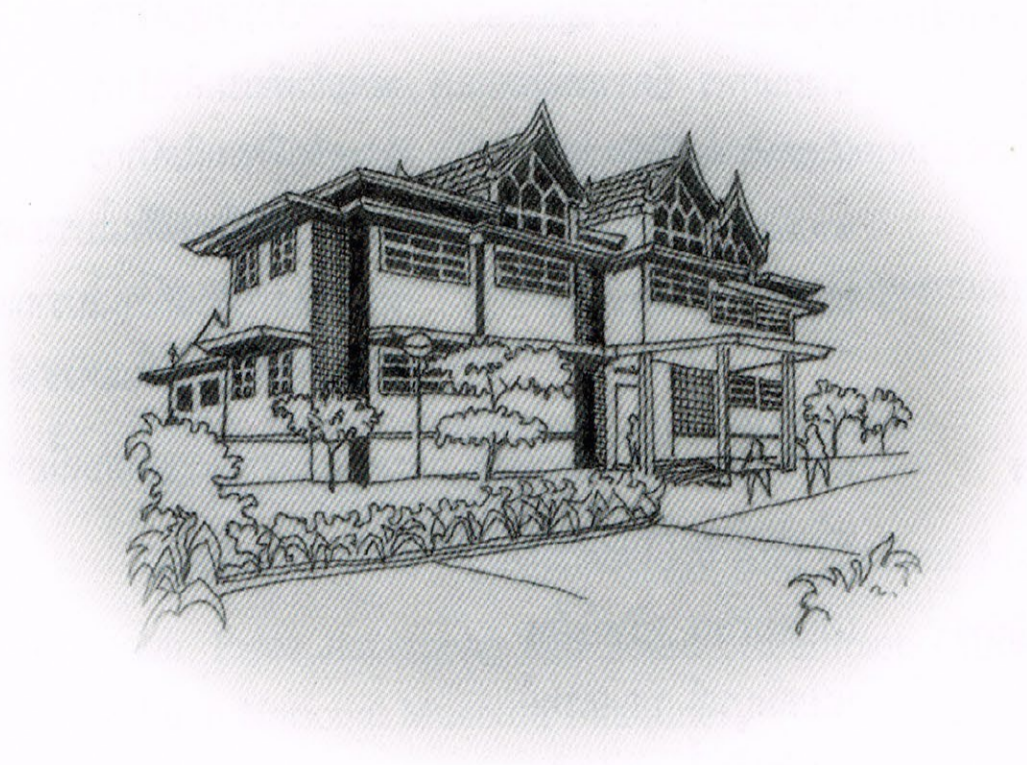
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ขอนแก่น
KHON KAEN NATIONAL MUSEUM

วีดีโอแนะนำพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติขอนแก่น
(ภาษาไทย)

วีดีโอแนะนำพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติขอนแก่น
(ภาษาอังกฤษ)

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ขอนแก่น
KHON KAEN NATIONAL MUSEUM

นำชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ชอนแก่น

เลขหมู่หนังสือ

๙๗๔-๙๕๙๕๗-๗-๘

ผู้จัดทำ

สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
 กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ
 พิมพ์ครั้งแรก มกราคม ๒๕๕๓
 จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

ที่ปรึกษา

นายนิคม มูลิกะคามะ	อธิบดีกรมศิลปากร
นายภิรมย์ จินะเจริญ	รองอธิบดีกรมศิลปากร
นางกนกพร อัคราภรณ์	รองอธิบดีกรมศิลปากร
นายอารักษ์ สังหิตกุล	รองอธิบดีกรมศิลปากร
นายพิเศษ เจียจันทร์พงษ์	ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านโบราณคดี
นายประโชติ สังขุกิจ	ผู้อำนวยการสำนักงานโบราณคดี และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

บรรณาธิการ

นายพิเศษ เจียจันทร์พงษ์ และคณะทำงานตรวจสอบเนื้อหาแผ่นพับและ
หนังสือนำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

กองบรรณาธิการ

นายสามารถ ทรัพย์เย็น
 นายสมบุญ บุษยเวทย์
 นายวีระสิทธิ์ ชูแสงทอง
 นายอรุณศักดิ์ กิ่งมณี
 นางศิริพันธ์ ตาบเพ็ชร
 นางสาวกัลยาณี กิจโชติประเสริฐ
 นายกรกฎ บุญลพ

ปก/รูปเล่ม

นายพงษ์ศักดิ์ มีศิริ

ควบคุมการพิมพ์

นางศิริพันธ์ ตาบเพ็ชร

พิมพ์ที่

บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด กรุงเทพมหานคร
 โทร. ๒๓๖-๐๐๕๘ โทรสาร ๒๓๘-๔๐๒๘

Guide to Khon Kaen National Museum

ISBN 974-85857-7-8

Published by Office of Archaeology and National Museum, The Fine Arts Department, Ministry of Education, first edition in January 2000, 5,000 copies.

Advisors Mr. Nikom Musigakama
Director - General of Fine Arts Department
Mr. Pirom Genajaroen
Deputy Director - General of Fine Arts Department
Mrs. Kanokporn Akaraporn
Deputy Director - General of Fine Arts Department
Mr. Arak Sanghitakula
Deputy Director - General of Fine Arts Department
Mr. Pises Jiajanpong
Senior Expert Archaeology And Museum
Mr. Prachote Sangkanukij
Director of Office of Archaeology And National Museum

Editor Mr. Pises Jiajanpong and Board of Pamphlet, Guide to Khon Kaen National Museum Examiner.

Editorial Board Mr. Samart Supyen
Mr. Somboon Bunyavetaya
Mr. Verasit Shusangtong
Mr. Arunsak Kingmanee
Mrs. Siripan Tabphet
Miss. Kanlayanee Kitchotprasert
Mr. Korakot Boonlop

**Cover and
Layout Design** Mr. Phongsak Meesiri

Co-ordinators Mrs. Siripan Tabphet

Printer Rung Silp Printing Co., Ltd.
Bangkok. Tel. 236 - 0058, Fax. 238 - 4028

คำนำ

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติประจำเมือง ที่เป็นแหล่งศึกษา รวบรวมและอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวกับชุมชนในท้องถิ่น เพื่อให้ความรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์และคุณค่าในมรดกเหล่านั้น ให้เกิดความเพลิดเพลินและเสริมสร้างภูมิปัญญาแก่เยาวชนและประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าใจเรื่องราวของตนเองได้ดียิ่งขึ้น อันจะเป็นผลก่อให้เกิดความภาคภูมิใจรักและหวงแหนแก่ทุกคนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ การรวบรวมศิลปโบราณวัตถุและสิ่งของเครื่องใช้พื้นบ้าน ได้รับความอนุเคราะห์และความร่วมมือจากส่วนราชการ สถาบันการศึกษาและประชาชนชาวจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดใกล้เคียงเป็นอย่างดี

ขอนแก่น เป็นจังหวัดที่มีความเจริญมากจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีพื้นที่ประมาณ ๑๓,๔๐๔ ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ โดยทางรถยนต์ ประมาณ ๔๔๙ กิโลเมตร ตั้งอยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำชีตอนบน ซึ่งเป็นตอนบนของแอ่งโคราช ที่มีแม่น้ำหลายสายไหลมาบรรจบกันและเป็นแหล่งน้ำอันสำคัญส่วนหนึ่งของภูมิภาค แม่น้ำพรม แม่น้ำชี และแม่น้ำพอง เกิดจากแนวเทือกเขาเพชรบูรณ์ไหลลงมารวมกับแม่น้ำชีอันมีต้นกำเนิดจากเขตจังหวัดชัยภูมิมารวมเป็นลำชีใหญ่ในเขตจังหวัดขอนแก่น

ย้อนอดีตไปร้อยกว่าล้านปี ที่อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น เคยเป็นที่อยู่ของสัตว์โลกดึกดำบรรพ์ขนาดใหญ่ นักโบราณชีววิทยาได้ขุดพบรอยเท้าและโครงกระดูกไดโนเสาร์ และเมื่อ ๔,๐๐๐-๒,๐๐๐ ปีมาแล้ว เป็นระยะเวลาที่มนุษย์เริ่มมีการอยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ขอนแก่นก็เคยเป็นถิ่นอาศัยของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ดังปรากฏหลักฐานโบราณวัตถุกระจายอยู่เป็นจำนวนมากในหลายๆ อำเภอ เช่น อำเภอเมือง อำเภอชุมแพ อำเภอมัญจาคีรี อำเภอบ้านไผ่ อำเภอหนองเรือ อำเภอพล และอำเภอกระนวน เป็นต้น นอกจากนั้นยังพบงานศิลปะอีกหลายแห่ง เช่น ที่อำเภอกุเวียง อำเภอหนองเรือ และอำเภอกุพาม่าน เป็นต้น

เมื่อเข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์ ประมาณพันกว่าปีมาแล้ว ในระยะเวลาที่อารยธรรมทวารวดีและลพบุรี กำลังรุ่งเรือง ขอนแก่นก็เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่พบความเจริญของคนในยุคนี้จากหลักฐาน

เมืองโบราณหลายแห่ง เช่น เมืองโบราณที่ดงเมืองแอม อำเภอเขาสวนกวาง เมืองชัยวาน กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย และเมืองโบราณโนนเมือง อำเภอชุมแพ เป็นต้น

ประวัติการสร้างเมืองขอนแก่น เริ่มขึ้นในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ ๑ ในราว พ.ศ. ๒๓๔๐ เพี้ยเมืองแพน เชื้อสายเจ้าเมืองร้อยเอ็ดและสุวรรณภูมิ ได้พาผู้คนอพยพจากบ้านชีโหล่น (ในเขตอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด) มาตั้งบ้านเมืองที่บ้านบึงบอน บริเวณเมืองขอนแก่นปัจจุบัน และได้กราบบังคมทูลขอพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จึงได้พระราชทานบรรดาศักดิ์ให้เป็น พระนครศรีบริรักษ์ ยกบ้านบึงบอนบริเวณเมืองขอนแก่น ขึ้นกับเมืองนครราชสีมา เมืองขอนแก่นได้ย้ายที่ตั้งเมืองหลายครั้ง แต่ครั้งสุดท้ายก็ย้ายมาตั้งบริเวณที่เดิม และสร้างศาลากลางจังหวัดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๒

กรมศิลปากร ได้จัดพิมพ์หนังสือนำชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ขอนแก่น เพื่อเป็นคู่มือประกอบในการเข้าชมนิทรรศการ และหวังว่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจทั่วไป

(นายนิคม มุสิกคามะ)

อธิบดีกรมศิลปากร

Preface

Khon Kaen National Museum of Khon Kaen province established to function as national museum for provincial city with various objectives to fulfill, museum is the educational center that performs its duties in both collecting and conserving cultural heritage, natural resources and different environment materials concerning the local communities, museum also gives the youths and people the knowledge and historical perception of those conserved heritage together with entertainment and intellectual adaptability for better understanding among themselves, causing the pride of their cultural achievements and the sense of belonging to their neighbourhood. Strong supports and good cooperations from government agents, educational institutes, Khon Kaen residents and neighbouring communities made the successful collecting of ancient art objects and folk handicraft.

The provincial city of Khon Kaen is one of the most advanced province in Upper Isaan area, with the size of 13,404 SQ. kilometers, only 449 kilometers by road from Bangkok. Situated in upper part of Chi river basin which belonged to Khorat Plain on the northern area, there are many rivers flow to this meeting location, making this area one of the important water source of the region. Prom river, Choen river and Pong river originated from Phetchaboon mountain range flow to join Chi river which originated from area in Chaiyapoom province then become to main Chi river that flow through Khon Kaen boundary.

Once upon a time around hundreds million years ago : the area in Phuwiang district of Khon Kaen Province was the place where primordial giant beast resided. The biologist who study life in primeval period had day out some Dinosaur bones and discovered their foot imprints. Around 4,000-2,000 years ago the human races started to settle down permanently. Khon Kaen was also inhabited by prehistorical people that testified with large amount of ancient objects scattering around the areas of many districts namely Muang,

Chumpae, Baanpai, Munjakiri, Nhongrua, Pol and Kranuan. And there have been also some discovered cave art in the district of Phuwiang, Nhongrua and Phuphamaan.

During the historical time of Dvaravati and Lopburi civilizations prosperous period about one thousand years ago, Khon Kean was another community that influenced by those cultures and there were many evidences of those civilized people in different ancient cities namely Dongmuangaem in Khaosuan Kwang district, Muang chaiwaan in Kokpohchai subdistrict and Nonmuang in Chumpae district.

The chronological establishment of Khon Kaen city was firstly recorded in the reign of King Rama I around 1797 A.D. When the descendant of Roi-et and Suwannapoom city chief named "Piamuangpaen" had migrated with people from Baanchilhoan (the area in Artsamart district of Roi-et province in present time) to found the town at Baanbungborn in the present boundary of Khon Kaen province then he sought the royal permission from the King to become the official agent so the title name of Pranakornsriboriraksa was conferred by the sovereign to him and annexed Baanbungborn (Khon Kaen area) to the authority of Nakornrachasima city. The locations of Khon Kaen provincial city were relocated for many times, the last one took place in 1899 A.D. in the original place and the provincial city hall was also erected.

The Fine Arts Department had published the orientation book of Khon Kaen National Museum to be used as the visiting manual for people who attend the exhibitions and wished that this book will be of benefit to the interested public.

(Mr. Nikom Musigakama)

Director General

Fine Arts Department

สารบัญ

Content

คำนำอธิบดีกรมศิลปากร	Preface
จังหวัดขอนแก่น ๑	Khon Kaen Province
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ขอนแก่น ๗	Khon Kaen National Musuem
สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ๒๐	Prehistoric Period
ศิลปะทวารวดี ๓๒	Dvaravati Art in Isan
ศิลปะลพบุรี ๓๗	Lopburi Art
ศิลปะลาว ๔๔	Laotian Art Style
ประวัติเมืองขอนแก่น ๕๔	History of Khon Kaen City in brief
ศิลปกรรมพื้นบ้านอีสาน ๖๒	Isan Folk Art
โบราณวัตถุชิ้นสำคัญใน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติขอนแก่น	๘๖ Important Ancient Object in National Museum of Khon Kaen

จังหวัดขอนแก่น Khon Kaen Province

คำขวัญจังหวัดขอนแก่น

พระธาตุขามแก่น เสียงแคนดอกคูน
ศูนย์รวมผ้าไหม ร่วมใจผูกเสี่ยว เที่ยวขอนแก่น
นครใหญ่ ไดโนเสาร์สิบล้อก้อง เหรียญทองโอลิมปิก

ที่ตั้งและขนาด

จังหวัดขอนแก่นตั้งอยู่ในเขตที่ราบสูงโคราช ระหว่างเส้นรุ้งที่ ๑๕ - ๑๗ องศาเหนือ และเส้นแวงที่ ๑๐๑ - ๑๐๓ องศาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามทางหลวงหมายเลข ๒ หรือ ถนนมิตรภาพ ๔๔๕ กิโลเมตร และตามทางรถไฟสายกรุงเทพ - หนองคาย ๔๕๐ กิโลเมตร ขอนแก่นแบ่งการปกครองออกเป็น ๒๐ อำเภอ ๕ กิ่งอำเภอ มีพื้นที่ประมาณ ๑๐,๘๘๖ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๖.๘ ล้านไร่ เท่ากับร้อยละ ๖.๕ ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดอุดรธานี จังหวัดเลย และจังหวัดหนองบัวลำภู ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดบุรีรัมย์ ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดกาฬสินธุ์และ

The Popular aspects concerning provincial city of Khon Kaen as following regard

Holy relic of Khon Kaen, Beautiful sound of Bamboo reed mouth organ and Stunning beauty of Puddingpipe tree, Center of Silk clothing, Unity of Friendship, Leisure time in Metropolitant of Khon Kaen, Well known Dinosaur, Golden Medal of Olympic.

Size and Location

Provincial city of Khon Kaen situated on the high plateau of Khorat between the north latitude of 15-17 degree and the east longitude of 101-103 degree, with the distance along National Highway No. 2 or Mittaparb road from Bangkok total 445 k.m and the distance along the railway of Bangkok - Nhonkai route total 450 k.m. The administrative authority divided into 20 districts and 5 subdistricts with the total area of 10,886 sq.k.m. or equal to 6.8 million rai that

จังหวัดมหาสารคามและทิศตะวันตกติดต่อกับ
จังหวัดชัยภูมิและจังหวัดเพชรบูรณ์

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดขอนแก่นโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง มีพื้นที่สูงต่ำสลับกันเป็นลูกคลื่นลาดเทลงไปทางทิศตะวันออก และทางทิศใต้มีที่ราบลุ่มบางตอนแถบลุ่มน้ำชี ลุ่มน้ำพอง พื้นที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางโดยเฉลี่ย ๑๐๐ - ๒๐๐ เมตร ทางทิศตะวันตกเป็นที่ราบสูงและภูเขา ส่วนทางทิศตะวันออกเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ

ภูมิอากาศ

สภาพอากาศของจังหวัดขอนแก่นโดยทั่วไป ประกอบไปด้วยสามฤดูคือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์เป็นต้นไปจนถึงเดือนพฤษภาคม อากาศจะร้อนจัดในช่วงเดือนเมษายน ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม เป็นต้นไปจนถึงเดือนตุลาคม โดยจะมีฝนตกชุกในช่วงเดือนสิงหาคม ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม เป็นต้นไป จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ สภาพอากาศจะหนาวเย็นโดยทั่วไปและจะหนาวจัดในช่วงเดือนธันวาคมจนถึงเดือนมกราคม

equivalent to 6.5 percent of northeastern region. With the common border that shared with Loei, Udonthani and Nongbualumpoo provinces in the north, with Nakornrachasima and Buriram provinces in the south, with Kalasin and Mahasarakham provinces in the east, with Chaiyaphum and Phetchaboon provinces in the west.

Physical Geography Features

Khon Kaen province in the general view of physical geographical concerns comprised of the high plain of mountainous areas like the shape of wave that sloped down to the low of east and south, some water basin plains situated in Chi river basin and Pong river basin. With the average height from medium sealevel of 100-200 meter. The western area covered with mountains and high plains, and there are some river basin areas in the east.

Seasons

Area consisted of three seasons namely Hot season concerning from February through May with the high temperature in April, Rainy season starting from May through October with heavy rainfalls in August and the Cold season that starts from October onwards till the end of February with

แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อการอุปโภคบริโภคและทำการเกษตรของจังหวัดขอนแก่นได้แก่ ลำน้ำชี ลำน้ำพอง ลำน้ำเชิญแม่น้ำทุกสายมีต้นกำเนิดมาจากเทือกเขาด้านตะวันตกของจังหวัด

ลำน้ำชี มีต้นน้ำอยู่ในจังหวัดชัยภูมิไหลเข้าสู่จังหวัดขอนแก่นบริเวณอำเภองาวน้อยผ่านอำเภองาวใหญ่ ชนบท มัญจาคีรี บ้านไผ่เมือง แล้วไหลลงสู่ลำน้ำพองโกสุมพิสัยของจังหวัดมหาสารคาม

ลำน้ำพองมีต้นน้ำอยู่ในเทือกเขาเพชรบูรณ์ ไหลลงมาจากอำเภอกะดัง จังหวัดเลยผ่านมายังอำเภอบุรบดีน้ำพองแล้วไหลลงสู่ลำน้ำชีบริเวณรอยต่ออำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นและอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ลำน้ำเชิญ ไหลมาจากจังหวัดชัยภูมิผ่านตอนล่างของอำเภอชุมแพ และอำเภอหนองเรือแล้วไหลลงเขื่อนอุบลรัตน์

the low temperature during December and January and cool weather throughout the season

Water sources

The natural water resources that are of most important to agricultural and consumption in Khon Kaen area originated on the western mountain range namely Chi river, Pong river, Choen river respectively.

Chi river originated from water source in Chaiyapoom province and flows to boundary of Khon Kaen in the area of Waengnoi district through Waengyai, Chonboth, Munjakhiri, Baanpai, Muang and changes the course down to Kosoompisai district of Mahasarakham province.

Pong river originated from water source on Phetchaboon mountain range, flows through Phukradung district of Loei province then joins river Chi via Ubonrattana and Numpong districts at the adjoining border of Khon Kaen's Muang district and Kosoompisai district of Mahasarakham province.

Choen river flows from Chaiyapoom province and fills the lake of Ubonrattana Dam via Chumpae and Nhongrua districts.

พระธาตุขามแก่น
 Holy relic of
 Khon Kaen

บึงแก่นนคร
 Kaen Nakorn Lake

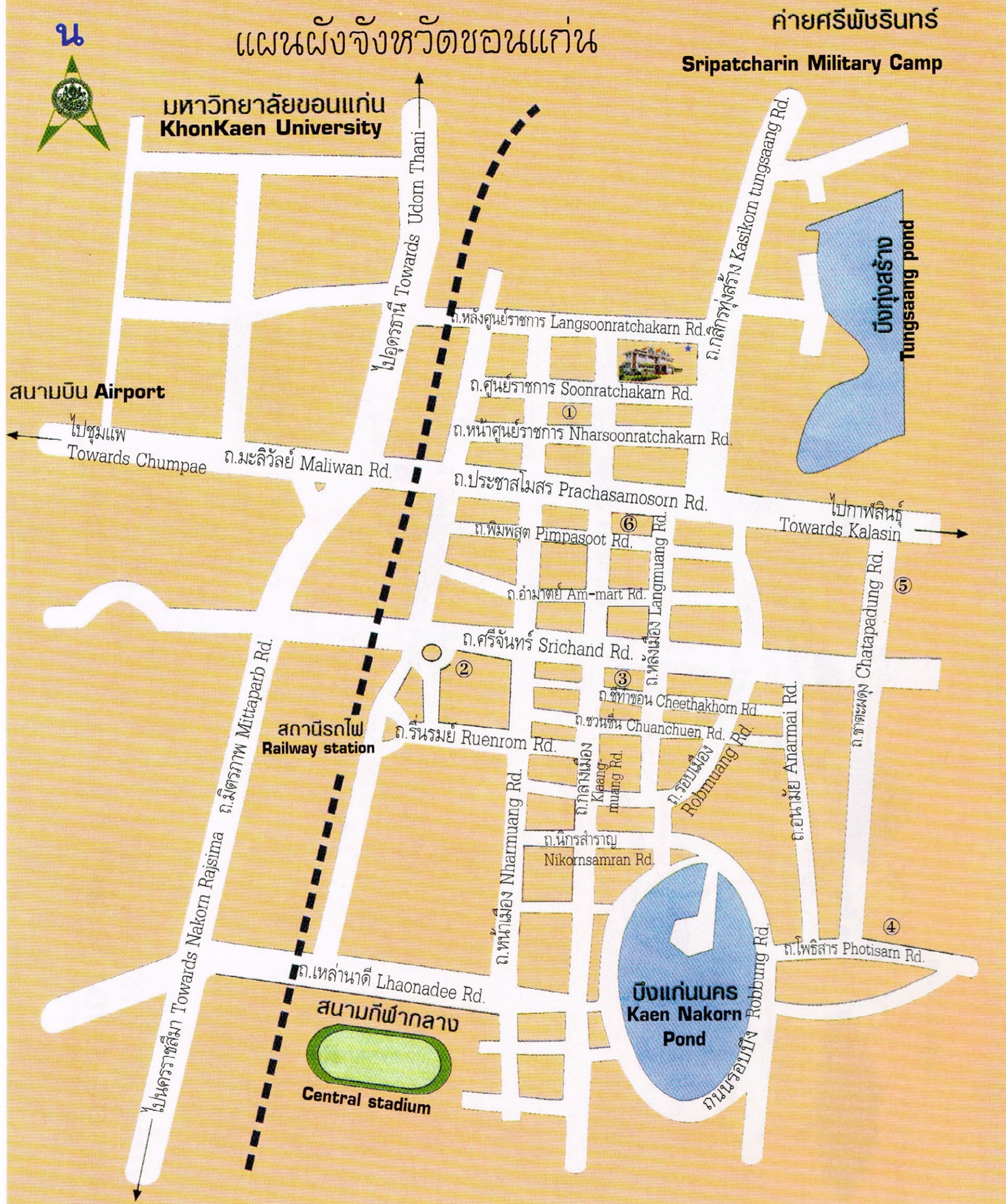

แผนที่จังหวัดขอนแก่น

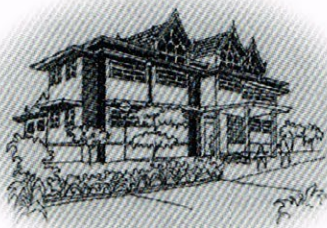
ค่ายศรีพิชรินทร์

Sripacharin Military Camp

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ขอนแก่น Khon Kean National Museum

- ① ศาลากลางจังหวัดขอนแก่น City hall of Khon Kaen province
- ② เทศบาลนครขอนแก่น Munipal office of Khon Kaen
- ③ สถานีตำรวจ Police station
- ④ กงสุลลาว Laos Consulate
- ⑤ กงสุลเวียดนาม Vietnam Consulate
- ⑥ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย Tourism Authority of Thailand

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ขอนแก่น Khon Kaen National Museum

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ขอนแก่น

กรมศิลปากร มีนโยบายจัดตั้งพิพิธ-
 ภัณฑ์สถานแห่งชาติในส่วนภูมิภาคขึ้น
 เพื่อให้เป็นที่รวบรวม สงวนรักษาและจัดแสดง
 ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ ซึ่งเป็นสมบัติทาง
 วัฒนธรรมของชาติ อย่างน้อยภาคละ ๑ แห่ง
 ในจังหวัดใดที่มีโบราณสถานและได้พบ
 ศิลปวัตถุจำนวนมาก สมควรจัดตั้งพิพิธภัณฑ-
 สถาน ก็ได้จัดตั้งขึ้นในจังหวัดนั้น ในภาค
 ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน หน่วยศิลปากร
 ที่ ๗ อยู่ที่จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นจังหวัดใหญ่
 มีส่วนราชการต่างๆ จำนวนมาก รวมทั้ง
 มหาวิทยาลัย ตั้งอยู่ กรมศิลปากรจึงได้สร้าง
 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เพื่อรวบรวม สงวน
 รักษาศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ ในภาคตะวันอก
 เฉียงเหนือ ขึ้นที่จังหวัดขอนแก่น

Khon Kaen National Museum

The Fine Arts Department set the
 policy to found national museum in
 regional areas to house, preserve and
 exhibit the art objects and ancient
 objects which belong to national
 cultural heritage at least one museum
 in each regional part. If many ancient
 structure were discovered with large
 amount of artifacts had been unearthed
 in such province that the museum
 should be founded to pursue those
 objectives, the permission will be grant
 ed to establish the regional museum
 restectively. In the upper part of north
 eastern area there is the regional
 office of Fine Arts Department area 7
 situated in Khon Kaen province which
 comprises of different regional offices
 of government agents and there is also
 the university campus, to comply with
 its policy the Fine Arts Department
 have founded Khon Kaen National
 Museum to house and preserve the
 collection of art objects and ancient
 objects that were discovered in the
 northeastern region.

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขอนแก่น
Khon Kaen National Museum

อาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขอนแก่น เริ่มก่อสร้างตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๐ เฉพาะอาคารส่วนหน้า ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ได้รับงบประมาณค่าครุภัณฑ์ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ได้งบประมาณก่อสร้างอาคารส่วนหลังอีก แต่เนื่องจากอาคารพิพิธภัณฑสถานตั้งอยู่บนเนินที่โล่ง เมื่อเกิดพายุฝนทำให้อาคารได้รับความเสียหาย รวมทั้งครุภัณฑ์ด้วย การจัดแสดงภายในจึงชะงักอยู่ รอการซ่อมแซมแก้ไขอาคารและครุภัณฑ์ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๑๕ จึงได้ดำเนินการจัดแสดงแล้วเสร็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขอนแก่น เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕

พ.ศ. ๒๕๓๓ กรมศิลปากร มีแนวทางที่จะพัฒนาและปรับปรุงพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ จึงได้รับงบประมาณสนับสนุน เป็นเงิน ๓,๐๐๐,๐๐๐.- บาท ดำเนินการสร้างอาคารสำนักงาน ห้องประชุม และในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ได้รับงบประมาณ จำนวน ๙๘๕,๓๐๐.- บาท

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขอนแก่น

The construction of Khon Kaen National Museum building started since 1967 A.D. For the front building only that the educational budget of 1968 A.D. had been allocated. Later on more budget allocated to the construction of the rear building in 1969 A.D. Due to the exposed location on the mound, the museum buildings were always damaged by rainstorms, the decorated item and educational material were also damaged causing the delay of interior exhibition arrangement. The construction was temporarily stop waiting for building and furniture repair. Until 1972 A.D. the repair of exhibition area was completed and the King came to officiate the opening of Khon Kaen National Museum on December 20, 1972 A.D.

In 1990 A.D. the Fine Arts Department has proposed the plan to develop and overhaul this museum then the supporting budget amount of 3,000,00 Bahts was allocated for being the cost of administrative office and meeting room. Later on the budget amount of 985,300 Bahts was allocated in 1993 A.D. for the costing of furniture and educational material and the exhibition arrangement so the work to overhaul the exhibition activities was done to follow the standard of city museum setting up. By adjusting some

อาคารพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ขอนแก่น
Khon Kaen National Museum

สำหรับคำวิสาครภัณฑ์และการจัดแสดง จึงได้ดำเนินการปรับปรุงการจัดแสดงให้เป็นไปตามรูปแบบของการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานประจำเมือง โดยปรับปรุงการจัดแสดงถาวรที่มีอยู่เดิมและเพิ่มเติมเนื้อหาการจัดแสดงให้ครบถ้วนตามมาตรฐานการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานประจำเมืองเพื่อสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่จะให้พิพิธภัณฑสถานเป็นศูนย์กลางการศึกษาของระบบที่ให้ความรู้ ความเพลิดเพลินและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางด้านศิลปวัฒนธรรมหรืออำนวยความสะดวกแก่นักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไป

ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ พพิธภัณฑสถานแห่งชาติขอนแก่น ได้รับงบประมาณ ๑,๐๐๐,๐๐๐.- บาท ให้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาคลังพิพิธภัณฑให้เป็นระบบเปิดสู่สาธารณชน หมายถึงให้คนทั่วไปเข้าชม และศึกษาหาความรู้ วิธีการจัดเก็บในคลังโบราณวัตถุของพิพิธภัณฑ ได้

นอกจากนี้ ยังได้รับงบประมาณจากแผนงานเงินกู้เพื่อการท่องเที่ยวและส่งเสริมการสร้างงานภายใต้โครงการ SIP อีก ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อให้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขอนแก่นปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ ห้องประชุม และศูนย์บริการข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว และได้รับงบประมาณอีก ๑,๑๐๐,๐๐๐.- บาท ให้พิมพ์หนังสือนำชม และแผ่นพับ

features in the permanent exhibition that already been displayed and adding more contents of the exhibition to meet the required standard of city museum status that designed to cater for the policy of Education Ministry, which expect the museum to function as non formal education center giving both knowledge and pleasure and also the tourism cultural attraction or being at disposal of students and the public.

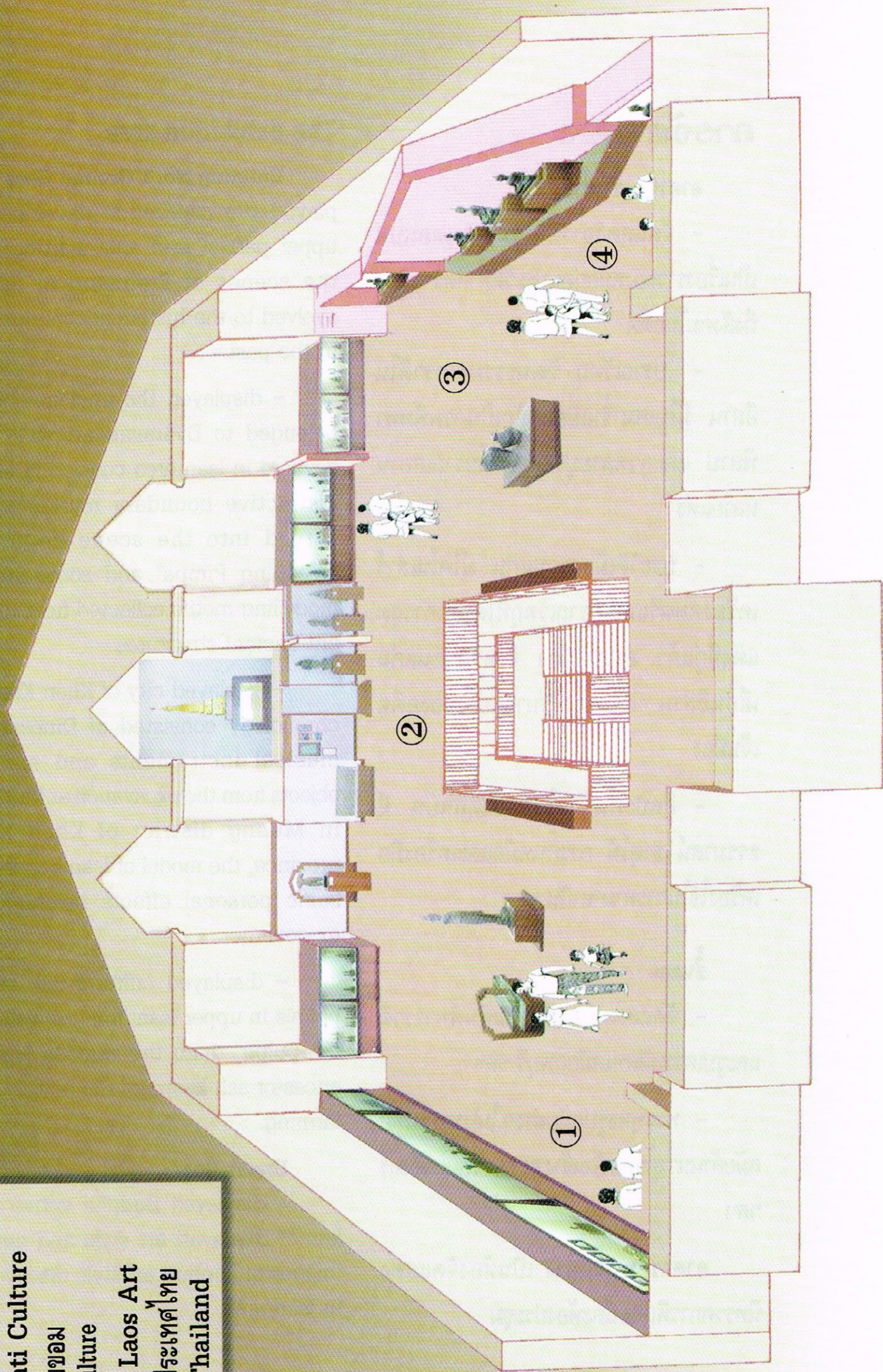
In 1998 A.D. Khon Kaen National Museum received the budget amount of 1,000,000 Bahts to facilitate the improvement and development of museum storage system by changing it to open to public system. Then the people can visit the museum and learn how the store system have been processed in the ancient objects store of museum.

Apart from this the museum also received the budget from "The loan for tourism and employment creating promotion plan" under supervision of SIP project at the amount of 2,000,000 Bahts to be the costing of Khon Kaen National Museum landscape improving, meeting room and tourist information service center restoration, Additional budget amount of 1,100,000 Bahts received for the costing of museum guiding booklet and guidance folder printing.

แผนผังห้องจัดแสดง ชั้นบน Floor plan of Exhibition hall on upper floor

- ① วัฒนธรรมทวารวดี
Dvaravati Culture
- ② วัฒนธรรมขอม
Khmer Culture
- ③ ศิลปะลาว Laos Art
- ④ ศิลปะในประเทศไทย
Art in Thailand

การจัดแสดง

อาคาร ๑ ชั้นล่าง

- จัดแสดงอารยธรรมอีสานตอนบน เป็นเรื่องราวของสมัยก่อนประวัติศาสตร์ แสดงถึงสังคมในอดีต
- โบราณวัตถุ วัฒนธรรมทวารวดีในอีสาน มีใบเสมาชิ้นเยี่ยมสลักเป็นภาพพิมพ์พิลาป และลวดลายปูนปั้นจากโบราณสถานหลายแห่ง
- ประวัติเมืองขอนแก่น มีไดโนเสาร์ เครื่องดนตรีและโบราณวัตถุที่ได้จากการขุดแต่งที่ภูแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เขื่อนอีสาน และของใช้บางอย่างของอดีตเจ้าเมือง
- ศิลปะพื้นบ้านในอีสานตอนบน มี ธรรมาสัน ชาติไม้ การปั้นหม้อและเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำมาหากิน ฯลฯ

ชั้นบน

- จัดแสดงเกี่ยวกับพระพิมพ์ทวารวดี และรูปเคารพอีสานสมัยลพบุรี ฯลฯ
- พระพุทธรูปสมัยต่างๆ ในประเทศไทย สมัยล้านนา สุโขทัย ล้านช้าง ยุครัตนโกสินทร์ ฯลฯ

อาคาร ๒ ชั้นล่าง เป็นห้องจัดแสดง นิทรรศการพิเศษ และห้องประชุม

The exhibition area

Building No. 1 Ground floor displayed the civilization developed in upper part of Isan area starting from the scenes of Prehistorical period evolved to the historical communities in the past.

- displayed the ancient objects belonged to Dvaravati art style discovered in Isan area consisting of the distinctive boundary marker stone carved into the scene depicting "Weeping Pimpa" and some stucco modelling motifs collected from different ancient structures

- displayed city of Khon Kaen in chronology consisted of Dinosaur, musical instruments and ancient objects from the excavation at Ku Kaew in Muang district of Khon Kaen province, the model of Isan house and some personal effects belonged to ex-governor.

- displayed cultural folk art of people in upper Isan area consisted of the pulpit, thatu the wooden box for ancestor ash keeping, the pottery and farming.

Upper floor

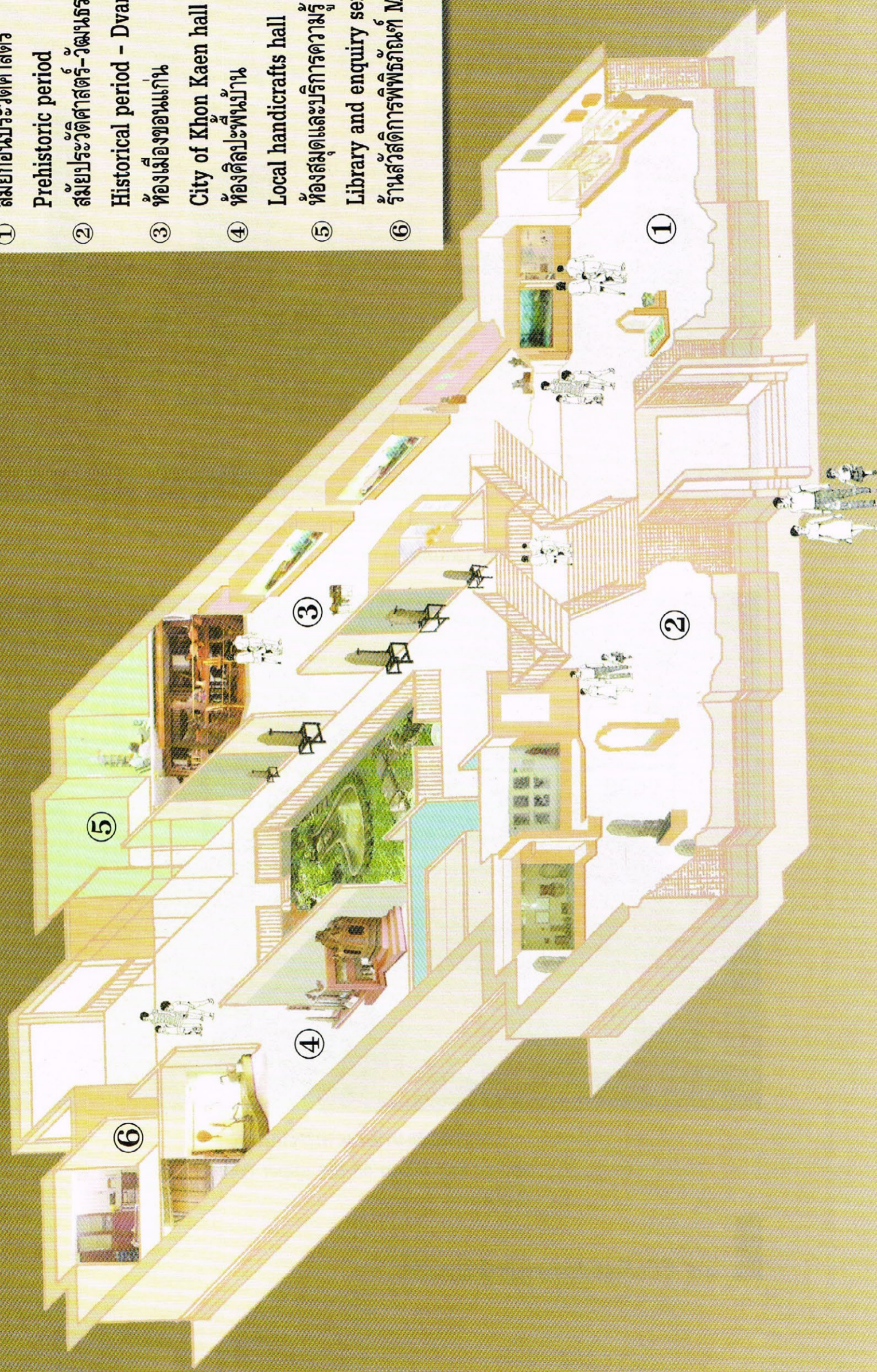
- displayed Buddha votive tablets of Dvaravati art style and deities images of Lopburi art style discovered in Isan area.

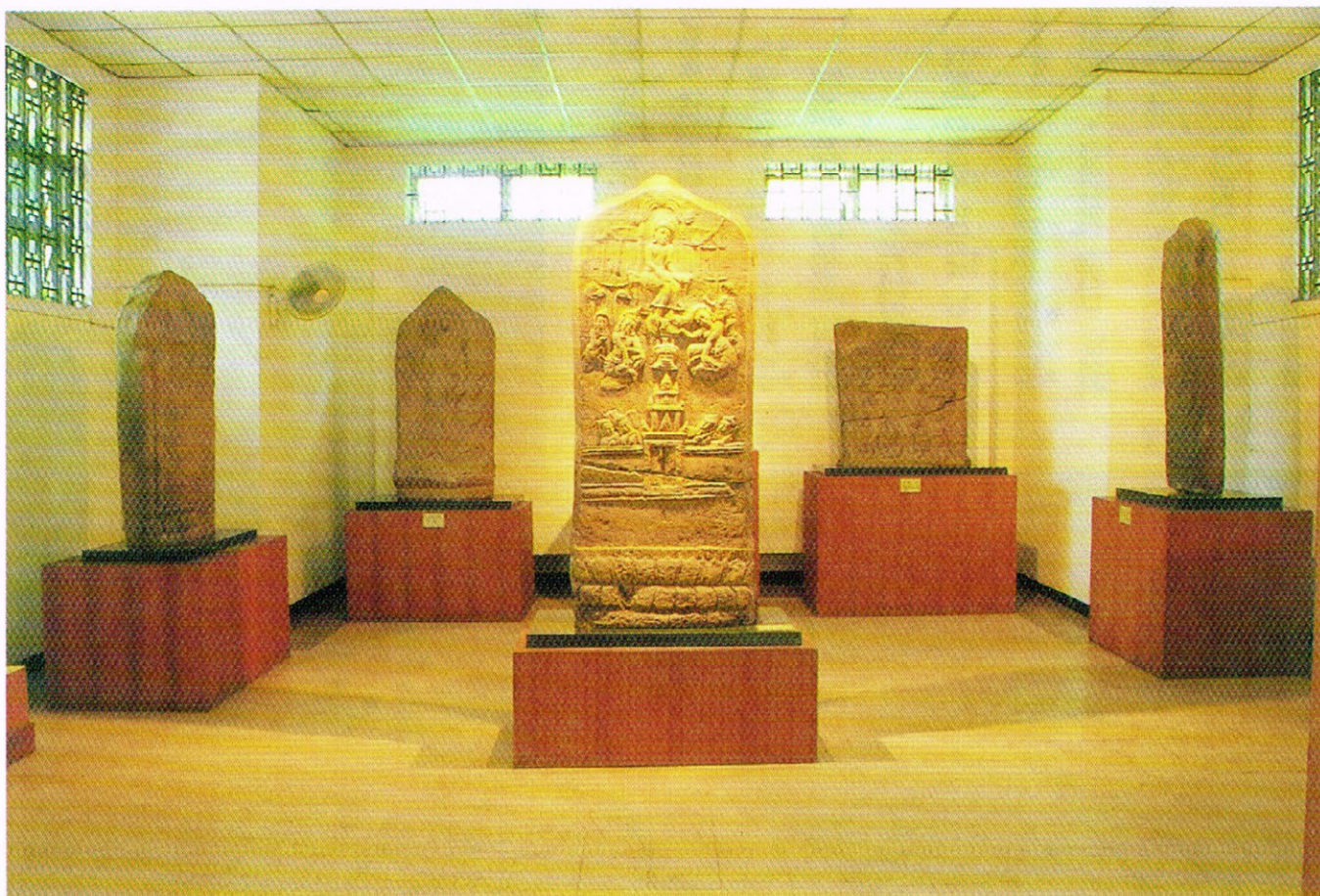

แผนผังห้องจัดแสดง ชั้นล่าง

Floor plan of Exhibition hall on lower floor

- ① สมัยก่อนประวัติศาสตร์
Prehistoric period
- ② สมัยประวัติศาสตร์-วัฒนธรรมทวารวดี
Historical period - Dvaravati culture
- ③ ห้องเมืองขอนแก่น
City of Khon Kaen hall
- ④ ห้องศิลปะพื้นบ้าน
Local handicrafts hall
- ⑤ ห้องสมุดและบริการความรู้
Library and enquiry service
- ⑥ ร้านสวัสดิการพิพิธภัณฑ์ Museum shop

การจัดแสดงภายในอาคารชั้นล่าง
Indoor exhibition on the ground floor

การจัดแสดงภายในอาคารชั้นบน
Indoor exhibition on the upper floor

อาคารจัดแสดงใบเสมา
Boundary Stone Gallery

อาคารจัดแสดงใบเสมา เป็นอาคารเปิดโล่ง
 จัดแสดงใบเสมาขนาดต่างๆ และจารึกที่ได้มา
 จากอีสานตอนบน

งานบริการ

- จัดกิจกรรมทางการศึกษาเช่น นำชม
บรรยายพิเศษ จัดนิทรรศการชั่วคราว บริการ
เอกสารทางการศึกษา บริการห้องสมุดและ
บริเวณพักผ่อนกับพิพิธภัณฑ์วันละชิ้น ซึ่งเป็น
สวนหย่อมอยู่นอกอาคาร
- ร้านค้า จำหน่ายหนังสือทางศิลปะ
โบราณคดีและประวัติศาสตร์ ของที่ระลึก
เครื่องดื่ม

- displayed Buddha images of
 different art style in Thailand namely
 Lanna, Sukhothai, Lanxang, Ayudhya,
 Rattanakosin, etc.

Building No. 2 Ground floor
 situated the hall for special exhibition
 and meeting room

**Building for boundary marker
 stones exhibition**, this open pavilion
 functioned as exhibition hall to display
 boundary markers in different sizes and
 also some inscribed stones discovered
 in upper part of Isan.

Service section :

- To provide the service of
 educational activity preparation
 such as guiding and orientation visit,
 special lecture, temporary exhibition
 arrangement, document preparation for
 educational purpose, library service and
 to hold the program of displaying
 object from the museum a piece a day
 in the rest areas which landscaped as
 small outdoor garden.
- Shop selling the printed
 material concerning the studies of arts,
 archaeology and history, souvenirs and
 refreshments.

ที่ตั้ง

๑๙๓ ถนนหลังศูนย์ราชการ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร. (๐๔๓) ๒๔๖๑๗๐

วันก่อตั้ง

๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๙

วันเปิด

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
ขอนแก่น เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕

เนื้อที่

ประมาณ ๔๕ ไร่ ๓ งาน ๑๖ ตารางวา

โบราณวัตถุในครอบครอง

โบราณวัตถุในคลัง ประมาณ ๔,๕๐๐ ชิ้น
โบราณวัตถุในห้องจัดแสดง ประมาณ ๕๐๐ ชิ้น

เวลาเปิดทำการ

วันพุธ ถึง วันอาทิตย์ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

วันหยุด วันจันทร์ วันอังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์

ค่าธรรมเนียมการเข้าชม

ชาวไทย ๑๐.- บาท

ชาวต่างชาติ ๓๐.- บาท

Address :

193 Langsoonrajakhan Rd. Tambon Naimuang, Amphoe Muang,
Khon Kaen Province Areacode 40000 Tel (043) 246170

Foundation day :

March 29, 1957 A.D.

Opening day :

H.R.H King Bhumipol officiated the opening of Khon Kaen
National Museum on December 20, 1972 A.D.

Area size :

45 Rai 3 Ngan 16 Sq. Wah.

Ancient objects in the possession of museum

Ancient objects in storeroom 4,500 items

Ancient objects in exhibition room 500 items

Opening time

- 0900 - 1600 hrs. Wednesday - Sunday

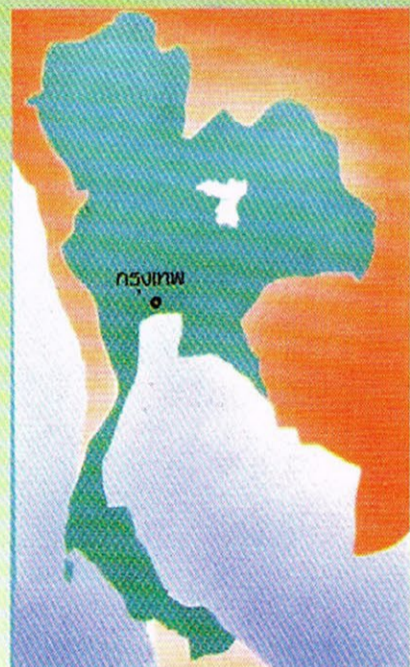
Close - Monday, Tuesday and Public Holidays

Admission Fee

Thai 10 Bahts

Foreigner 30 Bahts

สมัยก่อนประวัติศาสตร์ Prehistorical Period

สมัยประวัติศาสตร์ Historical Period

แผนที่แหล่งโบราณคดีในเขตจังหวัดขอนแก่น
Map of Khon Kaen's Archaeological Sites

สมัยก่อนประวัติศาสตร์ Prehistoric Period

แผ่นดินอีสานเมื่อหลาย ล้านปี

Formation of Isan over million years ago

ลักษณะทางธรณีวิทยาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีชั้นตะกอนของหินชุดโคราช (Khorat Group) รองรับอยู่ โดยมีพัฒนาการมาตั้งแต่เมื่อ ๒๘๐ ล้านปีก่อน ซึ่งในขณะนั้นพื้นที่นี้ยังจมอยู่ใต้ระดับน้ำทะเลกระทั่งเมื่อ ๒๓๐ ล้านปีมาแล้ว ได้มีการเคลื่อนตัวของเปลือกโลกโดยมีการยกตัวสูงขึ้นทำให้น้ำทะเลเข้าไม่ถึง ยกเว้นในบางพื้นที่ซึ่งน้ำทะเลยังสามารถแทรกซึมเข้ามาได้และถูกกักไว้ในลักษณะแอ่งตื้นๆ กลายเป็นแอ่งสะสมตัวของตะกอนต่างๆ ผลจากการสะสมตัวของตะกอนในช่วงนี้ได้ก่อให้เกิดชั้นหินกลุ่มโคราชขึ้นในที่สุด

The stratigraphy feature of North eastern land comprises of stratification of sedimentary rock called Khorat Group which belong to the under water fault evolution since 280 million years ago. Around 230 million years there is the deformation of crust caused by folding and faulting that drain the salt water out of this area except some entrapped water land which sea water still percolate into that alluvial plains and also some sediment deposit swamps. As of these silt strata rock effects, Khorat Group rock layer has been formed.

ต่อมาระหว่าง ๑๓๕ - ๖๕ ล้านปีมาแล้ว มีแรงดันจากภายในของโลกทำให้เกิดการยกตัวของพื้นที่สูงขึ้นอีกและเกิดรอยเลื่อนเป็นทิวเขาพนมดงรักทางตอนใต้ หลังจากนั้นเมื่อ ๒๕ ล้านปีที่ผ่านมาจึงเกิดการโก่งตัวของทิวเขาภูพานพาดผ่านทางตอนกลางของพื้นที่ในแนวทิศ

During period around 135-65 million years ago there was the massive protrusion from the earth core that push up the fault to the horst formation and also causing the range of fold mountains called Phnom Dongrak in the south. Then Phupan mountain ridge was the other fault (block mountain) that deformed the

ตะวันตกเฉียงเหนือ - ตะวันออกเฉียงใต้ แบ่งพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือออกเป็น ๒ ส่วนโดยปริยาย พื้นที่ทางตอนเหนือและตอนใต้ของทิวเขาดังกล่าวมีลักษณะเป็นแอ่งที่ราบ คือ “แอ่งสกลนคร” อยู่ทางตอนเหนือ โดยมี “แอ่งโคราช” อยู่ทางตอนใต้

การเปลี่ยนแปลงทางธรณีวิทยายังคงเกิดขึ้นมาโดยตลอด จนกระทั่งถึงช่วง ๑ ล้านปีที่แล้วจึงเริ่มเข้าสู่สภาวะคงตัว กล่าวคือเกิดการยกตัวของพื้นโลกกลายเป็นที่ราบสูงโดยมีทิวเขาเพชรบูรณ์โอบล้อมอยู่ทางทิศตะวันตกต่อเนื่องกับเทือกเขาแดงพญาเย็นทางทิศตะวันออกเฉียงใต้เป็นการแยกพื้นที่นี้ออกจากที่ราบภาคกลาง ส่วนทางตอนใต้มีเทือกเขาพนมดงรักเป็นแนวผาชันแยกออกจากที่ราบต่ำเขมรในประเทศกัมพูชา

Isan plateau around 25 million year ago cut through central area in direction of northwestern by south-eastern course dividing the northeastern area into two section respectively. The land on the upper part of the ridge has the character of slip-off slope plain called Sakon-nakorn Basin and lower part land on the south called Khorat Basin.

These geology changes continued until sometime around 1 million years ago the deformation came to extinction. This plateau was circled by Phetchabun mountain range in the west adjoining Dong Phrayayen range in the southwest bordering this part of land and the central plain. Phnom Dongrak mountain ridge in the south separated the Khmer Basin of Cambodia with its high cliff.

นอกจากการยกตัวของพื้นที่เกิดเป็นแนว
 เทือกเขาดังกล่าวแล้ว ยังมีการพังทลายในชั้น
 บนของเปลือกโลก เกิดจากการทับถมของผิว
 ดินกลายเป็นที่ราบขั้นบันไดหรือลานตะพักลำน้ำ
 (River Terrace) ระดับต่างๆ ขณะเดียวกันก็มี
 การกัดเซาะของผิวโลก เกิดร่องน้ำธรรมชาติ
 กลายเป็นแม่น้ำสายต่างๆ ตลอดจนลำน้ำสาขา
 ของแม่น้ำเหล่านี้มีอีกจำนวนมาก โดยมีแม่น้ำที่
 สำคัญคือแม่น้ำมูล แม่น้ำชี และแม่น้ำสงคราม
 ซึ่งล้วนไหลลงสู่แม่น้ำโขงทางด้านตะวันออกของ
 ภาค ตามลักษณะความลาดเอียงของพื้นที่ที่
 ลาดเทจากด้านตะวันตกไปสู่ด้านตะวันออก

ภายใต้ชั้นหินกลุ่มโคราชนี้ได้พบหลักฐาน
 เกี่ยวกับพัฒนาการของสิ่งมีชีวิตหลายชนิด โดย
 เฉพาะสัตว์ที่มีกระดูกสันหลังซึ่งได้แก่ไดโนเสาร์
 ที่มีชีวิตอยู่ในช่วง ๑๖๐-๑๑๐ ล้านปีก่อน ดัง
 ปรากฏหลักฐานเป็นซากดึกดำบรรพ์ (Fossil)
 ของไดโนเสาร์ ในลักษณะกระดูกส่วนต่างๆ
 และรอยเท้าที่ประทับอยู่บนหิน เช่น ที่ภูเก้า
 จ.กาฬสินธุ์ พื้นที่อุทยานแห่งชาติภูเวียง
 จ.ขอนแก่น ตลอดจนบริเวณผาเตลีนบน
 ยอดภูหลวงในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง
 จ.เลย

There were also some erosion
 took place on the upper layer of earth
 crust other than the deformation of land
 caused by fault and anticlinorium ef-
 fects, causing the spread of sedimen-
 tary soil in different levels to become
 some river terrace or stepped plain.
 And also these fluvial topographical
 effects give birth to natural channels
 of water which become various rivers
 and their tributary in big number. The
 important ones are Moon River Chi
 River and Songkram River all of them
 flow to Maekhong river in the eastern
 part of the plateau as the slope of this
 land mass decline from the west to-
 wards the eastern course of direction.

There are many traces of organ-
 ism evolution from different discover-
 ies under sedimentary rock of Khorat
 Group especially the creature with back
 bone (vertebrate) for instance the di-
 nosaurs which made a living in this
 area during 160-110 million years ago.
 There are many discoveries of dino-
 saur fossils which consist of bones from
 different parts of their bodies and the
 rocks with footprints. These discover-
 ies are made at Pukoomkhao in Kalasin
 pro-vice, the area in Puwiang National
 Park of Khon Kaen province and on
 the high cliff called Phataloen on
 Phuluang peak in Phuluang wild Life
 Reservation area of Loei province.

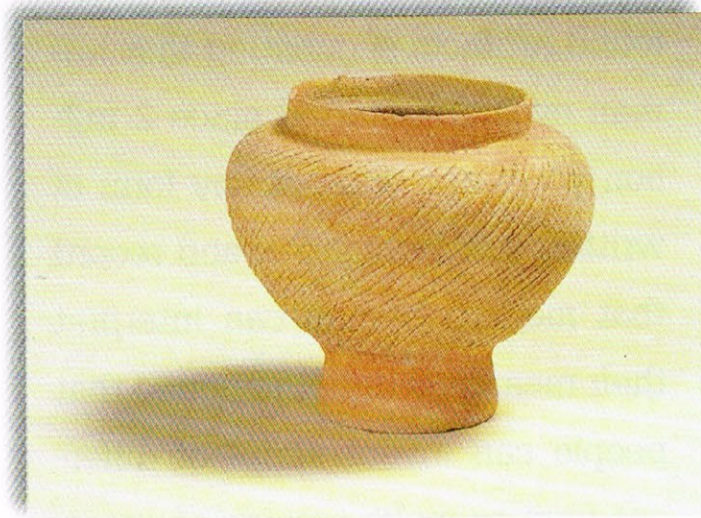

เครื่องมือหินกะเทาะ

สมัยสังคมล่าสัตว์ อายุประมาณ ๑๐,๐๐๐ ปีมาแล้ว
จากแหล่งโบราณคดีริมฝั่งแม่น้ำโขง อ.เชียงคาน จ.เลย

Stone Tools

Hunting and Gathering Society, 10,000 B.P.
From Chiang Khan District, Loei.

ภาชนะดินเผา

ลายขูดขีด-จักสาน ทาสีแดงที่ขอบปากและฐาน
อายุประมาณ ๔,๐๐๐-๓,๐๐๐ ปีมาแล้ว
จากแหล่งโบราณคดีโนนนกทา กิ่ง อ.หนองนาคำ
จ.ขอนแก่น

Pottery

Incised design and red painted on rim and
bottom 4,000-3,000 B.P.
From Non Nok Tha, Khon Kaen.

ทั้งนี้ จากการศึกษาศาซากดึกดำบรรพ์ดัง
กล่าวนำไปสู่การค้นพบไดโนเสาร์พันธุ์ใหม่ๆ
หลายชนิดซึ่งพบเป็นครั้งแรกของโลก อาทิ พันธุ์
“ภูเวียงโกซอรัส สิรินธรเน่” (*Phuwian-
gosaurus sirindhornae*) ซึ่งเป็นสายพันธุ์ซอ
โรพอด (Soropod) อันเป็นไดโนเสาร์ชนิดกินพืช
ตลอดจนพันธุ์ “ไซแอมโมไทรันนัส อีสานเอนซิส”
(*Siamotyrannus isanensis*) ซึ่งเป็นสายพันธุ์
ไทรันโนซอรัส เรกซ์ (Tyrannosaurus Rex หรือ
T. Rex) อันเป็นไดโนเสาร์ชนิดกินเนื้อ

From the studies of these
primordial fossils that lead to the
discovery of new breed dinosaur
called *Phuwaingosaurus sirindhornae*
of Soropod species which is the
vegetarian heredity and also the new
strain of meat-eating dinosaurs called
Siamotyrannus isanensis of Tyrannosaurus
Rex or T. Rex species.

ก่อนประวัติศาสตร์อีสาน

ในทางโบราณคดีซึ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมของมนุษย์และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์นั้น “สมัยก่อนประวัติศาสตร์” (Prehistory) หมายถึงระยะเวลาตั้งแต่เมื่อเกือบ ๒ ล้านปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นช่วงที่มีหลักฐานว่าเริ่มมีวิวัฒนาการของมนุษย์เกิดขึ้นแล้ว แต่มนุษย์ยังไม่รู้จักทำการบันทึกเรื่องราวต่างๆ ไว้อย่างเป็นลายลักษณ์อักษรในรูป “ภาษาเขียน” ชนิดที่คนในปัจจุบันสามารถจะอ่านหรือถอดความหมายได้ จนถึงช่วงที่มนุษย์สามารถคิดประดิษฐ์ตัวอักษรและทำการจดบันทึกเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ไว้ ในรูปของจารึกหรือบันทึกเอกสารต่างๆ ลงบนวัสดุหลายชนิดแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ด้วยเหตุที่มนุษย์ในดินแดนต่างๆ ของโลกเริ่มประดิษฐ์ตัวอักษรและจดบันทึกเรื่องราวต่างๆ ไว้ในเวลาไม่พร้อมกัน ดังนั้น การสิ้นสุดของสมัยก่อนประวัติศาสตร์ซึ่งหมายถึงการเริ่มต้นของสมัยประวัติศาสตร์จึงย่อมไม่พร้อมกัน สำหรับประเทศไทยนั้นในปัจจุบันได้อาศัยหลักฐานทางอ้อมมาแปลความแล้วสรุปโดยอนุโลมได้ว่า สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในดินแดนประเทศไทยได้สิ้นสุดลงเมื่อประมาณ พ.ศ. ๑,๐๐๐ หรือราว ๑,๕๐๐ ปีมาแล้ว

Prehistorical Period in Isan area

As of the definition “Archaeological study” covers study of human history and history through the excavation of sites and the analysis of physical remains. From the prehistorical finds, there are some found artifacts suggesting that human evolution started since 2 million years ago without any form of written communication and record that modern human can interpret their meanings until the period that people can invent script of different form to make records of event. And the people in different culture and areas may reach this stage of evolution depending on how well they can adapt themselves. The prehistorical period in Thailand ended around 1,000 B.E or about 1,500 years ago.

There were some discoveries of archaeological artifacts in North-eastern areas that represent human evolution of both social and cultural during 10,000-1,800 years ago in prehistorical time as follow.

สำหรับพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ได้พบหลักฐานทางโบราณคดีที่แสดงให้เห็น
พัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์
มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ระหว่าง
๑๐,๐๐๐ - ๑,๘๐๐ ปีมาแล้วโดยประมาณ ดังนี้

การตั้งถิ่นฐานในระยะแรกนั้นมนุษย์
จะอาศัยอยู่ตามเพิงผาหรือคูหาถ้ำ ซึ่งอยู่ใกล้
แหล่งน้ำและรายล้อมด้วยพื้นที่ที่เป็นป่าไม้
ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมการดำรงชีพใน
ลักษณะการเร่ร่อนล่าสัตว์และเก็บของป่า
ตามธรรมชาติ ทั้งยังอาศัยทรัพยากรจาก
ธรรมชาติเป็นวัตถุดิบในการผลิตเครื่องมือ
เครื่องใช้ โดยเฉพาะหินกรวดแม่น้ำซึ่งสามารถ
นำมากะเทาะเป็นเครื่องมือหิน เพื่อใช้งานใน
ลักษณะสับหรือตัดได้ ดังพบเห็นหลักฐาน
เครื่องมือหินกะเทาะอยู่ตามพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำ
โขงแถบ อ.เชียงคาน จ.เลย ตลอดจนที่แหล่ง
โบราณคดีนาบกองศูนย์ อ.ดอนตาล จ.มุกดาหาร
ต่อมาเมื่อมนุษย์รู้จักทำการเพาะปลูกแล้ว จึง
เริ่มอยู่รวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ขึ้นมีการตั้งถิ่นฐาน
อย่างถาวร เพื่อทุ่มเทแรงงานและเวลาให้กับ
กิจกรรมการเพาะปลูกในบริเวณที่ราบลุ่มใกล้
แหล่งน้ำ

ลักษณะการดำรงชีพของมนุษย์ในระยะ
แรกๆ นั้น จะอยู่ในภาวะพึ่งพิงธรรมชาติค่อนข้างสูง โดยเป็นไปในลักษณะการสะสมอาหาร

Firstly, the people live in the
cave or under the shed of rock closed
to the water resource and bordered
by the forest which correspond to life
pattern of nomadic and food gather-
ing tribe. They make uses of natural
products as the raw material for tool
making especially the pebble stones
collected from river bed have been
cracked in the shape of cutting tools
as many of these cutting tools have
been found along Maekhong river
basin in Chiangkhan district of Loei
province and also there have been
some of them at Naikongsoon
archaeological site in Dontaal district
of Mukdahan province. When people
know how to cultivate crop and live
together in the collective permanent
settlement to contribute labour and
time for plantation on the flood plain
near the river.

The characteristic of life pattern
in the early period mostly rely on the
nature that include the food collect-
ing of both plants and animal prod-
uct from their natural surrounding. In
later times, around 5,000 years ago
they started to plant the crop for their
own consumption and still pursue the

ทั้งพืชและสัตว์ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีอยู่ตามธรรมชาติรอบตัว ในสมัยหลังคือเมื่อประมาณ ๕,๐๐๐ ปีมาแล้ว จึงเริ่มรู้จักผลิตอาหารเองโดยการเพาะปลูก ขณะเดียวกันก็ยังคงล่าสัตว์และเก็บพืชผลอยู่เช่นเดิม แบบแผนการดำรงชีพจึงเป็นการผลิตอาหารเองควบคู่กับการหาอาหารตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นลักษณะการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างเต็มที่ ในระยะที่มนุษย์รู้จักทำการเพาะปลูกนั้น เป็นช่วงเวลาแห่งการปฏิวัติทางวัฒนธรรมครั้งสำคัญของมนุษย์ เพราะนอกจากการเพาะปลูกแล้วยังมีการนำสัตว์มาเลี้ยงไว้ใช้แรงงานและเป็นอาหาร ส่งผลให้เกิดรูปแบบกิจกรรมอย่างสมบูรณ์ภายใต้ความร่วมมือของคนหลายคน

ประมาณ ๒,๕๐๐ ปีที่ผ่านมาได้มีการขยายตัวของสังคมกิจกรรมมากขึ้น พร้อมๆกับรูปลักษณ์ของระบบการค้าในระยะแรกเริ่มที่มีการติดต่อแลกเปลี่ยนสิ่งของระหว่างชุมชนทั้งที่อยู่ในระยะใกล้เคียงและห่างไกลออกไป โดยเฉพาะกับชุมชนที่อยู่ตามชายฝั่งทะเล ทั้งนี้โบราณวัตถุประเภทเครื่องประดับที่ทำจากเปลือกหอยมือเสือซึ่งเป็นสัตว์น้ำเค็ม ตลอดจนลูกปัดที่ทำจากหินกึ่งรัตนชาติ (Semi Precious Stone) เช่น หินอาเกต (Agate) หินคาร์เนเลียน (Carnelian) รวมทั้งลูกปัดแก้วหลากสี ซึ่งมักพบตามแหล่งโบราณคดีช่วงที่มีการนำเหล็กมา

traditional life pattern of hunting and food gathering from the nature. This is way they make the best use of natural resources since one can consider that at the stage of reaching the know - how of cultivation, they attain the important cultural evolution of mankind. Other than food cultivation the people keep and domesticate wild animal as the source of labour and food supply rendering them to become the self sufficient peasant community binding with good cooperation of each member successfully.

Trading system in the early period arrived around 2,500 years ago with the big spread of peasant communities. Firstly there were some barter business among the communities in the neighbourhood and the long distant areas especially the sea shore areas. From the archaeological excavation site at Non Chai and Baan Kok in Muang district of Khon Kaen province which the artifacts from iron production are abound, the art objects that were found come from the exchange of local natural resources such as salt from the underground salt deposits, cast iron, etc. which were not available with some ornamental

ใช้อย่างแพร่หลายแล้ว เช่น โนนชัย, บ้านกอก
อ.เมือง จ.ขอนแก่น บ้านเชียงเหียน อ.เมือง
จ.มหาสารคาม คือสิ่งที่ผู้คนในภูมิภาคนี้ได้
มาด้วยการนำทรัพยากรธรรมชาติ เช่น เปลือก
และเหล็ก ตลอดจนของป่า อันเป็นสิ่งของหา
ยากในพื้นที่อื่นไปแลกเปลี่ยน

ในด้านการจัดระเบียบทางสังคมนั้น การ
อยู่รวมกันเป็นกลุ่มได้ผลักดันไปสู่การสร้าง
ระเบียบแบบแผนทางสังคมขึ้น โดยมีระบบผู้นำ
ชุมชนในลักษณะหัวหน้ากลุ่ม ทั้งยังมีการ
จำแนกหน้าที่ของผู้คนในสังคมตามความ
สามารถเฉพาะด้าน เช่น ช่างโลหะ ช่างทอผ้า
ช่างปั้นภาชนะดินเผา

นอกจากพัฒนาการทางสังคมแล้วยังก่อ
ให้เกิดการพัฒนาด้านเทคโนโลยีขึ้น ซึ่งแตกต่าง
ไปจากช่วงแรกๆ ที่ดำรงชีพด้วยการล่าสัตว์เก็บ
ของป่า โดยมีแบบแผนการดำเนินชีวิตค่อนข้าง
เรียบง่าย ทำให้มนุษย์ขาดความคิดที่จะ
สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิต
ของตน ทว่าในสังคมกลไกธรรมนั้น นอกจากเรื่อง
ปากท้องแล้วมนุษย์ยังมีความต้องการด้านอื่นๆ
ด้วยเครื่องมือเครื่องใช้ประเภท ขวาน หอก
และเครื่องประดับ เช่น แหวน กำไล ที่ทำจาก
สำริด คือหลักฐานที่แสดงให้เห็นการพัฒนาของ
เทคโนโลยีด้านโลหกรรม ในระยะเริ่มต้นอย่าง
น้อยเมื่อราว ๔,๐๐๐ ปีมาแล้ว ก่อนที่จะรู้จักนำ

objects made of sea shell called Hoi
Mue Sua (Giant Clam) and some small
bead made of semi precious stone such
as Agate and Carnelian stones.

In the well organized society, there
have been the system of leader-
ship as the way to control and create
different rules which the social group
of people must follow. The leader will
delegate people to work for com-
munity depending on their skill of
craftmanship such as the blacksmith,
the pottery maker, the cloth weaver,
etc.

There were not only the social
development took place at the first
stage of these settlements but also
the development of technology.
Firstly the life pattern of hunting and
food collecting was the easy living and
simple one, the people lacked idea of
new invention to improve their lifestyle
then the people found that they need
something else other than food to feed
their mouth, their agricultural life
pattern deserved technological
improvement in metallurgy. At the
beginning stage people can make the
tool such as axe and spear for hunting
purpose and also some ornamental
objects such as ring and bracelet to
embellish themselves. Bronze was
first casted by these people around 4,000
years ago before iron will be discovered

เหล็กมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ อันเป็นการพัฒนาวิทยาการด้านโลหกรรมใน สมัยหลังคือช่วงระหว่าง ๒,๗๐๐ - ๒,๕๐๐ ปีที่ ผ่านมา นอกจากนั้น เครื่องปั้นดินเผาประเภท ภาชนะหลากหลายรูปแบบและลวดลาย คือที่ลึง สะท้อนถึงฝีมือเชิงช่างและงานศิลป์ที่ได้รับการ พัฒนามากขึ้น ส่วนร่องรอยของผ้าที่ถูกค้นพบ ตามแหล่งโบราณคดีหลายแห่ง ก็เป็นเครื่อง ยืนยันถึงความสามารถในงานหัตถกรรมซึ่งเกิด จากการเรียนรู้ที่จะนำใยพืชมาทอเป็นผืนผ้า ขณะที่รอยประทับคล้ายลวดลายซึ่งปรากฏเป็น ลวดลายตกแต่งผิวภาชนะดินเผาหลายใบก็บ่ง บอกว่ามีการทำเครื่องจักสานขึ้นแล้วเมื่อหลาย พันปีก่อน

สำหรับแบบแผนด้านพิธีกรรมความเชื่อนั้น สันนิษฐานว่าผู้คนในสมัยก่อนประวัติศาสตร์น่า จะมีความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจลึกลับบางอย่าง รูปปั้นดินเผาขนาดเล็กที่ปั้นเป็นรูปสัตว์ชนิดต่างๆ รวมทั้งเขี้ยวสัตว์ซึ่งพบร่วมกับโครงกระดูกมนุษย์ เป็นหลักฐานสนับสนุนข้อสันนิษฐานข้างต้นได้ อย่างน่าเชื่อถือ นอกเหนือจากความเชื่อดังกล่าว แล้วยังมีแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตในโลกหน้าด้วย กล่าวคือเมื่อมีคนตายจะมีการนำศพของ ผู้ตายฝังลงในหลุมโดยมีการอุทิศข้าวของ เครื่องใช้ ตลอดจนข้าวปลาอาหาร ให้แก่ผู้ตาย โดยการฝังลงในหลุมพร้อมกับการฝังศพ

and used as raw material to make their tool in the late period of metallurgical development around 2,700-2,500 years ago. The pottery vessel in different shapes and designs are the artifacts that clearly testified to the improved craftsmanship and artistic feature. The traces of discovered fabric in some archaeological site are the testimony of good ability in handicraft skill that include the method of learning how to spin fiber from plant and weave the clothes. There are also some evidence to prove that these people master the good skill in wickerwork thousands year ago by studying the decorated motifs and designs on some earthenware, those imprinted motifs are of the weaving mat like.

The small terracotta figurine and animal fangs that were found with skeleton are the clear evidence to assume that people in prehistorical period believe in some supernatural powers. They also performed some kind of ritual that involve life after death by dedicating food, tools and belongings to the dead, so the body and dedicated items were buried together in the grave. However there were some discovered graves that the remains were kept in earthenwares before the second burial ceremony took place. From this practice we found many

อย่างไรก็ตาม อาจพบการฝังศพโดยการนำศพบรรจุลงในภาชนะดินเผาก่อนที่จะนำภาชนะดินเผาที่บรรจุศพแล้วไปฝังอีกครั้ง แหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ เช่น บ้านเชียง บ้านนาดี จ.อุดรธานี โนนนงทา จ.ขอนแก่น จึงมักพบหลักฐานที่เป็นโครงกระดูกมนุษย์ร่วมกับภาชนะดินเผา เครื่องมือโลหะ เครื่องประดับทั้งที่ทำด้วยโลหะและวัสดุอื่นๆ เช่น ดินเผา ชิ้นส่วนกระดูกสัตว์ เปลือกหอย ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ตายได้รับการอุทิศให้เพื่อนำติดตัวไปใช้เมื่อเกิดใหม่ในภพหน้า

ศิลปะเก่า

การแสดงออกทางศิลปะในสมัยก่อนประวัติศาสตร์นั้น นอกจากจะปรากฏในลักษณะการออกแบบผลิตภัณฑ์อันเป็นข้าวของเครื่องใช้ รวมทั้งรูปแบบลวดลายที่ใช้ตกแต่งเครื่องมือเครื่องใช้เหล่านั้นแล้ว ยังปรากฏในลักษณะของภาพเขียนและภาพสลักอยู่ตามเพิงผาหรือคูหาถ้ำ โดยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้มีการสำรวจพบแหล่งศิลปกรรมดังกล่าวแล้วเป็นจำนวนกว่า ๑๓๐ แห่ง เช่น แหล่งภาพเขียนสีผาดันรง อ.ภูพาน อ.ขอนแก่น แหล่งภาพเขียนสีถ้ำผาซ้อง อ.ภูกระดึง จ.เลย แหล่งภาพเขียนสีในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี และแหล่งภาพสลักภูผายนต์ อ.เมือง จ.สกลนคร เป็นต้น

artifacts from prehistorical archaeological site in Ban Chiang, Ban Na Di of Udon Thani province and Non Nok Tha area of Khon Kaen province which consisted of skeleton associated with metallic tools, earthenware, ornamental objects made of metal and other materials such as shells, animal bones and baked clay which all of them were dedicated to the deceased ones for their disposal in the next life when they will be reborn.

Cave art

People in prehistorical period may express their artistic perceptions through figure carving on the shelter wall and painting in the cavern and also exposing their skill of craftsmanship on vessel designs for household use with different motifs appeared on the vessel's surface. In the northeastern area there are more than 130 reports of prehistorical painting finds namely Wall painting site "Pha Kan Thong" in Phupaman district of Khon Kaen province, Wall painting site "Thum Pha Kong" in Phukradung district of Loei province, Wall painting site in Historical park of "Phu Prabat" in Banphue district of Udon Thani province and Wall carving site in "Phuphayont" in Muang district of Sakon Nakhorn province.

วิธีการสร้างภาพนั้นมีทั้งการเขียนหรือระบายด้วยสีต่างๆ เช่น สีแดง ขาว น้ำตาลเข้ม ตลอดจนการสลักด้วยเครื่องมือปลายแหลมที่มีความแข็งและคม เพื่อเขียนหรือสลักเป็นภาพคน สัตว์ และภาพลายเส้นเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งภาพดังกล่าวนอกจากจะบอกเล่าเรื่องราวและกิจกรรมต่างๆ แล้ว ยังสะท้อนให้เห็นสภาพแวดล้อมในสมัยโบราณได้ด้วย ทั้งนี้ จากข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับวิธีการเขียนภาพและวัสดุที่ใช้ในการสร้างงานศิลปกรรมนั้นมีความเป็นไปได้ว่าศิลปถ้ำเหล่านั้นน่าจะอยู่ในช่วงก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย ประมาณ ๓,๐๐๐ - ๒,๐๐๐ ปีมาแล้ว

โดยภาพรวมแล้วจะเห็นว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่ที่ผ่านกระบวนการทางธรณีมานานหลายล้านปี จนกระทั่งเข้าสู่สภาวะคงที่มีพื้นดินอันอุดมสมบูรณ์ และชุ่มชื้นด้วยแม่น้ำลำธารที่หล่อเลี้ยงอยู่หลายสาย ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มากมาย จึงเป็นพื้นที่ที่เอื้อต่อการตั้งถิ่นฐานของผู้คนมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยมีการอยู่อาศัยอย่างต่อเนื่องและมีพัฒนาการทั้งทางสังคมและวัฒนธรรมมาโดยลำดับ แหล่งโบราณคดีหลายแห่งได้พัฒนาจากหมู่บ้านเกษตรกรรมขนาดเล็กในช่วงสังคมกสิกรรมระยะแรกเริ่มไปสู่การเป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีความซับซ้อนทางสังคมเพิ่มมากขึ้น เกิดการติดต่อแลกเปลี่ยนสิ่งของและวัฒนธรรมกับ

The people use both drawing and painting methods to make pictures and also engraving or carving with sharpen and pointed tool to transfer the figures of animal and human with some drawings of pictogram into the wall. Those pictures are not only the narratives scences of various social activities but also clearly exposed the ancient environments to us. From the extensive studies of painting technique and the material that have been used, one can assures that these cavern art style may belong to the late prehistorical period about 3,000-2,000 years ago.

For general view one may conclude that this land mass had gone through different changes of stratification process and there came to static stage of fluvial topography that consists of fertile land with many rivers flow through and there were abundant of natural resources to cater for human settlement since the ancient time. There are many evidences to testify the ever continued human settlement with some cultural and social evolution respectively. From the studies of different archaeological sites one may see the development of small agrarian village in the early stage of agricultural society grew into big community with more complex social

ชุมชนอื่นๆ เป็นเครือข่ายทางการค้าและกลุ่มความสัมพันธ์ทางการเมือง จนกระทั่งพัฒนาเข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์ มีการสร้างเมืองโดยการขุดคูน้ำและก่อคันดินล้อมรอบ พร้อมๆ กับผลงานทางศิลปกรรมภายใต้แนวความคิดของพุทธศาสนา ทั้งศาสนวัตถุและศาสนสถาน โดยเฉพาะการปักโบสถ์เพื่อกำหนดขอบเขตสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เพื่อการประกอบพิธีกรรมหรือศาสนกิจ ซึ่งเป็นรูปแบบของชุมชนโบราณและศิลปกรรมในช่วงที่เรียกว่า “สมัยทวารวดี”

composites. They traded the goods and culture with other communities and spread to commercial networks together with some political related group aspect. The trading community grew into the city in historical period, people built the moats to circle the dikes enclosed the city with productions of art objects that bear strong influence of Buddhism belief. There were both religious monuments and religious pieces of art especially the “Sema” or boundary stone marker that local people placed them to locate the boundary of sacred enclosure for ritual or religious performances purpose which become the unique pattern of culture in this ancient community and style of art called “Dvaravati”.

ศิลปะทวารวดี

Dvaravati Art in Isan

คำว่า “ทวารวดี” ในความหมายทางศิลปะ และประวัติศาสตร์ของไทยนั้น หมายถึงชื่อรวมของกลุ่มชน ยุคแรกเริ่มประวัติศาสตร์ ที่พัฒนามาจากสังคมเกษตรกรรมในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย ซึ่งชุมชนเหล่านี้ได้รับอิทธิพลจากการติดต่อกับกลุ่มชนภายนอกที่มีความเจริญมากกว่า โดยเฉพาะจากอินเดีย เมื่อราวประมาณ ๒,๐๐๐ - ๑,๘๐๐ ปีมาแล้ว ซึ่งผลของการขยายตัวของประชากรประกอบกับการติดต่อกับภายนอก ทำให้สภาพของสังคมเริ่มมีความซับซ้อนเกิดการรวมตัวเป็น “นครรัฐ” ขนาดใหญ่ ที่มีวัฒนธรรมแบบเดียวกันขึ้น ซึ่งรู้จักกันในนามว่า “ทวารวดี”

จดหมายเหตุของภิกษุจีน เมื่อราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒ ได้กล่าวถึง ดินแดนที่มีชื่อว่า “โถโลโปตี้” (To-Lo-Po-Ti) ว่าเป็นดินแดนที่อยู่ระหว่างอีสานปุระ (ขอมโบราณ) กับศรีเกษตร (พม่าโบราณ) ซึ่งครั้งแรกก็ยังมีข้อถกเถียงกันว่า หมายถึงเมืองใดกันแน่ แต่ต่อมาได้ค้นพบเงินเหรียญในบริเวณภาคกลางของ

The name “**Dvaravati**” in the artistic and Thai historical term has the meaning of collective name for the group of prehistorical inhabitants who developed themselves from late prehistorical period of agricultural communities influenced by more civilized communities from the foreign areas especially from India around 2,000-1,800 years ago. As of the foreign cultural relation and the increase of population, the pattern of social activities have become more complex then the towns with same culture unified themselves to become “**City State**” known under the name “**Dvaravati**”

From the chronicle in 7th century recorded by a Chinese pilgrim mentioned to a kingdom called “To-lo-po-ti” located between Isanapura (ancient khmer kingdom) and Srikshestra (ancient Burmese kingdom). Firstly it is arguable assumption to locate the capital site then some silver coins were subsequently unearthed in central part of Thailand, bearing an inscription

ไทยที่มีจารึกว่า “ศรีทวารวดี ศวรูปญะ” อันแปลได้ว่า “บุญกุศลของพระราชแห่ง ทวารวดี” จึงทำให้นักวิชาการส่วนใหญ่ยอมรับกันว่า “นครรัฐทวารวดี” ได้เจริญรุ่งเรืองขึ้นใน ดินแดนที่ราบลุ่มภาคกลางของประเทศไทย เมื่อราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒ - ๑๖

แม้ในปัจจุบันยังไม่ทราบแน่ชัดว่า ศูนย์กลางของนครรัฐทวารวดีนั้นอยู่ที่เมืองใด แต่ได้พบหลักฐานที่เป็นงานศิลปกรรมกระจาย อยู่เกือบทั่วทุกภาคของประเทศ จึงมีความเป็นไปได้ว่าศูนย์กลางของนครรัฐทวารวดี อาจมีได้ มีเพียงแห่งเดียว แต่น่าจะอยู่ในลักษณะของ “รัฐ” หลายๆ รัฐมารวมกัน โดยมีอำนาจ ปกครองตนเอง ส่วนหลักฐานทางด้าน ศิลปกรรมที่คล้ายคลึงกันนั้น อาจมีได้ หมายความว่า เป็นอำนาจรวมศูนย์ แต่คงเกี่ยว เนื่องกับการรับอิทธิพลจากรากเหง้าศิลปกรรม ทางพุทธศาสนาจากที่เดียวกันมากกว่า

วัฒนธรรมมอญโบราณ ที่เรียกกันว่า ทวารวดี น่าจะเกิดขึ้นในภาคกลางของประเทศไทย ก่อน จากการรับอารยธรรมจากอินเดีย เมื่อ ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๕ เป็นต้นมา จากนั้น เมื่อราวพุทธศตวรรษที่ ๑๓ ก็ได้แพร่ขยาย มายังดินแดนแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างไรก็ดีตาม ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๕ อิทธิพลของวัฒนธรรมเขมรได้แพร่กระจายเข้า

which might be translated as “**the merit of the King of Dvaravati**” (Sri Dvaravati Savara Punya). From this evidence the scholars mostly accepted the assumption that there have been prosperous city states of Dvaravati situated in flood plain of central part of Thailand during 7th-11th century.

Although at the present time it can not be certain of the whereabouts of Dvaravati city state's center and there are many evidence of artistic objects found in different areas around the country. It might be concluded that there were more than one city that belonged to the status of center city in Dvaravati city state, suggested that “administrative pattern of collective city with self autonomous authority” is the best way to describe the grouping of Dvaravati. For the identical artistic features of various area may not be interpreted as central controlled power but can be considered as the same style Buddhist art influence that they adopted.

The ancient “Mon” culture call Dvaravati firstly might be established in central part of Thailand by 6th-10th century with some cultural adoption from Indian civilization and then this culture have spread to Northeastern area in 8th century. Unfortunately in 10th century the spread of Khmer

มาครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของอีสาน จึงทำให้วัฒนธรรมทวารวดีถูกบดบังหายไปมากที่สุด

งานศิลปกรรมของศิลปะทวารวดีนั้นเข้าใจว่ารับอิทธิพลมาจากศิลปะคุปตะและปาละเสนะของอินเดียเป็นสำคัญ แต่ทั้งนี้ต่อมาได้มีการผสมผสานศิลปะพื้นเมืองของแต่ละถิ่นเข้าไปด้วย จึงทำให้เกิดรูปแบบที่แตกต่างในรายละเอียดของแต่ละภูมิภาคออกไป

ศิลปะทวารวดีที่พบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น เป็นงานศิลปกรรมที่ได้มีการผสมผสานกับศิลปกรรมพื้นเมืองอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะงานศิลปกรรมประเภทใบเสมาหินขนาดใหญ่ ที่อาจถือเป็นเอกลักษณ์ของอีสาน โดยเฉพาะ เนื่องจากแทบไม่พบในภาคอื่นเลย ใบเสมาหินเหล่านี้มีความโดดเด่นและแตกต่างกันออกไป เช่น กลุ่มใบเสมาแถบเมืองฟ้าแดดสงยาง อำเภอกมลาไสย และใบเสมาที่บ้านหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มักนิยมสลักเป็นภาพเล่าเรื่อง พุทธประวัติและชาดก เช่นเดียวกับกลุ่มเสมาที่เมืองคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ส่วนใบเสมาแถบอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย มักสลักเป็นภาพสถูปอยู่กลางแผ่นเสมา ซึ่งแม้จะเป็นคติเดียวกับที่พบบนใบเสมาแถบจังหวัดโยธยา แต่ก็มีรูปแบบที่ต่างกันอย่างเห็นได้ชัด สำหรับใบเสมาเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของศิลปะ

influence have arrived and took over most of Isan area forcing Dvaravati culture faded away.

It is well recognized that most of Dvaravati art style displays influences of the Gupta and the Palasena from different areas in later time causing some distinguished descriptive pattern of art style in each regional area.

The discovered Dvaravati art objects in northeastern part clearly exposed the local folk style mixed in some features especially the big stone boundary marker which become the distinctive uniqueness of Isan arts style since there have been none of them found in the other part of country. These stone boundary marker possessed their own unique style of art aspect and varied by area to other area for instance the group of boundary stone markers in Muang Fadaed Songyang in Kamalasai district and the ones at Bannonghang in Kushinarai district of Kalasin province always contained the carved scene of Jataka and Lord Buddha's life story which have the affinity with the ones in Konsawan district of Chaiyapoom province. The group of boundary stone markers in Wangsapoong district of Loei province were carved on the middle of the slab in the picture of single stupa which this traditional style is similar to the

ต่างๆ ที่มาผสมผสานกัน เช่น ศิลปะของจาม ศิลปะทวารวดีภาคกลาง ตลอดจนศิลปะเขมร ในระยะต่อมา ใบเสมาเหล่านี้สามารถกำหนด อายุได้ว่า คงสร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ ๑๔-๑๖ โดยประมาณ

พระพิมพ์สมัยทวารวดี ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่ง ที่พบกันทั่วไป ส่วนใหญ่แล้ว พระพิมพ์สมัยนี้ สืบทอดรูปแบบมาจากศิลปะทวารวดีภาคกลาง และบางชิ้นก็แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลศิลปะปาละ ของอินเดียด้วย นอกจากนี้พระพิมพ์บางองค์ก็ แสดงอิทธิพลศิลปะคุปตะ และหลังคุปตะ (ของ อินเดีย) ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม อิทธิพลของ ศิลปะพื้นเมืองที่เข้าไปผสมผสานอยู่เสมอ ก็ ทำให้มีรูปแบบที่ผันแปรต่างกันออกไปในแต่ละ ภูมิภาค ตัวอย่างพระพิมพ์กลุ่มที่น่าสนใจ ได้แก่ กลุ่มพระพิมพ์จากอำเภอนาดูน จังหวัด มหาสารคาม และจากเมืองฟ้าแดดสงยาง จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่แสดงถึงอิทธิพลของศิลปะ ปาละ และคุปตะ ตามลำดับ ส่วนแผ่นเงินดุน รูปพระพุทธรองค์ และสัญลักษณ์ทางศาสนา ที่ พบจากโบราณสถานอุ่มฉะอูน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ก็นับว่าเป็นงานศิลปกรรม ที่มีความงดงามยิ่งกลุ่มหนึ่ง

งานศิลปกรรมที่น่าสนใจอีกประเภทหนึ่ง ของสมัยทวารวดีในภาคอีสาน ก็คือ การสลัก ภาพพระพุทธรองค์บนแผ่นผา โดยเฉพาะการ

ones of Yasothorn province but there are also some distinctive unlike aspects appeared. These boundary stones clearly displayed influences of cham art, central dvaravati and Khmer art in later period. The chronology of these boundary stone marker may be dated around 9th-11th century.

Buddhist votive tablets of Dvaravati period are another religious objects found in many places mostly they followed the central Dvaravati art style and some pieces represented the influence of Pala style from India too. And also some influences of Gupta and Post Gupta styles of art are clearly displayed in some Buddhist votive tablets of Indian types respectively. However with the influences of local folk art that were applied to them from time to time may causing the differences in forms and features of art in each region of Buddhist votive tablets. There are some interesting groups of Buddhist votive tablets namely Group of Buddhist votive tablets from Nadoon district of Mahasarakam province and from Muang Fadaedsongyang of Kalasin province that represented the influence of Pala and Gupta styles of art respectively. The silver plates embossed with Buddha figure and some religious symbols discovered at Umphyaku ancient structure in Kantharavichai of Mahasarakham

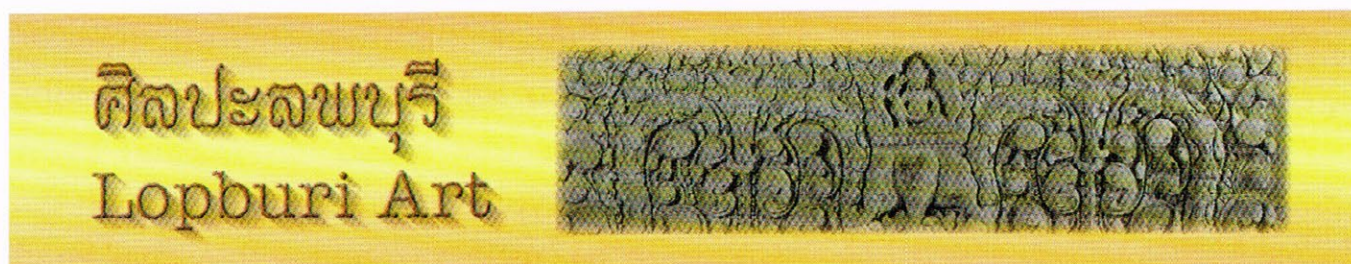
ใบเสมาสลักภาพพุทธประวัติตอนพิมพาพิลาป
 "Sema" Boundary Stone, Depicting
 Buddha's Life Scene "Weeping Pimpa"

จำหลักภาพพระพุทธรูปไสยาสน์บนเพิงหิน เช่นที่
 ภูโป และภูค่าว จังหวัดกาฬสินธุ์ หรือพระ
 ไสยาสน์บนเทือกเขาภูเวียง จังหวัดขอนแก่น
 นับเป็นงานที่แสดงถึงศรัทธาของพุทธ
 ศาสนิกชนในสมัยทวารวดีได้เป็นอย่างดี

province are one group of the most
 beautiful artifacts found in this area

Another kind of distinctive art
 object belonged to Dvaravati style in
 Isan, is the carved bas-reliefs on the
 cave-wall especially the one on the
 shelter stone walls at Phupor and
 Phukao of Kalasin province depicting
 the reclining Buddha and there is also
 another interesting carved bas-relief of
 reclining Buddha on Phuwiang ridge
 of Khon Kaen province. All of these art
 objects are considered as the repre-
 sentation of strong faith in Buddhism
 of people in Dvaravati period.

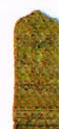

ลศิลปะลพบุรี หมายถึงศิลปวัตถุซึ่งมีอิทธิพล หรือรับแบบอย่างทางศิลปะขอมหรือเขมรที่พบในประเทศไทย รวมทั้งศิลปวัตถุที่สร้างขึ้นในประเทศไทย โดยรับอิทธิพลทางศิลปะขอมหรือเขมร โดยเหตุที่ได้พบศิลปวัตถุดังที่กล่าวไว้เป็นครั้งแรกและมากมายในจังหวัดลพบุรี สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ และศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์ จึงได้ดำริให้ใช้คำว่า ศิลปะสมัยลพบุรี มีอายุอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖-๑๘ ต่อมาเมื่อมีการศึกษาทางวิชาโบราณคดีเพิ่มเติมกว้างขวางมากยิ่งขึ้น จึงได้ขยายการกำหนดอายุศิลปะลพบุรี ไปถึงพุทธศตวรรษที่ ๑๒-๒๐

ศิลปวัตถุสมัยลพบุรีที่พบในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นศิลปกรรมที่นับเนื่องทางศาสนา มีทั้งศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์ หรือ ฮินดู พระพุทธรูปในสมัยลพบุรีนิยมเป็นพระพุทธรูปปางนาคปรก ปางสมาธิ ปางแสดงธรรม ซึ่งมักจะเป็นพระพุทธรูปยืน เช่น ที่ปราสาทพิมาย

Lopburi Art is a style of art objects which bears strong influence of the Khmer art that been discovered in Thailand and also include Thai made antiquities that have affinities with the Khmer style of art. Since the first discovery and big quantity of object this style of art have been located in Lopburi province, H.R.H Prince Damrong Rajanubhab and Prof. George Coedes gave the name for this artistic activities during 16-18 B.E "Lopburi Art". At the present time according to many extensive studies in archaeological circle, the term "Lopburi Art" period is dated back to cover the chronology of 12-20 Buddhist century.

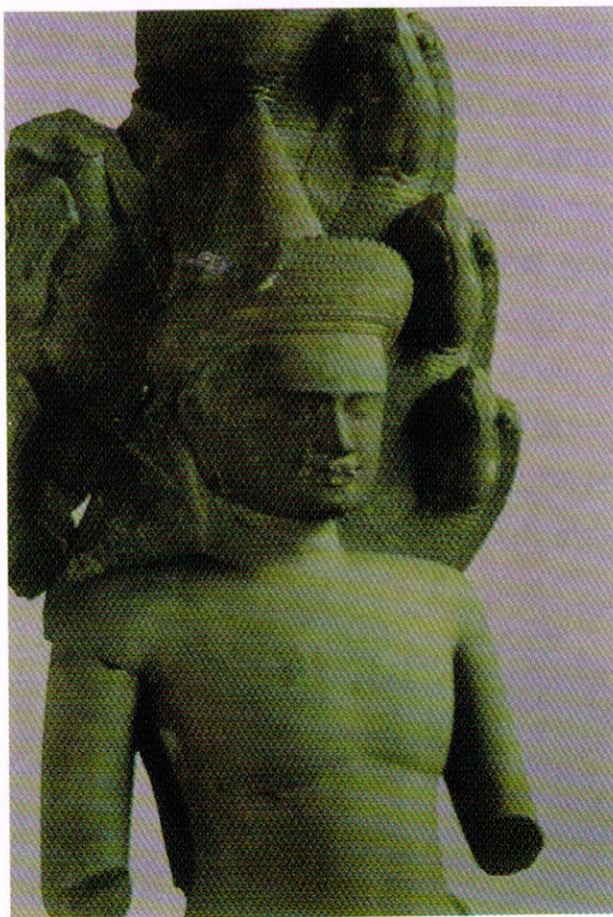
Most of the Lopburi antiquities found in Thailand are religious art objects. There are both Buddhism and Brahminism or Hinduism. In Lopburi period the Buddha image under Naga motif was very popular and also the seated posture that is always in a fold-leg fashion. At the same time there are standing Buddha statues in the attitude of benediction with some influence of Dvaravati style of art found

จังหวัดนครราชสีมา โดยได้รับอิทธิพลจากศิลป
 สมัยทวารวดี ในประเทศไทยพระพุทธรูปใน
 สมัยลพบุรี จะมีพระเกตุมาลาเป็นตุ่มนูน ขมวด
 พระเศวตเป็นก้นหอย มีเส้นไรพระศกเป็น
 กรอบรูปพระพักตร์ค่อนข้างเหลี่ยม มักจะมี
 ศิราภรณ์เป็นทรงเทริด หรือกระบังหน้า ประดับ
 บนพระเศียร พระกรรณยาว ในพุทธศตวรรษที่
 ๑๘ พระพุทธรูปมักจะมีพระเนตรที่หลุบต่ำ
 คล้ายหลับ พระพักตร์อมยิ้ม แสดงความ
 เมตตากรุณา เป็นแบบที่เรียกกันว่ายิ้มบายน
 (เนื่องจากราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘ ตรงกับศิลป
 ขอมหรือเขมรในสมัยบายน รัชกาลของพระเจ้า
 จัวยวรมันที่ ๗ มหาราชองค์สุดท้ายของ
 อาณาจักรกัมพูชา) พระพุทธรูปในช่วงแรกจะ
 ไม่มีชายสังฆาฏิ และห่มผ้าแว่นลงมาถึงข้อม
 พระองค์ ต่อมาพระเศียรมีขมวดพระเกศา พระ
 เกตุมาลาหรือพระเมลาลี ประกอบด้วยกลีบบัว
 ซ้อนกัน ๓ ชั้น และเหนือนี้เป็นรัศมีรูปบัวตูม
 หรือลูกแก้วเล็กๆ พระพุทธรูปยืนจะมีชาย
 อันตรวาสก (สบง) ยาวเลยจีวร เป็นลักษณะ
 เฉพาะของศิลปะลพบุรี นับว่าเป็นศิลปะที่มี
 อิทธิพลต่อศิลปในประเทศไทยในสมัยต่อมา คือ
 ศิลปอุทองและสมัยอยุธยาตอนต้น

at Prasat Pimai in the province of
 Nakhon Rachasima. Lopburi Buddha
 images that found in Thailand show
 some typical characteristic as such the
 face is usually square with a small band
 dividing the hair from the forehead,
 hair-curls exist on the skull with the
 protuberance form in the shape of the
 coil of shell, long ears. The late period
 Lopburi Buddha image in the 18th
 Buddhist century consists of the
 following features : the eyes which are
 sunk in the face, the face is shown in
 sensitive and benign attitude, smiling
 like in the Bayon period sculptures
 (The chronology of this style of art is
 based on the period of the similar
 Khmer art called Bayon during the
 reign of King Jayavarman VII the last
 great monarch of Khmer Kingdom).
 Hair-curls exist on the head but the
 cranial protuberance is generally mod
 ified into three superimposing rows of
 lotus petals, topped by a halo in the
 form of a lotus bud or a gem. The
 standing Buddha's skirt-like lower robe
 (sabong) has the end in the form of
 rectangular cloth appearing in front of
 girdle and lower than outer robe which
 is the unique character of Lopburi Art.
 However in the early Lopburi style,
 the Buddha's robe consists of no end
 of outer robe, the end of the robe
 hanging down up to the navel. It is
 to be noted that the successive school
 of art in Thailand, U-Tong Art and Early
 Ayudhya are closely connected with
 Lopburi Art.

พระพุทธรูปนาคปรก

หินทราย ศิลปะลพบุรีแบบบายน พุทธศตวรรษที่ ๑๘
พบจากการขุดแต่งคูสันตรัตน์ อ.นาइन จ.มหาสารคาม

Crowned Buddha Under Naga

Sandstone, Khmer Art, Bayon Style, Lated the
second Half of 12th - First Half of
13th Century A.D.

Found at Ku Santarat, Mahasarakham.

สำหรับเทวรูปหรือรูปเคารพในศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู มีทั้งที่สลักด้วยศิลาและหล่อด้วยโลหะมักจะเป็นเทวรูปยืน มีศิราภรณ์ ขมวดพระเกศาเป็นทรงกระบอกหรือทรงกรวย มีกระบังหน้าพระพักตร์ค่อนข้างเหลี่ยม มีหนวดเครา มีสร้อยคอและเครื่องประดับอื่นๆ นุ่งผ้าแบบสมพต คือ โจงกระเบนสั้น มีขมวดชายผ้า ผ้าห้อยด้านหลัง เป็นการใช้เครื่องแต่งกายตามประเพณีดั้งเดิม ลักษณะทั้งหมดดังที่กล่าวไว้ความแตกต่างเป็นเครื่องกำหนดอายุสมัย ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

อิทธิพลทางศิลปขอมหรือเขมร หรือศิลปลพบุรีในอีสานนั้น เผยแพร่จากอาณาจักรกัมพูชาเข้ามายังประเทศไทยจากอีสานตอนล่าง คือ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ พาดผ่าน นครราชสีมา ขอนแก่น ชัยภูมิ บางแห่งที่พบ เช่น ที่มหาสารคาม ร้อยเอ็ด อุตรดิตถ์ หนองคาย คือ อีสานตอนบน ไปถึงสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เช่น ที่เวียงจันทน์ และนครจำปาศรี เป็นอิทธิพลของศิลปขอมหรือเขมรที่ขึ้นมาตามเส้นทางแม่น้ำโขง

The Lopburi school of art also produced Hindu deity images carved from stone and casted in bronze mostly are standing sculptures of divinity. The face of these standing statues are square in shape. The beard and moustache also can be seen. There are neck-bracelets and other decorated items, wearing the traditional costume of typical dressing called Sompot which comprises of short sarong with cloth ties hanging on back and front side of waist. The head gear or low crown are available on top of hair-curls protuberance on the skull in the form of conical shape or shape of cylinder. All of these characters are the aspects to determine the age of art style which can be used to further study more fully.

The artistic influence of Khmer art of Cambodia or Lopburi style spread towards Thailand over the lower Isan area that comprises of Buriram, Surin, Srisaket through Nakhonrajsima, Khon Kaen Chaiyaphum and also there are some traces in Mahasarakam, Roi-Et, Udonthani, Nongkhai that made up the part of upper Isan. Mekong river is the other route which this art style moved up to flourish in Vientiane and Nakhonchumpasri.

พระวัชรธร

หินทราย ศิลปะลพบุรีแบบบายน พุทธศตวรรษที่ ๑๘
พบจากการขุดแต่งคูแก้ว อ.เมือง จ.ขอนแก่น

Vajradhara

Sandstone, Khmer Art, Bayon Style, Lated the
second Half of 12th – First Half of 13th Century A.D.
Found at Ku Kaew (Arokhayasala or ancient public
hospital), Khon Kaen

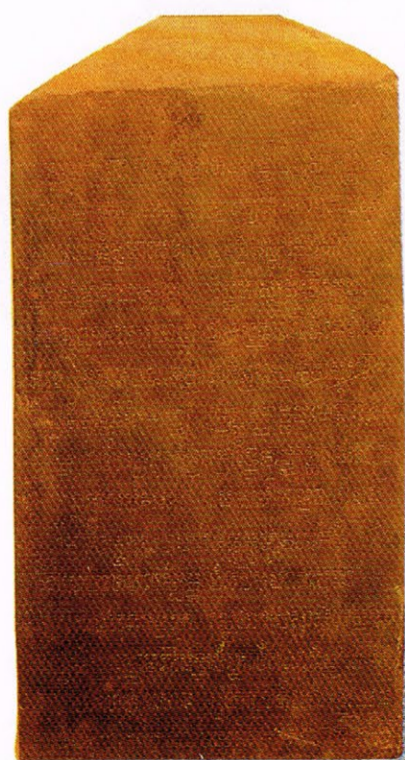

ทับหลังสลักภาพพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ

ศิลปะลพบุรี แบบนครวัด พุทธศตวรรษที่ ๑๗
พบที่คูสวนแตง อ.พุทไธสง จ.บุรีรัมย์

Lintel

The Image of Indra on his elephant Airavata,
Khmer Art, Angkor Wat Style, 12th Century A.D.
Found at Ku Suan Taeng, Buriram.

ศิลาจารึกอโรคยศาล

หินทราย สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ พุทธศตวรรษที่ ๑๘
พบจากการขุดแต่งคูแก้ว อ.เมือง จ.ขอนแก่น

Arokhayasala Inscription

Sandstone, Bayon Style, 13th Century A.D.,
(in the reign of King jayavarman VII)
Found at Ku Kaew, Khon Kaen.

เศียรทวารบาล

หินทราย ศิลปะลพบุรี แบบบายน
 พุทธศตวรรษที่ ๑๘ สูง ๒๑.๕ ซม.
 พบจากการขุดแต่งคูน้ำ อ.นาइन จ.ขอนแก่น

Head of A Door Guardian

Sandstone, Khmer Art, Bayon Style,
 13th Century A.D., Height 21.5 cm.
 Found at Ku Noi, Mahasarakham.

พระโพธิสัตว์วชิรปาณีทรงครุฑ

หินทราย ศิลปะลพบุรีแบบบายน พุทธศตวรรษที่ ๑๘
 สูง ๔๕ ซม. พบจากการขุดแต่งคูแก้ว อ.เมือง จ.ขอนแก่น

Bodhisatva Vajrapani on Garuda

Sandstone, Khmer Art, Bayon Style,
 13th Century A.D., Height 45 cm.
 Found at Ku Kaew, Khon Kaen.

ศิลปวัตถุสมัยลพบุรี ที่จัดแสดงใน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ขอนแก่น ส่วนใหญ่ เป็นศิลปวัตถุที่ได้มาจากการดำเนินการทาง โบราณคดี คือการขุดแต่งและบูรณะโบราณสถานเมืองนครจำปาศรี อำเภอนาด้วง จังหวัด มหาสารคาม และโบราณสถานกู่แก้ว บ้าน ห้วยสระ ตำบลดอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัด ขอนแก่น เนื่องจากกรมศิลปากรกำหนด นโยบายว่า พบศิลปวัตถุจากที่ใดควรนำไปจัด แสดง ณ จังหวัดนั้นๆ หรือภายในเขตที่ตั้งของ สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ที่มีพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติตั้งอยู่ ส่วนศิลป วัตถุที่นำมาจากที่อื่น เพื่อประสงค์ให้การเข้าชม ศึกษาเป็นที่เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น

Most of the Lopburi style art objects in Khon Kaen National Museum's exhibition rooms were collected from various archaeological excavation sites as such the ancient ruin Muang Nakhonchumpasri Nadoon district, in the provincial city of Mahasarakham and the archaeological ruin of Ku Kaew in Baan Huasra Tumbon Donchang, Maung district Khon Kaen province. As to follow policy of the Fine Arts Department that determines to keep and exhibit those art objects that were found in the vicinity of the regional national museums or in the proximity of archaeological regional office, so the local residents can study the art objects which belong to local culture and also understand the others by observing the foreign artifacts which brought from different excavations outside the neighbourhood.

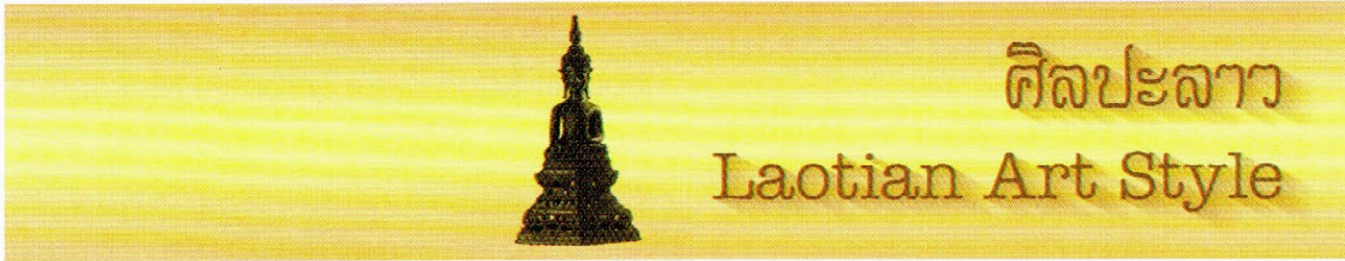
พระยมทรงกระบือ

หินทราย ศิลปะลพบุรี แบบบายน พุทธศตวรรษที่ ๑๘
พบจากการขุดแต่งกู่แก้ว อ.เมือง จ.ขอนแก่น

Yama on Buffalo

Sandstone, Khmer Art, Bayon Style,
13th Century A.D.,
Found at Ku Kaew, Khon Kaen.

“ล้านช้าง” เป็นชื่อรัฐของชนชาติลาว ตั้งอยู่ทางตอนกลางของลุ่มน้ำโขง เจริญรุ่งเรืองขึ้นระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๙ ถึง ต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๔ ขอบเขตอาณาจักรครอบคลุมบริเวณประเทศลาวและหลายจังหวัดภาคอีสานของไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะเมืองริมฝั่งแม่น้ำโขง แถบจังหวัดเลย หนองคาย อุดรธานี สกลนคร นครพนม ต่อมาขยายลงได้เข้าขอนแก่น มหาสารคาม ชัยภูมิ ร้อยเอ็ด แล้วจึงขยายเข้าสู่จังหวัดยโสธร และอุบลราชธานี

พงศาวดารลาว กล่าวถึงการก่อตั้งอาณาจักรว่า เจ้าฟ้าจ๋มเป็นผู้รวบรวมดินแดนลาวเข้าเป็นปึกแผ่นมั่นคงเมื่อราวพุทธศักราช ๑๘๙๖ ทรงนำพุทธศาสนาจากเขมรเข้ามาเผยแผ่ให้นับถือแทนการบูชาผีที่นิยมมาแต่ดั้งเดิม อันเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการเจริญขึ้นของพุทธธรรมบนแผ่นดินล้านช้าง จนได้รับการอุปถัมภ์เป็นศาสนาหลักประจำชาติสืบต่อมาจากกษัตริย์ทุกพระองค์

During 14th-19th century the racial group of Lao people found the national state of “**Laanxang**” in the middle area of Maenam Khong basin which flourished over the vicinity of present day Laos and some provinces in Isan area of Thailand especially the cities situated along Maekhong river namely Loei, Nongkhai, Udorn Thani, Sakonnakorn and Nakorn Panom extended southwards to include Khon Kaen, Mahasarakham, Chaiyaphum and Roi-et and finally to Yasothon and Ubonrajathani .

The evidence from Laotian chronicle referred to the ruler called “Chaofa Ngum” who conquered all the land of Laotian groups and established his kingdom around 1353 A.D. He brought Buddhism from Cambodia to replace the animism which was the typical beliefs of their ancient culture, this tragic event considered as the starting point of Buddhism practice on the land of Laanxang Kingdom onward. And it has been supported as principal religion of state under royal

นครหลวงของรัฐล้านช้าง เดิมตั้งอยู่ที่เมืองเชียงทอง จนเมื่อพุทธศักราช ๒๑๐๓ รัชกาลพระเจ้าไชยเชษฐา พระองค์ทรงย้ายเมืองหลวงลงมาที่นครเวียงจันทน์ เพราะทรงเห็นว่า เมืองเชียงทองนั้น มีเขตแดนติดกับเชียงใหม่ ซึ่งถูกพม่าครอบครองอยู่ อาจทำให้เสียที่แก่พม่าได้ง่ายหากถูกบุกรุกโจมตี ประกอบกับ “เวียงจันทน์” ก็มีอาณาบริเวณกว้างขวางเหมาะแก่การตั้งเมือง และเมื่อย้ายราชธานีแล้ว ทรงเปลี่ยนชื่อ “เมืองเชียงทอง” เป็น “หลวงพระบาง” ตามพระนามของพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองที่ประดิษฐานอยู่ที่เมืองเชียงทองด้วย

ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๒๕๐ รัชกาลพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชที่ ๒ หรือ พระเจ้าไชยองค์เว้ “ล้านช้าง” จึงได้แบ่งออกเป็นสองอาณาจักร คือ อาณาจักรล้านช้างร่มขาวหลวงพระบาง ปกครองโดย พระเจ้ากิงกิสราช และ อาณาจักรล้านช้างเวียงจันทน์ ปกครองโดย พระไชยเชษฐาธิราชที่ ๒

ปีพุทธศักราช ๒๒๕๗ แขวงจำปาศักดิ์ประกาศเอกราชไม่ขึ้นกับเวียงจันทน์ภายใต้การนำของพระครูยอดแก้วโพนสะเม็ก ซึ่งอพยพผู้คนลงมาจากเวียงจันทน์และตั้งบ้านเรือนขึ้นที่จำปาศักดิ์ โดยอภิเษกเจ้าหน่อขัตติย์

patronage of all Laotian monarchs ever since.

The capital city firstly located at muang Chiengtong, King Chaichettha in 1560 A.D. relocated the capital to situate at Nakorn Vientiane with the vision that Muang Chiengtong shared the common border with Chiangmai which subject to Burmese Kingdom, it was prone to be easily defeated by Burmese attack. Vientiane was wide and spacious with good location to found the capital city. He renamed Muang Xieng Thong to be called Luang Prabang the name of holy Buddha image which enshrined in Muang Xieng Thong for long time ago and regarded as the symbol statue of the nation.

Later on in the reign of King Chaichetthatiraj II or Prachaochai Ongveh divided Laanxang state into two Kingdoms in 1707 A.D. namely Kingdom of Laanxang Romkhao Luangprabang ruled by Prachao Kingkisiraj and Kingdom of Laanxang Vientiane ruled by King Chaichetthatiraj II.

In 1714 A.D. under the leadership of Prakrudyodkhaewporsamek who migrated with people from Vientiane to settle down at Champasak, the Kingdom of Champasak was founded independently.

โอรสของเจ้าหญิงสุมังคลา ราชธิดาของสมเด็จพระสุริยวรวงศา (กษัตริย์แห่งอาณาจักรล้านช้างเวียงจันทน์ ครองราชย์ระหว่างพุทธศักราช ๒๑๘๑-๒๒๓๘) ขึ้นเป็นปฐมกษัตริย์แห่ง **“นครจำปาศักดิ์”** พระนามว่า **“พระเจ้าสร้อยศรีสมุทร”**

หลังจากนั้น ๖๔ ปี คือราวพุทธศักราช ๒๓๒๑ ลาวทั้ง ๓ อาณาจักรจึงตกเป็นประเทศราชของไทยในสมัยพระเจ้าตากสิน แห่งกรุงธนบุรี และถูกผนวกกรมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรสยามในสมัยรัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยดินแดนฝั่งขวาของลำน้ำโขงอยู่ภายใต้การปกครองของไทย ส่วนฝั่งซ้ายเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ซึ่งก็คือเขตสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวปัจจุบัน

ตลอดช่วงประวัติศาสตร์ ราชอาณาจักรล้านช้างมีความสัมพันธ์กับอาณาจักรไทยที่อยู่ใกล้เคียงอย่างใกล้ชิดทั้งในด้านระบบเครือญาติและการเมืองการปกครอง เริ่มตั้งแต่อาณาจักรสุโขทัย ล้านนา ศรีอยุธยาและรัตนโกสินทร์ ตามลำดับ ความสัมพันธ์โดยรวมก่อให้เกิดการส่งผ่านวัฒนธรรมต่อกัน ผสมผสานเกิดเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ดังปรากฏในงานพุทธศิลป์สองฝั่งโขง ทั้งโบราณสถานและโบราณวัตถุอันคงเหลือเป็นประจักษ์พยานอยู่มากมาย บนพื้นที่เขต

The son of princess “Sumungkhala” who was the daughter of King Suriyavoravongsa (The ruler monarch of Laanxang Vientiane during 1638-1695 A.D.) was coronated to be the founder of Nakorn Champasak Kingdom and changed his name “Chao Nhorkasat” to Prachao Sroisrisamuth.

Some sixtyfour years later around 1778 A.D. the three Laotian Kingdoms became the vassal states of Thai nation during the reign of King Taksin of Thonburi and annexed to kingdom of Siam in the reign of King Rama V of Rattanakosin, the land mass on the right side of Maekong river belonged to Thai and the left side belonged to French colony which become the territory of present day Lao People’s Democratic Republic.

Through the long history of close relation between Thai Kingdom and Laanxang Kingdom in both administrative feature and kinsmen concerns since the foundation of Sukhothai, Lan Na, Sri Ayuddhya and Rattanakosin kingdom respectively. In general view these relations caused cultural exchange and transition of tradition mixed that gave birth to unique folk art as appeared in Buddhistic art style along the banks of Maekong river that comprised of the ancient structures and ancient art objects which testified that mentioned relations on the present day

อีสานของไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะบริเวณริมโขง ซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นเมืองที่มีความสำคัญอย่างมากบนแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรล้านช้าง

พุทธสถานลาวบนฝั่งขวาลำน้ำโขง

การขยายอิทธิพลของอาณาจักรล้านช้างเข้ามายังเมืองทางฝั่งขวาของลำน้ำโขงนั้น ไม่ปรากฏแน่ชัดว่าเริ่มขึ้นเมื่อใด แต่จากการศึกษาทางโบราณคดีจนถึงขณะนี้ พบหลักฐานเด่นชัดตั้งแต่สมัยพระโพธิสาลราชเจ้า (พุทธศักราช ๒๐๖๓-๒๐๙๐) ดังหลักฐานจากจารึกวัดห้วยห้าว และ วัดพระธาตุบังพวน

วัดห้วยห้าว เป็นซากโบราณสถานก่ออิฐถือปูน ตั้งอยู่ริมฝั่งลำน้ำเลย อำเภอมือง จังหวัดเลย พบศิลาจารึกการบูรณะและประกาศเขตวัดเพิ่มเติม มีเนื้อความกล่าวย้อนความเป็นมาว่า วัดแห่งนี้ สร้างมาตั้งแต่สมัยของพระโพธิสาลราชเจ้า

พระธาตุบังพวน ตั้งอยู่ในเขตตำบลพระธาตุบังพวน อำเภอมือง จังหวัดหนองคาย มีความกล่าวถึงพระธาตุบังพวนในอุรังคนิทานซึ่งเป็นตำนานสำคัญทางพุทธศาสนาของชาวล้านช้างว่าเป็นสถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุส่วนหัวเหน่าของพระพุทธเจ้า ส่วนการกำหนดอายุ

Isan area especially the riverine area of Maekong river that used to be very important cities in the boundary of Laanxang Kingdom.

Laotian Buddhistic structures on the right side of Maekong River

The cultural propagation of Laanxang Kingdom to the land on right side of Maekong river can not exactly define the beginning time. As of the archaeological studies in the present time there are some found evidence suggesting that these cultural influence spread to the mentioned area in the reign of Prapothisalarachchao (1520-1547 A.D.) referred to contents from the inscriptions of Wat Huaihao and Wat Prathatubungpuan.

Wat Huaihao is the ruin structure built with bricks and mortar situated on the bank of river Loei in Muang district of Loei province. There is the dedicated notice appeared on discovered stone inscription claiming more land for monastery boundary and mentioning that this temple was built in the reign of Prapothisalarachchao.

Prathatubungpuan situated in Tombon Prathatubungpuan Muang district of Nhonkhai province, there is the content telling that this stupa is the place where the holy relics of Lord Buddha from the pubis part enshrined as mentioned in Urangkanitaan, the

โบราณสถานแห่งนี้ เมื่อพิจารณาหลักฐานจากการขุดแต่งทางโบราณคดีประกอบกับจารึกบนฐานพระพุทธรูปเงินที่พบเมื่อคราวพระธาตุล้มพังในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ ซึ่งมีข้อความกล่าวถึงพระนามของพระโพธิสาลราชเจ้า และ พระศรีเจดีย์สัตตมहाสถาน ทำให้กล่าวได้ว่า พระธาตุบังพวน น่าจะสร้างขึ้นโดยกลุ่มชนชาวลาว ตั้งแต่ก่อนสมัยพระโพธิสาลราชเจ้า โดยสร้างองค์พระธาตุบังพวน และพระเจดีย์ศรีสัตตมहाสถานทั้ง ๗ องค์ขึ้นเป็นรุ่นแรกส่วนโบราณสถานในเขตวัดองค์อื่นๆ น่าจะสร้างขึ้นในสมัยหลัง อันสอดคล้องกับข้อความในพงศาวดารลาวและศิลาจารึกหลายหลักที่พบในเขตอีสานของไทย ที่กล่าวถึงการบูชาพระธาตุบังพวนสืบต่อมาของกษัตริย์ในราชวงศ์

นอกจากนี้ยังมีโบราณสถานอีกหลายแห่งที่สร้างหรือบูรณะขึ้น ด้วยรูปแบบศิลปะลาว ในสมัยที่ดินแดนแถบนี้ยังอยู่ภายใต้อิทธิพลของอาณาจักรล้านช้าง เช่น

พระธาตุพนม ตั้งอยู่ภายใต้วัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ตำนานอุรังคธาตุกล่าวถึงพระธาตุพนมว่า เป็นสถานที่ประดิษฐานพระบรมธาตุส่วนหน้าอกของพระพุทธเจ้า เมื่อพิจารณารูปแบบศิลปกรรมสันนิษฐานได้ว่า อาจมีอายุ

Buddhist legend of Laanxang culture. The age estimation of this ancient structure determined by evidence from archaeological excavation combined with the reference content inscribed on silver plated telling the name of Buddha image base found when the stupa collapsed in 1970 A.D.

Prapothisalrachchao and stupa called Prasrichedisattamahatan suggesting that Prathatubungpuan might be built by the group of Laotian race before the reign of Prapothisalrachchao, firstly started with the construction of Prathatubungpuan and Prasrichedisattamahatan that comprised of 7 chedi later on the other ancient structures in monastery area were built respectively. This assumption is consistent with the content in Laos chronicle and some inscription stones discovered in Isan area of Thailand that mentioned to Prathatubungpuan worshipping rite performed by the kings in this dynasty.

There are even more some ancient structures that were built or undertook restoration work to follow Laotian art style during the period that Laanxang kingdom had spread influence over this area such as

Prathatupanom situated in Watprathatpanomvoramahaviharn in Thatupanom district of Nakhonpanom province. From the legend of

เก่าถึง พุทธศตวรรษที่ ๑๕ และมีการสร้างธาตุ
ทรงบัวเหลี่ยมครอบทับในชั้นหลังราวพุทธ
ศตวรรษที่ ๒๒-๒๓ ซึ่งเมื่อคราวพระธาตุลุ่มพัง
เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ นั้น พบโบราณวัตถุศิลปะ
ลาวบรรจุอยู่ภายในกรุ มีจารึกระบุดักราช ตรง
กับสมัยสมเด็จพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช
(พ.ศ. ๒๑๘๑-๒๒๓๘) และพระเจ้าไชยเชษฐา
ธิราชที่ ๒ (พ.ศ. ๒๒๔๑-๒๒๗๓)

พระธาตุศรีสองรัก ตั้งอยู่ในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย สร้างขึ้นเพื่อเป็นองค์หลักขี
พยานการประกาศราชไมตรีระหว่างกันของ
พระเจ้าไชยเชษฐาธิราชแห่งกรุงศรีสัตนาคนหุต
กับ พระมหาจักรพรรดิ กษัตริย์กรุงศรีอยุธยา
เมื่อ พ.ศ. ๒๑๐๓-๒๑๐๖ ด้วยศิลปะลาวแบบ
ธาตุทรงบัวเหลี่ยมบนฐานปัทม์ย่อมุมไม้สิบสอง
และตกแต่งมุมให้เชิดงอน

พระธาตุเชิงชุม ตั้งอยู่ภายในวัดพระธาตุ
เชิงชุม เขตเทศบาลเมืองสกลนคร จังหวัด
สกลนคร เป็นปราสาทเขมร อายุราวพุทธ
ศตวรรษที่ ๑๖-๑๗ ต่อมามีการสร้างพระธาตุ
แบบลาวครอบทับปราสาทเขมรเดิม ตั้งแต่
ราวพุทธศตวรรษที่ ๒๒ ลงมา ตำนาน
อุรังคธาตุ กล่าวถึง พระธาตุเชิงชุมว่า
เป็นสถานที่ชุมนุมรอยพระพุทธรูปบาทของ
พระพุทธเจ้า ทั้ง ๕ องค์

Urangkathatu that referred to this stupa
as the place where the holy relics of
Lord Buddha from the chestpart en-
shrined and the study of artstyle on
this stupa suggesting that the stupa
may be built around 10th century then
covered by the construction of square
based lotus shape stupa approximately
around 17th-18th century. When this stupa
collapsed in 1975 A.D. some art objects
of Laotian art style were found in the
dungeon with the inscription telling
the chronology during the reign of
King Suriyawongsathammaracha.
(1638-1695 A.D.) and King Chaiyachet-
tathirach II (1698-1730 A.D.)

Prathatu Srisongrak situated in
Daansai district of Loei province built
to testify the declaration of goodwill
relation between King Chaiyachet-
tathirach of Srisattanakanaahoot and
King Mahajakapadhi of Sri Ayudhya
during 1560-1563 A.D. constructed on
a plain square base called "than batr"
with indented corners ornamented high
curve ends and the stupa is of Laotian
art style in the form of square shaped
lotus.

Prathatu Choengchum situated in
Wat Prathatu Choengchum Muang
district of Sakonnakorn province
originally built as Khmer prasat aged
around 11th-12th century. Later on in
17th century the Laotian style stupa was
built to cover the original Khmer

พระธาตุสามหมื่น หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า
 พระธาตุบ้านแก้ง ตั้งอยู่ในเขตบ้านแก้ง
 ต.บ้านแก้ง อ.ภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เป็นเจดีย์
 ย่อมุมไม้สิบสอง มีชั้นประดิษฐานพระพุทธรูปที่
 องค์ธาตุทั้ง ๔ ด้าน กำหนดอายุอยู่ในราวพุทธ
 ศตวรรษที่ ๒๑-๒๒ แบบศิลปะล้านช้างผสม
 ผสานกับล้านนาและอยุธยา

temple. In Urang-kathatu legend there
 was the tale concerning this stupa
 telling the collective foot prints of five
 Lord Buddhas.

Prathatu Saammuen also known
 as Prathatu Baan Kaeng situated in
 Tambon Baankaeng Phukieow district
 of Chaiyaphum province built in the
 square - form stupa with indented
 corners, some Buddha images
 contained in niches on the four
 corners of the stupa. base, dating
 around 16th-17th century in the art style
 of Laanxang mixed with Lan Na and
 Ayudhya.

นอกจากพระธาตุเจดีย์แล้ว ศาสนสถาน
พื้นบ้านก็มีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์และน่า
สนใจอยู่ไม่น้อย ดังเช่น สิม หรือ โบสถ์ที่นิยม
ทำตัวโหวงติดที่ปลายสันหลังคา และประดับ
ข้อฟ้าไว้บนกึ่งกลางสันหลังคา อาคารบางแห่ง
ทำหลังคาซ้อนชั้นลดหลั่น เตี้ยเกือบติดดินตาม
แบบที่รับมาจากหลวงพระบาง บางแห่งทำเป็น
อาคารทรงสูงคล้ายรูปแบบของทางอยุธยา บาง
แห่งนิยมการทำซุ้มโค้งแบบยุโรป ซึ่งได้รับมา
จากชาติตะวันตก สมัยที่ฝรั่งเศสเข้ามามี
อิทธิพลบริเวณสองฝั่งโขง โดยสามารถปรับให้
กลมกลืนกลายเป็นศิลปะท้องถิ่นริมแม่น้ำโขงได้

พุทธศิลป์ลาวในงาน ประติมากรรมรูปเคารพ

งานศิลปกรรมล้านช้าง ส่วนมาก
สร้างขึ้นด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนา
ประติมากรรมที่ถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเป็น
ตัวแทนของพระพุทธองค์ คือ พระพุทธรูป แม้
ตำนานของลาวจะอ้างถึงการรับอารยธรรมทาง
ศาสนาจากเขมร แต่อิทธิพลที่ส่งผลต่อการสร้าง
พระพุทธรูปอย่างเด่นชัดและแพร่หลาย กลับ
เป็นศิลปะจากทั้งสุโขทัย ล้านนา และอยุธยา
ซึ่งอาณาจักรล้านช้างได้นำไปปรับใช้จนเกิดเป็น
รูปแบบของตนเอง สังเกตได้ชัดเจนจากเค้าพระ
พักตร์ ขนาดพระเศียรใหญ่ พระวรกายจึงดูเล็ก

Other than the Prathatuchedis
there have been also some folk mo-
nastic structures that possessed their
own unique aspects interestingly for
instance the local ubosoth called Sim
that traditionally decorated the end
of roof ridge with “Tua Ngoh” and
ornamented the roof by putting
“Cho Fa” (hornlike finial object) on the
middle of roof ridge. Some structures
have superimposed roofs, squatted
nearly touching the ground as the
construction style of Luang Prabang.
In some area the buildings were
slightly high in shape as the architec-
tural style of Ayudhaya, and there were
also some European arcs applied to
the structures with western cultural
influence during the French colonial
period that spread over the banks of
Maekong river and the local people can
adapt their art style to get along well
with new influence becoming folk art
along Maekong river.

Buddhistic Laotian art style in sculptural image of respect

Mostly of Lannxang art objects
were created with strong faith in
Buddhism, Buddha images were
regarded as the holy sculptures that
represented Lord Buddha himself.
Although Laos chronicle have
recorded the cultural exchange of
religion from Khmer but the artistic
influences that strongly defined

พระโษษฐอมยิม เนตรเรียว พระนลาฏแคบ
 พระกรรณโค้งงอน การทำส่วนฐานเป็นฐาน
 ปัทมแบบพื้นเมือง หรือที่เรียกกันว่า “แอวขัน”
 นิยมทำฐานรูปเรือตามคติความเชื่อของล้านนา
 อันหมายถึงพาหนะที่พาข้ามห้วงวัฏฏะสงสารไป
 สู่นิพพาน รวมถึงการตกแต่งฐานให้เชิดงอน
 และลู่ช่องเป็นฐานโปร่งด้วยลวดลายอ่อนช้อย

Buddha images making were spread
 from Sukhothai, Lan Na and Ayudhaya
 which the Laotian craftsmen applied
 them to their style of art and eventu-
 ally found the unique pattern of their
 own distinctively, the distinguished
 aspects of Buddha images in Laotian
 style of art as such face pattern,
 elongated eyes, narrowed forehead and
 long curved ears end. The makings of
 base were done in folk style that called
 “**Aiewkhan**” typically done in boat
 shape to follow the belief from Lan Na
 which assumed that boats were the
 vehicle sailing across the ocean of life
 cycle to attain nivarana and also
 including of base decoration into
 curved ends fret work at base with
 slendered designs.

พระพุทธรูปปางมารวิชัย

ศิลปะลาว อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๒๔-๒๕ สำริด

เลขทะเบียน ๒๖๕/๑๖ สูง ๓๖ ซม. หน้าตักกว้าง ๑๑ ซม.

ย้ายมาจากห้องกลางกระทรวงมหาดไทยเดิมได้มาจากมณฑลอีสาน

Buddha Image in the Attitude of Subduing Mara

Lao style, 19th - 20th Century A.D.

Bronze, Height 36 cm. Width 11 cm.,

Registration No. 265/16

Removed from Ministry of Interior.

พระพุทธรูปปางมารวิชัย

ศิลปะลาว อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๒๓

สำริด เลขทะเบียน ๒๗๐/๑๖

สูง ๓๐ ซม. หน้าตักกว้าง ๘.๕ ซม.

ย้ายมาจากห้องกลางกระทรวงมหาดไทย เดิมได้มาจาก
มณฑลอีสาน

Buddha Image in the Attitude of Subduing Mara

Lao style, 18th Century A.D.

Bronze, Height 30 cm. Width 8.5 cm.,

Registration No. 270/16

Removed from Ministry of Interior.

พระพุทธรูปปางมารวิชัย

ศิลปะพื้นบ้านอีสาน อายุราวปลาย
พุทธศตวรรษที่ ๒๔ - ต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๕

สำริด เลขทะเบียน ๒๗๖/๑๖

สูง ๒๑.๕ ซม. หน้าตักกว้าง ๘.๕ ซม.

Buddha Image in the Attitude of Subduing Mara

Local style, end of the 19th begining of the 20th
Century A.D.

Bronze, Height 21.5 cm. Width 8.5 cm.,

Registration No. 276/16

ประวัติเมืองขอนแก่น

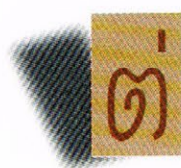
History of Khon Kaen city in brief.

ป ระวัติการสร้างเมืองขอนแก่น เริ่ม
 ขึ้นในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธ-
 ยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ในราว
 พ.ศ. ๒๓๔๐ เพี้ยเมืองแพน เชื้อสายเจ้าเมือง
 ร้อยเอ็ดและสุวรรณภูมิ ได้พาผู้คนอพยพออก
 มาจากบ้านชีโหล่น (ในเขตอำเภออาจสามารถ
 จังหวัดร้อยเอ็ดปัจจุบัน) มาตั้งบ้านเมืองที่บ้าน
 ดอนกระยอมเวลานั้นอยู่ในแขวงเมืองชลบท
 (ชนบท) ปัจจุบันอยู่ในท้องที่อำเภอบ้านไผ่
 จังหวัดขอนแก่น และได้แจ้งความประสงค์ไป
 ยังเจ้าพระยานครราชสีมา ขอเป็นเจ้าเมือง
 เมื่อเป็นเจ้าเมืองแล้ว ก็จะขอขึ้นกับเมือง
 นครราชสีมาจะรับอาสาทำราชการผูกส่วยตาม
 ประเพณี เจ้าพระยานครราชสีมาจึงกราบทูล
 พระกรุณาไปยังกรุงเทพฯ จึ่งทรงพระกรุณา
 โปรดเกล้าตั้ง เพี้ยเมืองแพน เป็น “พระนคร
 ศรีบริรักษ์” ดำรงตำแหน่งเจ้าเมือง โดยยก
 บ้านบึงบอน (บริเวณริมบึงแก่นนคร) เป็นเมือง
 ขอนแก่น

The foundation of Khon Kaen city
 was recorded in 1797 A.D. during the
 reign of King Rama I (Praputthayodfa
 chulaloke maharach), when “Piamuang
 paen” the descendant of Roi-et and
 Suwannapoom city chief migrated with
 people from Baanchilhoan (the area in
 Artsamart district of Roi-et province
 in present time) to settle down in the
 area called Baandonkrayom (in
 formertime) which belonged to
 Khwaengmuang Cholaboth (Chon-
 naboth) in the past but now attached
 to the boundary of Baanphai district
 of Khon Kaen province and then
 expressed his attention through the
 city chief of Nakornrachasima to the
 monarch in Bangkok giving the tradi-
 tional application to become official
 agent in the post of city chief under
 supervision of Nakornrachasima city
 with promises of poll tax and render-
 ing services (Phook Suai). Eventaully
 the title name of Pranakorn Sriborirak-
 sana was conferred by the sovereign
 to Piamuang Paen and together with

๓
 ๓ มาในปลายรัชสมัยรัชกาลที่ ๑ ในราว พ.ศ. ๒๓๕๒ เนื่องจากที่ตั้งเมือง ขอนแก่นอยู่ใกล้ชิดกับเมืองชลบท (ชนบท) ซึ่ง ขึ้นกับเมืองนครราชสีมา และมีการปักปันเขต เมืองกัน จึงได้ย้ายเมืองไปตั้งที่บ้านดอนพันชาติ (อำเภอโกสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคามในปัจจุบัน) และพ.ศ. ๒๓๖๙ เกิดกบฏ เจ้าอนุวงศ์ เวียง จันทน์ขึ้น เมื่อปราบกบฏเรียบร้อยแล้ว โปรด เกล้ายกบ้านภูเวียง ซึ่งเดิมเคยเป็นเมืองโบราณ อยู่ก่อนแล้วเป็นเมืองภูเวียงขึ้นกับเมืองขอนแก่น

ในสมัยรัชกาลที่ ๓ พ.ศ. ๒๓๘๑ เมือง ขอนแก่นได้ถูกย้ายจากบ้านดอนพันชาติ กลับ มาตั้งที่ริมบึงบอนทางด้านทิศตะวันตก

ในสมัยรัชกาลที่ ๔ พ.ศ. ๒๓๙๘ ย้าย เมืองขอนแก่นไปตั้งที่บ้านโนนทอง ฟากบึงบอน ทางทิศตะวันออกด้วยเหตุผลทางด้านการ คมนาคมสะดวกเนื่องจากต้องใช้แม่น้ำในการ คมนาคมติดต่อ

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๓๔ ได้ โปรดเกล้าให้พระเจ้า้องยาเธอกรมหมื่น ประจักษ์ศิลปาคมขึ้นไปเป็นข้าหลวงต่างประเทศ ประจำหัวเมืองลาวพวน ซึ่งมีเมืองขอนแก่นขึ้น อยู่ด้วย เนื่องจากทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ เปลี่ยนแปลงระบบการปกครองหัวเมืองลาวใหม่ โดยเปลี่ยนบริเวณหัวเมืองลาวฝ่ายเหนือเป็นหัว

the position to assume as city chief of Baanbungborn (the area close to BungKaennakorn)

Later on during the reign of King Rama I in 1809 A.D. there was the relocation of Khon Kaen city as of the result from border demarcation between Muang Cholaboth (Chon-naboth) that also belonged to Nakornrachasima and situated too close to Baanbungborn, so the new location is Baandon-punchaat (in the boundary of present day Kosoompisai district of Mahasarakkaam province) In 1826 A.D. the revolt of Prince Arnuwong in Vientiane brokeout and - completely subdued, Baanpoowiang that once founded in ancient time was upgraded by royal order to become city attached to Khon Kaen.

During the reign of King Rama III in 1838 A.D. city of Khon Kaen was relocated from Baandon punchaat back to the western area close to Bungborn.

During the reign of King Rama IV in 1855 A.D. city of Khon Kaen was relocated to situate at Baannonthong in the eastern area close to bungborn due to the more accessible transportation reason which need the river as communication mean.

During the reign of King Rama V in 1891 A.D. H.R.H Prince prajak-silpakom the younger brother of the King was appointed to be the royal

ศาลากลางจังหวัดขอนแก่นสมัยแรก (ปัจจุบันเป็นศูนย์การค้าตลาดบางลำพู)
 City hall of Khon Kaen province in early period
 (Presently become shopping complex called Banglampoo market.)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จเยี่ยมพสกนิกร
 ชาวขอนแก่นเป็นครั้งแรกโดยรถไฟ วันที่ ๕-๖ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๙๘
 HRH the King and HRH the Queen travelled by rail, granting first visit to
 Khon Kaen people during November 5 - 6, 1955 A.D.

ชาวพื้นบ้านขอนแก่น (มณฑลอุดร) พร้อมคูไม้รอตักน้ำที่บ่อ
 Folk people of Khon Kaen (circle of Udon) holding wooden container (Ku Mai)
 in waiting to fetch water from a well.

หญิงสาวชาวอีสานกับ
 เครื่องมือช้อนกุ้งช้อนปลา
 Isan maiden with fishing gadgets
 (to catch shrimp and fish)

เมืองลาวพวน ในครั้งนี้ได้ย้ายเมืองขอนแก่น
จากบ้านดอนบมไปตั้งที่บ้านทุ่ม และเปลี่ยน
นามตำแหน่งเจ้าเมือง เป็นผู้ว่าราชการเมือง

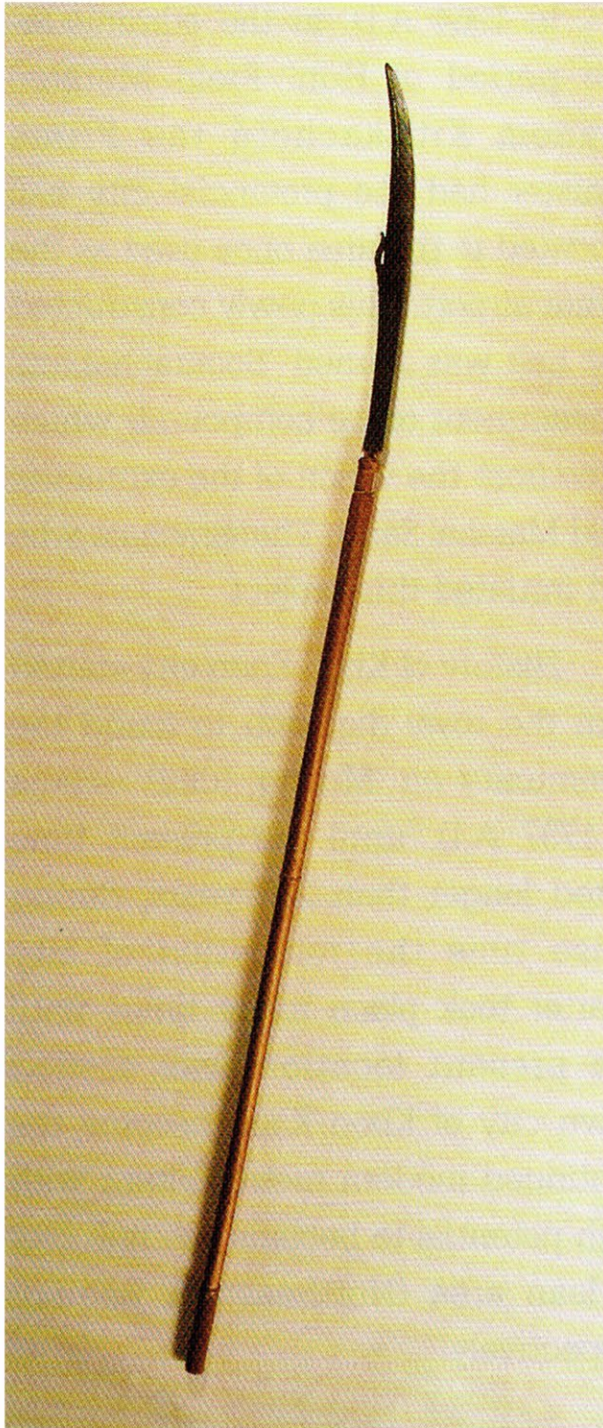
ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๓๗ พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้แบ่งการปกครองออกเป็น มณฑล จังหวัด
อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน สังกัดกระทรวง
มหาดไทย จังหวัดขอนแก่นได้โอนไปขึ้นกับ
มณฑลอุดร ต่อมาปี พ.ศ. ๒๔๔๒ เนื่องจาก
บ้านทุ่มในฤดูแล้งกันดารน้ำ ไม่เหมาะแก่การตั้ง
เมืองใหญ่ จึงโปรดฯ ให้ย้ายเมืองจากบ้านทุ่ม
กลับไปตั้งที่บ้านเมืองเก่า บริเวณบึงบอน ด้าน
เหนือ ต่อมาปี พ.ศ. ๒๔๔๗ ได้เปลี่ยนนาม
เมืองขอนแก่นเป็น “บริเวณพาสี” และเปลี่ยน
นามตำแหน่งผู้ว่าราชการเมืองขอนแก่นเป็น
ข้าหลวงประจำบริเวณพาสี ตลอดจนถึงปี
พ.ศ. ๒๔๕๐ โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายศาลากลาง มา
ตั้งที่บ้านพระลับ และโปรดฯ ให้เปลี่ยนนาม
ตำแหน่งข้าหลวงประจำบริเวณพาสี มาเป็นผู้ว่า
ราชการเมืองตามเดิม

ต่อมาปี พ.ศ. ๒๔๕๙ โปรดเกล้าฯ ให้
เปลี่ยนคำว่าเมือง มาเป็นจังหวัด และให้เรียก
เจ้าเมือง เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดในปี
พ.ศ. ๒๔๗๖ เมื่อการปกครองมาเป็นระบอบ
ประชาธิปไตยแล้ว ทางราชการได้ประกาศให้

superintendent commissioner of
Laopuan region which also included
Khon Kaen city. This change was
initiated by the King to divide new
administrative authority of Northern
group of Laos cities calling new name
of Huamuang Laos puan. With this
new order city of Khon Kaen was relo-
cated from Baandonbom to Baanthoom
and the position name of city, chief
was changed from ‘Chaomuang’ to
‘Phoowaahrachakarnmuang’

Later on in 1894 A.D. the King
set up the new administrative order
dividing regional area to different sizes
under new political patterns namely
region, province, district, tambon and
village to be supervised by Ministry of
Interior. Khon Kaen was assigned to
be under supervision of Udorn region.
In 1899 A.D. due to the severe drought
during dry season in Baanthoom, caus-
ing the problem in big city founding
the King had Khon Kaen city relocated
back to BaanmuangKao in northern
Bungbom area. In 1904 A.D. Khon Kaen
was renamed to be called “Boriven
Phachi” and position name of city chief
was changed to “Khaluangprajum
Boriven Phachi” In 1907 A.D. with
royal command the city hall was
relocated to Baanpralup and the
position name of Khaluang prajum
Boriven Phachi was hanged back to
“Phoowaahrachakarnmuang”.

เปลี่ยนนามตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัด เป็น
ข้าหลวงประจำจังหวัดอีกครั้งหนึ่ง ขึ้นตรง
ต่อกระทรวงมหาดไทยและในตอนหลังปี
พ.ศ. ๒๔๙๕ ทางราชการได้ประกาศให้เปลี่ยน
นามตำแหน่งข้าหลวงประจำจังหวัดมาเป็นผู้ว่า
ราชการจังหวัดอีกครั้งและยังคงใช้ตำแหน่งนี้
จนกระทั่งปัจจุบัน

จ้าว

เป็นอาวุธของพระนครศรีบริรักษ์ (อิน) อดีตเจ้าเมือง
ขอนแก่นลำดับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๓๘๑-๒๓๘๗)
สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ ๒๔
ไม้และโลหะ กว้าง ๕ ซม. ยาว ๖๔ ซม.
พระครูโพธิสารคุณ เจ้าอาวาสวัดโพธิ์โนนทัน
อ.เมือง จ.ขอนแก่น มอบให้

Long - Handled curved sword

Belong to Ex - Governor of Khon Kaen
Pranakorn Sriborirak, 1838 - 1844 A.D.
Rattanakosin Period, 19th Century A.D.
Wood and metal, Width 5 cm, Length 64 cm.
Given by abbot of Wat Phonontan,
Khon Kaen.

Later on in 1916 A.D. with royal
command, the wording term of
'**Muang**' (city) was changed to
'**Changwat**' (province) and also
changed the position name of
'**Chaomuang**' to 'Phoowaahracha
Karnchangwat'. After the regime was
changed to democratic system in 1933
A.D. the state government renamed
the position name of '**Phoowaah
rachakarnchangwat**' to 'Khaluang
prajumchangwat' again and designated
to direct command of Interior Ministry
In 1952 A.D. the government gave the
order to rename the position name of
'Khaluang prajamchangwat' to
'Phoowaahrachaharnchangwat' again
and this position name still be in
practise up to present time.

จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๐๗ สมัย ฯพณฯ
 จอมพล ถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี
 จึงได้ย้ายศาลากลางจังหวัดมาสร้างใหม่สง่างาม
 ที่บริเวณสนามบินเก่า เรียกว่า “ศูนย์ราชการ”
 เป็นไปตามดำริของ ฯพณฯจอมพลสฤษดิ์
 ธนะรัชต์ อดีตนายกรัฐมนตรีที่ได้เริ่มต้นไว้ก่อน
 แล้วนั่นเอง

จะเห็นได้ว่า เมืองขอนแก่นมีอายุ
 นับจากได้มีใบบอกให้ตั้งเมืองเมื่อปีพ.ศ. ๒๓๔๐
 จนกระทั่งปัจจุบันเป็นเวลากว่า ๒๐๐ ปี ได้มี
 การย้ายเมืองมาแล้วหลายครั้งจนกระทั่ง ณ ที่
 ตั้งปัจจุบัน เมืองขอนแก่นได้มีความเจริญ
 รุดหน้ามาโดยลำดับ และมีความเป็นเมือง
 ศูนย์กลางของภาคอีสานมานับแต่ในอดีตจนถึง
 ทุกวันนี้

In 1964 A.D. in the administra-
 tive period of Hon. Field Marshal
 Thanom Kittikachorn the Prime
 Minister had the provincial city hall
 relocated to the area once used as the
 former airport. This newly constructed
 city hall was named ‘Soonrachaharn’
 (Government office compound) which
 came from the vision of the expremier
 Field Marshal Sarith Thanarachata who
 had initiated this project.

History of Khon Kaen city started
 from the royal dispatch to found the
 community on ‘Muang’ (city) status
 in 1797 A.D. until the present time
 lasted longer than 200 years, during
 those time the relocation of city
 quarter took place many times until
 the present location was settled
 down city of Khon Kaen become the
 continued modern metropolitant with
 high potential to become the hub city
 of Isan area (Northeastern Region)
 respectively.

กล่องใส่ยาเส้น

สันนิษฐานว่าเป็นของพระนครศรีบริรักษ์ (อิน) อดีตเจ้า
 เมืองขอนแก่น
 สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ ๒๔
 ไม้ประดับโลหะ ยาว ๒๑ ซม. สูง ๑๐ ซม.
 เลขทะเบียน ๑๘/๒๕๓๖
 พระครูโพธิสารคุณ เจ้าอาวาสวัดโพธิ์โนนทัน
 อ.เมือง จ.ขอนแก่น มอบให้

Tobacco Box

Assumed that belong to Ex - Governor of
 Khon Kaen Pranakorn Sriborirak
 Rattanakosin, 19th century A.D.
 Wood, Length 21 cm., Height 10 c.m.,
 Registration No. 18/2536
 Given by abbot of Wat phonontan, Khon Kaen.

กระบอกลอกเอกสาร

ศิลปะพื้นบ้าน
 ไม้ไผ่ ยาว ๒๖ ซม. เลขทะเบียน ๑๓/๒๕๓๖
 พระครูโพธิสารคุณ เจ้าอาวาสวัดโพธิ์โนนทัน
 อ.เมือง จ.ขอนแก่น มอบให้

Document Box

Local style
 Bamboo, Length 26 cm.
 Registration No. 13/2536
 Given by abbot of Wat Phonontan, Khon Kaen.

อีสานมีวัฒนธรรมที่ผสมผสานกันอย่าง
 หลากหลายผ่านกาลเวลาจนหล่อหลอมกลายเป็น
 เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน เป็นวัฒนธรรมพื้น
 บ้านอีสานที่ยึดมั่นกับพุทธศาสนา การนับถือ
 วิญญาณบรรพบุรุษ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากกลุ่ม
 ชนสายวัฒนธรรมไทย-ลาว ประเพณีความเชื่อ
 การดำเนินชีวิต รวมทั้งองค์ประกอบด้านภูมิ
 ประเทศ อากาศ ก็ส่งผลให้กับชีวิตประจำวัน
 และความเคลื่อนไหวในวิถีชีวิต เหล่านี้ล้วนก่อให้เกิด
 ผลิตงานศิลปกรรมขึ้นโดยเจตนาและโดย
 ความจำเป็นในการดำรงชีวิต ซึ่งสามารถจำแนก
 เป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ คือ

๑. งานศิลปกรรมเนื่องในศาสนาและความเชื่อ
๒. งานศิลปกรรมในการดำรงชีวิต

Isan culture is the mixture of various traditions and beliefs moulded through the long period of time then become the unique cultural way of life that comprised of folk culture in Isan area which observed strong faith in Buddhism, animism of ancestors'spirit worship rites influenced by Thai - Lao cultural community. From these beliefs and life style plus geographical and climatic factors that determined the daily life pattern and the movement in social life causing the artistic creation initiated by their own will and by their drive to survive which divided into two main groups of artistic activities as follow :

1. Religious and belief related art.
2. Daily living art.

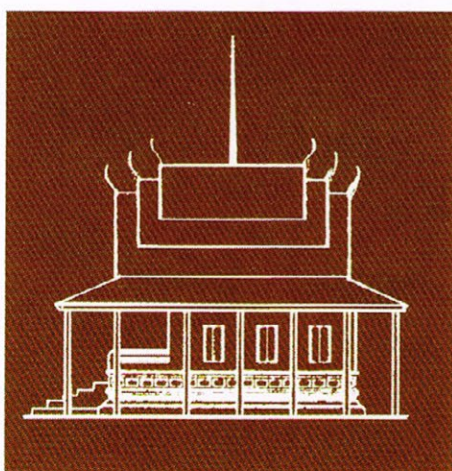

งานศิลปกรรมเนื่องในศาสนาและความเชื่อ

ชุมชนอีสานอาศัยพระพุทธศาสนาเป็นหลักเกณฑ์ในการดำเนินวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ผู้คนจึงมีความผูกพันกับวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจและศรัทธาทั้งมวล วัดจึงเปรียบเสมือนเป็นแหล่งรวมของวิทยาการหลายแขนงรวมทั้งศิลปกรรมอีกด้วย อาคารสิ่งก่อสร้างภายในวัดประกอบด้วย ธาตุ (สถูป) สิม (อุโบสถ) อาษาม (วิหาร) หอแจก (ศาลาการเปรียญ) หอไตร หอโพง หรือหอรฆัง เป็นต้น อาคารที่มีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์อีสานนอกจากองค์พระธาตุแล้ว ก็มีสิมเป็นสำคัญ ด้วยมีลักษณะท้องถิ่นที่โดดเด่นชัดเจน

สิมอีสาน

สิม คือ คำเรียกพระอุโบสถในภาคอีสาน หมายถึง สี่มา หรือขอบเขต นับเป็นอาคารที่สำคัญที่สุดของวัดตั้งอยู่ในเขตพุทธาวาส การตั้งสิมจะตั้งทางทิศตะวันออก หรือทิศ

ตะวันออกเฉียงเหนือของวัด ไม่มีอาคารอื่นวางในแนวเดียวกัน มีระยะห่างจากอาคารอื่นๆ คือเงาของสิมจะต้องไม่

Religious and belief related art

Isan communities always observe Buddhism as their code of conduct since they were born until they pass away. Temples become centers of spirit and faith unification, people keep strong relation with the monastery that function as knowledge and technology center to facilitate the production of artistic objects in different field. There were many structures in temple area namely Thatu (stupa), Sim (Ubosoth) Arhaam (Vihara), Horjaek (The open pavilion for merit making), Hortrai and Horpong (Bell tower or wooden hollowed bell tower), of all these architectures that possessed Isan character with the exception of Holy relic stupa, sim is the distinctive structure that bear the clear features of local craftsmanship.

Sim

“Sim” is the wording for “Ubosoth” in Isan dialect that means sima or boundary regarded as the most important structure of monastery situated in Buddhist Holy Boundary. The location of sim must be on eastern or north-eastern area of the temple without any structure founded on the same side and also kept distance from other buildings suggesting that the shade of Sim may not fall on any architecture in the

ทับกับสิ่งก่อสร้างอื่นใดที่อยู่ในบริเวณวัด
อาคารอื่นมักอยู่เยื้องไปทางด้านทิศตะวันตก
และทิศใต้

งานศิลปกรรมที่ปรากฏเป็นเอกลักษณ์คือ
“ฮูปแต้ม” หรือภาพจิตรกรรมฝาผนังที่เขียน
ประดับบนฝาผนังทั้งด้านนอกและด้านในสิม
มักเขียนเรื่องชาดก พุทธประวัติ วรรณกรรม
พื้นบ้านเรื่องที่นิยม คือ สิ้นไซ (สังข์ศิลป์ชัย)
นอกจากนี้ยังมีงานศิลปกรรมอื่นๆ เช่น
ธรรมาสันไม้พื้นบ้าน ตู้พระธรรม ธาตุไม้
หอไตรกลางน้ำ เป็นต้น

temple area. Naturally other buildings
founded slightly in the western south
direction course.

The artistic work of art that
bare the distinctive uniqueness of
craftmanship is “Hooptaem”, the
mural paintings which employed to
beautify on wall panels of Sim all both
inside and outside, depicting the
Jataka, Buddha's life story, some folk
lore literatures that always be in
popularity such as ‘Sinsai’ (Sangsinchai).
And there are also other works of
art to be included such as Folk Style
Wooden Pulpit, Script Cabinet, Thatu
Mai (remains keeping box), Hor Trai
(scriptures Library) situated in the
middle of pond, etc.

ธาตุไม้

ที่บรรจุอัฐิของผู้ล่วงลับ มักปักไว้ตามริมรั้ววัด
สูงประมาณ ๑-๑.๕ เมตร เจาะเป็นช่องสี่เหลี่ยมสำหรับ
บรรจุอัฐิ มีฝาปิดให้เรียบร้อย เป็นศิลปกรรม
ที่พบเฉพาะในภาคอีสานเท่านั้น

Wooden Thatu (relics container)

Local style, 20th Century A.D.

Wood, Height 100 - 150 cm.

ธรรมาสน์ทรงปราสาท

ศิลปะพื้นบ้านอีสาน พุทธศตวรรษที่ 25
ไม้แกะสลัก - ลงรักปิดทอง
วัดบ้านหัวขัว อ.เมือง จ.ขอนแก่น มอบให้

Prasat style pulpit

Local style, 20th Century A.D.
Wood, Lacquered and goldgilt
From Wat Ban Hua Kua, Khon Kaen.

ตู้พระธรรม

ศิลปะพื้นบ้านอีสาน พุทธศตวรรษที่ 25
ไม้ลายรดน้ำ
วัดสะแก อ.แวงใหญ่ จ.ขอนแก่น มอบให้

The Buddhist Manuscript Cabinet

Local style, 20th Century A.D.
Wood, Gold niello
From Wat Sakhet, Khon Kaen.

ปกหน้า

วิดีโอ

สารบัญ

ชูปแต้มสิมวัดสระบัวแก้ว

ศิลปะพื้นบ้านอีสาน พุทธศตวรรษที่ 25
ภาพชูปแต้ม หรือภาพจิตรกรรมฝาผนัง
วัดสระบัวแก้ว อ.หนองสองห้อง จ.ขอนแก่น

Mural painting

Local Art, 20th Century A.D. Wat Sra Buao Kaew, Khon Kaen.

งานศิลปกรรมในการดำรงชีวิต

การจัดแสดงงานศิลปกรรมในการดำรงชีวิตภายในอาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติขอนแก่น ได้จัดเป็นกลุ่มตามประเภทการใช้สอยดังนี้

๑. เือนอีสาน
๒. ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน
๓. ผ้าพื้นเมืองอีสาน
๔. เครื่องปั้นดินเผา
๕. ดนตรีอีสาน

เือนอีสาน (เรือน)

ลักษณะเป็นเรือนใต้ถุนสูง ประกอบด้วย เรือนนอน เรือนไฟ (ครัว) เกยหรือชานที่มีหลังลาดคลุม ใช้เป็นที่รับแขก รับประทานอาหาร พักผ่อน หลังคามักเป็นหลังคาจั่ว ใต้ถุนบ้านแบ่งส่วนเป็นคอกสัตว์ ที่เก็บเครื่องมือเครื่องใช้ และประกอบกิจกรรมต่างๆ เช่น ทอผ้า สานไหม ทำงานจักสาน บันไดไม่ติดกับตัวเรือนชักขึ้นเก็บได้ ภายในบริเวณบ้านด้านหนึ่งจะปลูกเล้าข้าวเพื่อเก็บรักษาพืชผล

Daily living art

The art Exhibition of "Daily living art" in the building of Khon Kaen National Museum was grouped into different means of practical uses as follow :

1. Northeast regional house
2. Handicrafts folk art
3. Northeast regional fabric
4. Pottery work
5. Northeast regional music

Northeast regional house

Northeast regional house can be described in general as high elevated house comprised of sleeping area, kitchen quarter, roofed terrace to entertain guests dining and relaxing with the gabled roof, area under the floor divided into animal section, tools keeping section and the area for handicrafts practising such as cloth weaving, silk threading and wicker-work, the flight of stairs is the mobile type that can be pushed up to keep on the floor. There is the enclosed area built in the interior part of house for agricultural produce keeping.

เฮียนอีसान (เรือน)
 Northeast Regional House

ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เป็นเทคโนโลยีพื้นบ้านที่เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยหรือมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตไทยอีสาน ที่สะท้อนการกินอยู่ที่ดี เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน

สังคมไทยอีสานเป็นสังคมเกษตรแบบดั้งเดิมหรือแบบยังชีพ ใช้เครื่องมือง่ายๆ ผลิตขึ้นใช้เองภายในครัวเรือน คือเมื่อสิ้นฤดูทำนา กลุ่มผู้หญิงจะทำงานบ้าน เช่น ทอผ้า ผู้ชายก็ซ่อมแซมเครื่องมือเกษตร ฟันเชือก จักสาน กระบุง ตะกร้า ถักแห สวิง เป็นต้น ชาวไทยอีสานมีความพิถีพิถันในการทำเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ มาก ต้องทำด้วยความประณีตสวยงาม ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกันมาของศิลปหัตถกรรมเครื่องมือเครื่องใช้ในการเกษตรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดต่อกันมาอย่างไม่ขาดสาย

ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ขอนแก่น ได้จัดแสดงศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นกลุ่มๆ ดังนี้

Handicraft Folk Art

The local handicraft art style of Northeast people is exposed into the decent relation between local technology know-how and the practical application of self supporting with this combination then appeared the local intelligent to improve their living.

The social pattern of northeast community based on the early agricultural stage or sub sistence farming society, people use simple tools that made of the household material by their own. When the harvest season come to an end, the women group start their housework such as clothweaving and the men will do the repair work such as farming tools fixing, rope making, basketry work, fishing net making, etc. Isan - Thai people work meticulously in tool making, the crafted item must be skillfully produced with good looking concept. The art of folk handicraft making display the continuing relation between farm tool making and local handicraft art that become the folk art intelligent passed from generation to generation incessantly.

The handicraft folk art exhibition in Khon Kaen National Museum divided in different group as follow.

๑. เครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิตเส้นด้าย
๒. เครื่องมือเครื่องใช้ในการจับสัตว์น้ำ
๓. เครื่องมือเครื่องใช้ในการจับสัตว์ป่า
๔. เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนา

เครื่องมือที่ใช้ในการผลิตเส้นด้าย

๑. **อีว** เครื่องมือสำหรับรีดเอาเมล็ดออกจากปุยฝ้าย โดยนำปุยฝ้ายมาใส่ผ่านแกนหมุน เมื่อใช้มือหมุนอีวก็จะรีดเอาเมล็ดออกมาเรียกว่า “การอีวฝ้าย”

๒. **ไน** ใช้เส้น (ปั่น) มวนฝ้ายให้เป็นเส้น นำมวนฝ้ายไปยึดต่อกับเส้นด้ายเดิมที่ผูกติดอยู่กับไน ใช้มือขวาจับกงไนหมุนตามเข็มนาฬิกา พร้อมกับใช้มือซ้ายที่ถือมวนฝ้ายอยู่ดึงฝ้ายให้ออกเป็นเส้น เส้นฝ้ายที่ออกมาจะไปม้วนรวมกันอยู่กับ (เหล็ก) ไน

๓. **กง** นำด้ายที่ทำไว้เป็นปอยมาสวมใส่ตรงกลางกงบริเวณส่วนที่เป็นเชือก เพื่อจะหมุนและนำด้ายที่ออกจากกงนี้ไปกรอใส่อีกต่อไป

1. Thread making tools .
2. Aquatic animal catching tools.
3. Wild beast trapping tools
4. Farming tools

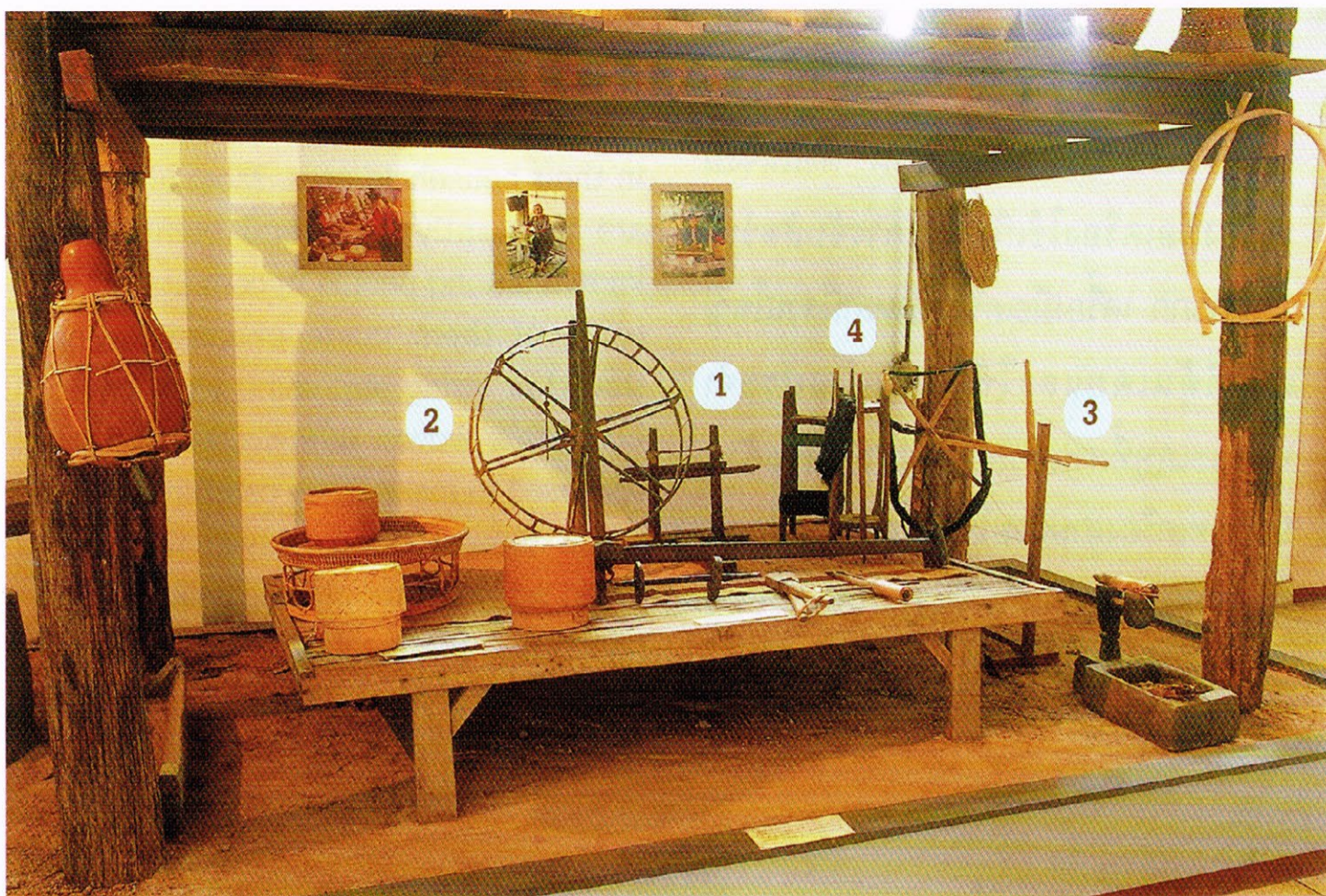
Thread making tools

1. **Iew** is the squeezing tool used to extract the cotton seeds from the collected cotton wad by putting the cotton through the rotary shafts. The cotton seeds will be rid of the paralleled revolving cylinders when the handle bar of this tool is pushed by hand.

2. **Nai** is the spinning tool used to spin the plant fiber into the cotton thread. The cotton swab tied with the spooled thread in the spinning wheel, right hand pushed the wheel in clockwise direction with the left hand that hold cotton swab and pull the string of cotton out, the spooled cotton thread will be kipt in the wheel.

3. **Kong** is the axle rod used for winding to keep spool of cotton thread in the middle of rotating wheel that made of rope. The thread in Kong will be winded out to keep in the other tool called 'Ak' by using the hand to turn the axle.

๔. **อัก** ใช้ประกอบกับกงเสมอ โดยจะใช้
 กรอด้วยจากงม้วนใส่อักอีกทีหนึ่ง โดยใช้
 มือหมุน หลังจากนั้นก็นำด้ายจากอักไปม้วนใส่
 หลักระตามความยาวผืนผ้าที่ต้องการ แล้ว
 ถอดด้ายมาต่อใส่ฟืมเพื่อผูกติดกับกี่ทอเป็น
 ผืนผ้าต่อไป

4. **Ak** is the shuttle tool usually
 in the form of a wooden frame that
 used together with Kong, when all the
 cotton cord winded into Ak from the
 turning axle rod done by hand then
 put the cotton cord from Ak into the
 reed of a loom depending on the length
 of required fabric tied to the weaving
 frame that thread will be woven into
 fabric in this way.

เครื่องมือเครื่องใช้ในการจับสัตว์น้ำ

การจับสัตว์น้ำเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของชาวบ้านไทยอีสาน ดังนั้นจึงมีเครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับการจับสัตว์น้ำจำนวนมาก เครื่องมือเครื่องใช้เหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นที่คุ้นเคยและใช้กันอยู่เป็นประจำทั้งประเภทที่สานด้วยป่าน ปอ หรือด้าย ประเภทเครื่องสานด้วยไม้ไผ่ และประเภททำด้วยโลหะ ล้วนแสดงถึงรูปแบบที่เอื้อต่อประโยชน์ใช้สอยและภูมิปัญญาของชาวบ้าน

Aquatic animal catching tools

Aquatic animal catching played the distinctive part in Northeast villagers' daily life so there are many tools used for aquatic animal catching in their household area. Most of them are frequently used and commonly known among people in communities, some of them made of cord, yarn, thread or string and some were bamboo strips woven utensils, and metal also used to make these catching tools. All of these tools displayed the outstanding patterns of both folk intelligence and practical oriented practice in the way of life.

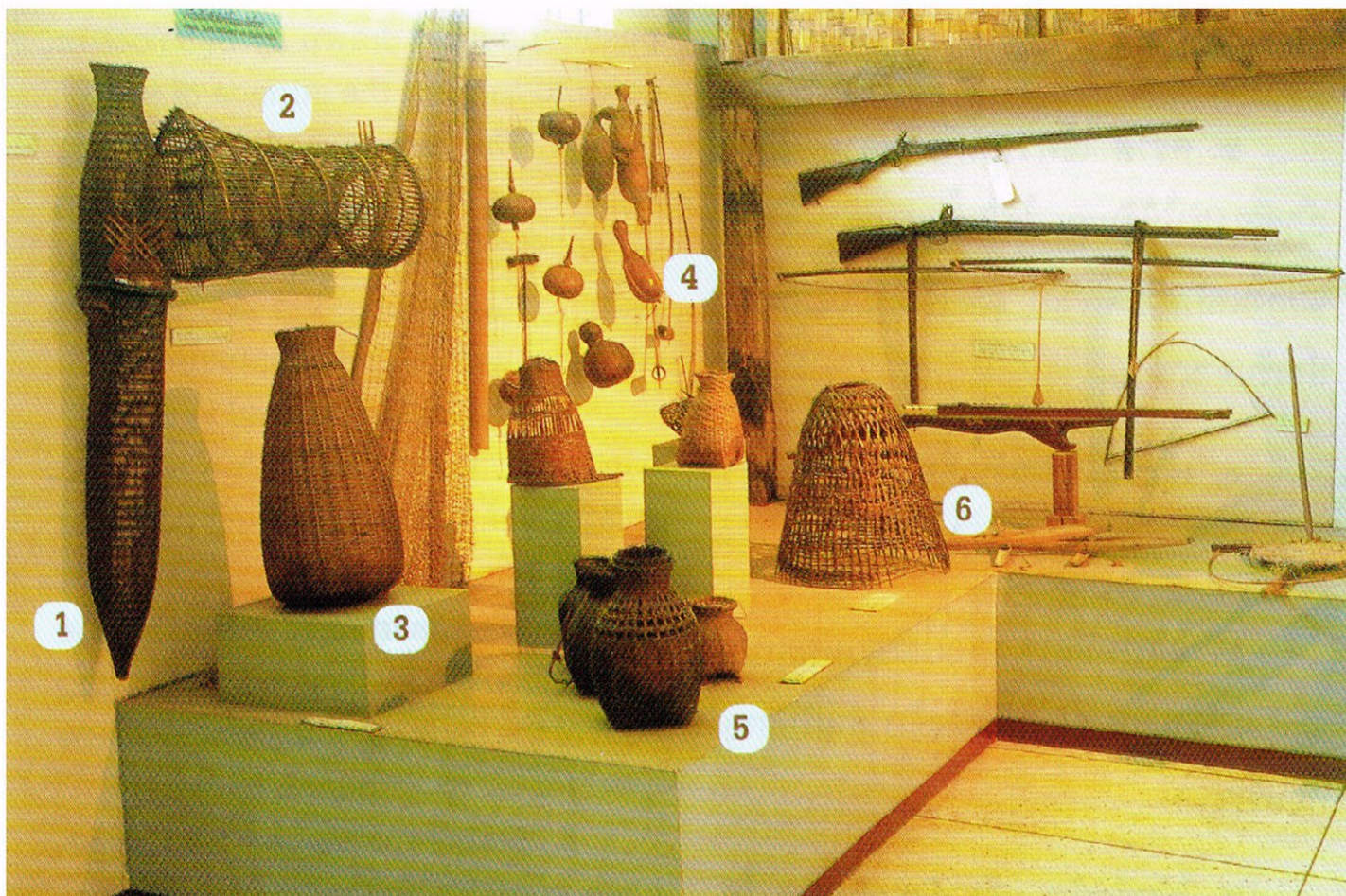
ตุ้มปลาขาน้ำตื้น

เป็นตุ้มขนาดเล็ก มีช่องงาถักเป็นช่องสี่เหลี่ยมคางหมูที่ตื้นตุ้ม ปากตุ้มปิดด้วยกะลา โดยมีสายและหลักหมุดยึดตรึงให้แน่นกับดินในน้ำ

TOOM

Trap for trapping fish

ประกอบด้วย :-

1. ไส	1. Sai
2. ลอบ	2. Lob
3. ตุ่ม	3. Toom
4. ตุ่มกบแบบแบน หรือแงบ	4. Ng - aeb or Flatten shaped Toom Gob
5. ข้อง	5. Khong
6. สุ่ม	6. Soom

เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนา

Farming tools

๑. **ไถ** ประกอบด้วยคันไถ ทางยาม ผาล หัวหมู ใช้ควายหรือวัวลากไถ เพื่อพลิกกลับหน้าดิน

๒. **คราด** ใช้ควายหรือวัวลาก มีฟันเป็นซี่ๆ ทำให้ดินร่วน ใช้ในขั้นตอนการเตรียมแปลงนาสำหรับตกกล้า และใช้เตรียมแปลงนาสำหรับดำนาด้วย

๓. **เคียว** ใช้สำหรับเกี่ยวข้าวและเกี่ยวหญ้า ใบเคียวโค้งงอ มีด้ามจับ

๔. **ไม้คานหลาว** ลำไม้ไผ่ยาวประมาณ ๔-๕ เมตร ปลายแหลมทั้งสองข้าง สำหรับหาบฟ่อนข้าว

๕. **ไม้หนีบข้าว หรือ ค้อนฟาดข้าว ไม้ฟาดข้าว** ใช้ฟาดข้าว โดยเอาไม้หนีบฟ่อนข้าวฟาดกับพื้นลาน เมล็ดข้าวจะหลุดออกมา

๖. **วี** เครื่องโบกหรือพัด สานด้วยตอกไม้ไผ่ ใบตาล หรือใบลาน สำหรับพัดวีให้เมล็ดข้าวสับหลุดออกไป

1. **The plow or Plough (Dhai)** is a farming implement consisted of cutting blade, leading shaft, stock and pushing handle drawn by buffaloes or cows to turn up the surface of soil

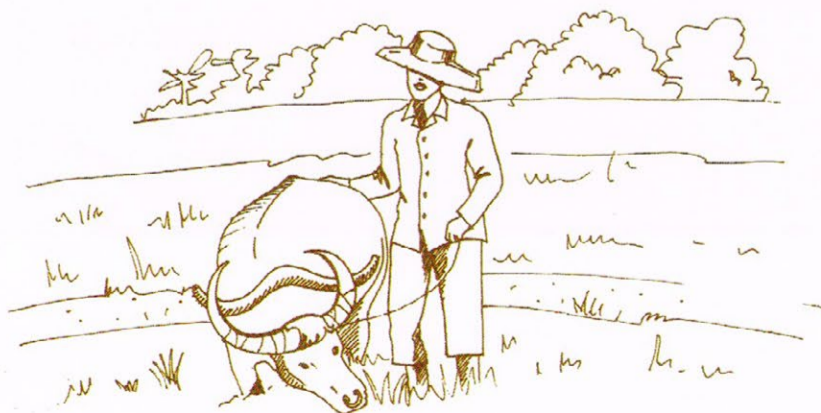
2. **The rake (Kraad)** is a farming implement drawn by buffaloes or oxen in preparation stage of paddy field farming for seeding and also used for transplanting of paddy sprouts.

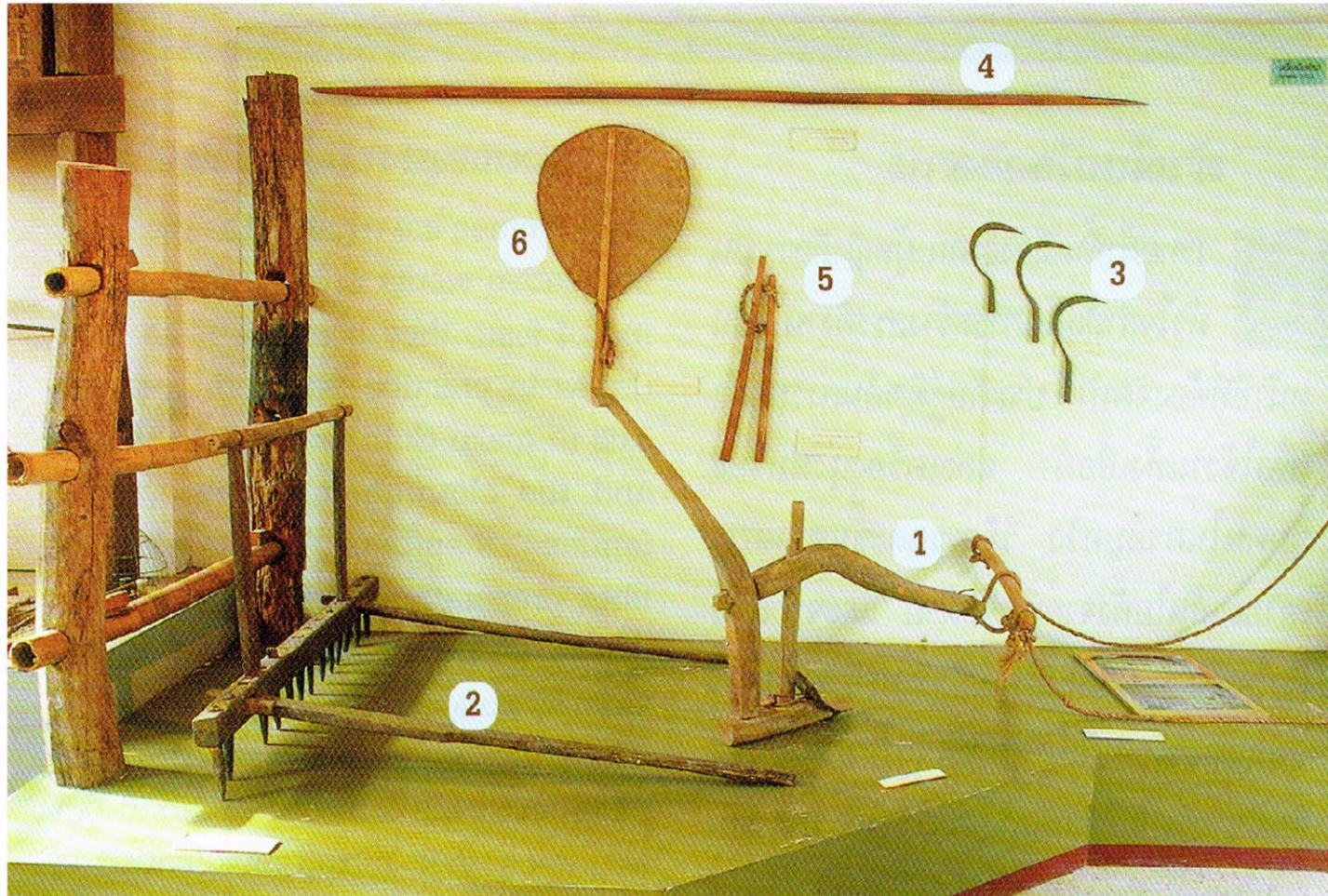
3. **The sickle (Kieow)** is a short-handled farming tool with a semicircular blade, used for cutting paddy or hay in bunch.

4. **Maikhaan Lhao** is a rod made of bamboo stick about 4-5 meter long both of the ends cut into pointed shape used for carrying bunch of paddy.

5. **Maineepkhao or Khonfaad-khao** used for paddy beating by employing the grasping hands to keep the bunch of paddy and strike them against the floor to loosen the rice seed.

6. **Vee** is wind blowing implement functioning as fan made of woven leaves to blow away the defected grains.

๑. ไถ
๒. คราด
๓. เคียว
๔. ไม้คานหลาว
๕. ไม้หนีบข้าว หรือ ค้อนฟาดข้าว
๖. วี

1. The Plow or Plough.
2. The Rake (Kraad).
3. The Sickle (Kieow).
4. Maikhaan Lhao.
5. Maineepkhao or Khonfaad-khao.
6. Vee.

ผ้าพื้นเมืองอีสาน

 ารทอผ้าพื้นเมืองอีสาน ผู้หญิงถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างสร้งงาน เป็นหน้าที่ที่ต้องจัดทำ ประดิษฐ์คิดค้นการทอผ้าเพื่อใช้งานทั้งเสื้อผ้า และเครื่องนุ่งห่มของทุกคนในครอบครัว วิธีการและขั้นตอนการเตรียมเส้นใยทั้งจากพืชคือฝ้าย และจากสัตว์คือไหม แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของช่างทอผ้า นอกจากการทอให้เป็นผืนแล้วยังผสมผสานจินตนาการก่อให้เกิดลวดลายต่างๆ มากมาย ส่วนใหญ่ต้นลายก็ได้จากสิ่งรอบข้างใกล้ๆ ตัว เช่น ลายกุญแจ (ประแจ) ลายขอ ลายขาเป๋ย ซึ่งเป็นเครื่องใช้ในการทอผ้า ลายตุ้ม เครื่องมือจับสัตว์น้ำ ลายดอกไม้ ต้นไม้ เช่นลายดอกแก้ว ดอกฮ้าง ดอกจิก จากเครื่องแต่งตัว ลายชอกะจอน (ตุ้มหู) และลายที่เกิดจากความเชื่อและจินตนาการ เช่น ลายนาคกันต์ ลายนาคหัวข่อ ลายฟองน้ำ ลายปราสาท เป็นต้น นอกจากเครื่องแต่งกายแล้วยังทอผ้าใช้ในโอกาสต่างๆ เช่น ผ้าพะเหวด รุ่ง เป็นต้น

Northeast regional fabric

Women are regarded as the heart of creative works in local cloth weaving of Isan, they consider it as their duties to practice the cloth weaving skill to make cloth for household uses and the clothing materials for the families' members. The method of fiber preparation from plants that is cotton and from animal that is silk worms suggested to high intellectual adaptation of the local weavers. They don't just weave pieces of fabric but also apply their mixed imagination to create various designs of weaving patterns, mostly are applied from the surrounding items such as Lai Koonjae (the key), Laikhor and Lai Khaapia which are the weaving implements, Laitoom (The fish trap), Laidokmai and Lai Tonmai such as Kaew flower or the orang jasmine, Dokjik (flower of Barringtonia) and Dok Hung, from ornamental objects such as earrings (toom hoo) and from the vision of beliefs and imaginations such as Laiprasat (the castle) Nakkanti (Nakas in procession) Laifongnum (the water curl) etc. Other than cloth weaving for household use

 วดลายที่ปรากฏบนผ้าของกลุ่มคนในภาคอีสาน แสดงให้เห็นถึงการมีจุดเริ่มต้นหรือต้นแบบที่น่าจะมาจากสิ่งเดียวกัน หรือมีบรรพบุรุษร่วมกัน และการคิดค้นลวดลายที่มาจากความคิดเดียวกัน ลวดลายผ้าจึงมีแม่ลายที่เป็นรูปแบบเดียวกัน แต่แตกต่างกันไปตามแต่การคิดลายดัดแปลงการวางจังหวะลายเป็นต้น

สำหรับการตกแต่งลายดอกที่เกิดจากการทอที่เรียกว่า ชิต หรือลายชิต หรือลายจกนั้น ผู้หญิงอีสานก็รู้จักประดิษฐ์มานาน กล่าวกันว่าเสมือนกับเป็นการปักผ้าบนกี่ทอเลยทีเดียว เพราะมีความสวยงามทั้งฝีมือการทอและความรู้ในการย้อมสีอย่างดี

การแต่งกายหรือรูปแบบของผ้าที่ใช้ห่มของกลุ่มชนหลายกลุ่มในอีสาน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันและคล้ายคลึงกัน คือลักษณะการแต่งกายที่เป็นรูปแบบ ผู้ชายนุ่งทั้งผ้าโจงกระเบน กางเกงหัวต่อ ผ้าโสร่ง ผ้าชะม้า สวมเสื้อและห่มผ้าเบี่ยงหรือผ้าสไบ ส่วนผู้หญิงก็นุ่งผ้าซิ่นมีทั้งซิ่นเข้ ซิ่นหมีคั่น และซิ่นหมีลวด มีการต่อหัวซิ่นและตีนซิ่น เพื่อใช้ในโอกาสต่างๆ ห่มผ้าสไบหรือผ้าเบี่ยงสวมเสื้อเมื่อไปงาน ทั้งผู้หญิงและผู้ชายมีผ้าตุ้มหรือผ้าห่อหรือผ้าจอง ผ้ารองหลังเสื้อ (บุต๋นออน) หมอนชิต ผ้าก๊ (ม่าน) ชิต ผ้านวม ใช้ในโอกาสต่างๆ เช่นกัน การ

they also do the weaving for special events such as the elongated flags (Toong) and the cloth strips depicting the Jataka story of Vesandon called Pha praves.

The motif and designs that appeared on the cloth of people in Isan area display the original concept or common prototype of style that come from the same ancestral group and also the same inventive method. So all the designs of these cloth share the affinity of typical pattern and may be distinguished by some adaptation features and spaces between the motifs.

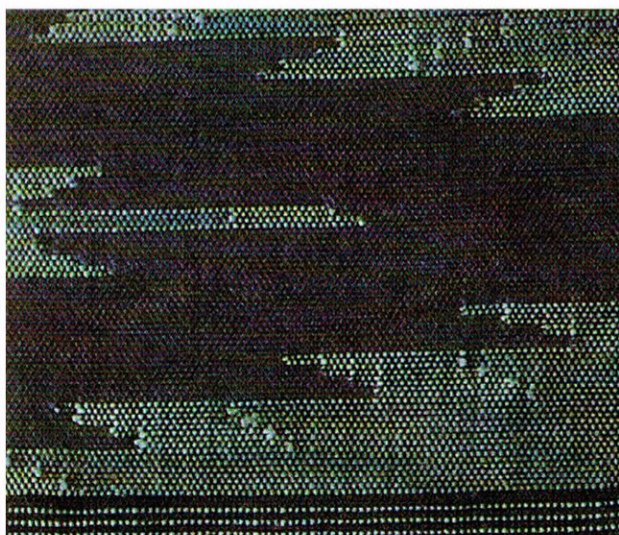
There is other applications of distinctive decorated motifs which special weaving technique used that on the looms called Khit or Laikhit or Laijok Isan ladies had invented for long time ago. This practised skill is highly regarded as embroidering right to piece of cloth in the loom when provided with a line to work the shuttle as designated motifs. The woven clothes of this kind have the beauty aspects in both weaving techniques and high innovation uses of natural dyes.

The dressing styles and weaving patterns to make the clothing of different communities in Isan area display the interrelated and the similarity features of their social life. The typical dressing style for men comprised of wearing the sarong-like

ทำบุญกุศลมีการทอผ้าสบงจีวร รุง ผ้ารอง
คัมภีร์ ผ้าห่อคัมภีร์ และประดิษฐ์ผ้าพะเหวด
(ผ้าพระบฏมหาชาติ) เช่นกัน

phanung pulled the end between their legs, a style known as chong kra ben, the strip decorated trousers with nearly full - length legs, the sarong, which is worn wrapped around the lower body and tied in front at the waist, the pha khaw maa or loin-cloth shoulder - cloth made of cotton with chequerboard pattern in vibrant colours serving a variety of purposes. They also wear shirts in some occasion with the piece of cloth called Pha Sabai or Phabiang loosely wrapped around the shoulders. The women dressing style consisted of Phasin or tubular skirts of many woven designs such as Sinkhen, Sinmeekun and sinmeelud. A phasin is divided into three horizontal parts namely hua sin (the top), tua sin (the body) and tiin sin (the foot), which may be different areas of design on a single of cloth or separate pieces sewn together. The ladies weavers may sew the strips of decorated cloth at the top and the foot of phasin (tubular skirt) for decorative purpose as the outfits in some special ceremonies, they also wear the piece of cloth called Sabai or Phabiang (a scarf wrapped round the chest and kept in position by folding the edge over) and put on shirts to attend the function. Both men and women use piece of cloth called Phatoom, Phahom or Phajong as the scarf hanging round the neck or over the shoulders for warmth keeping.

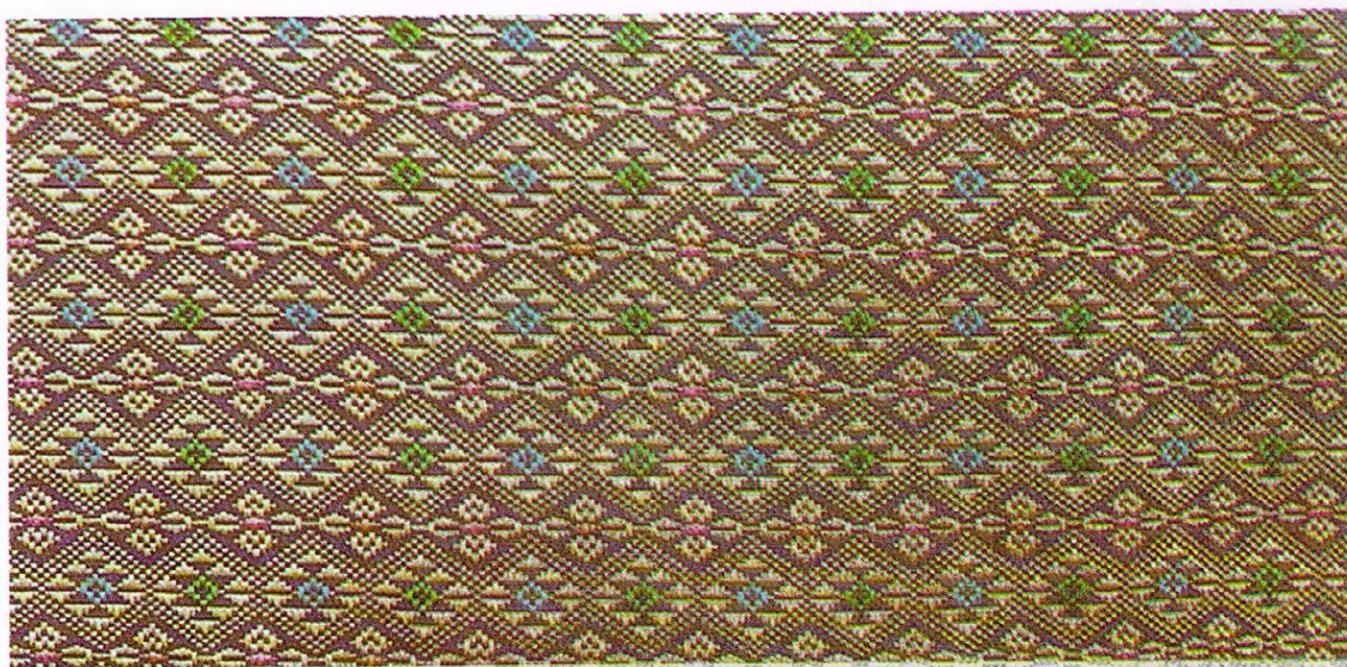

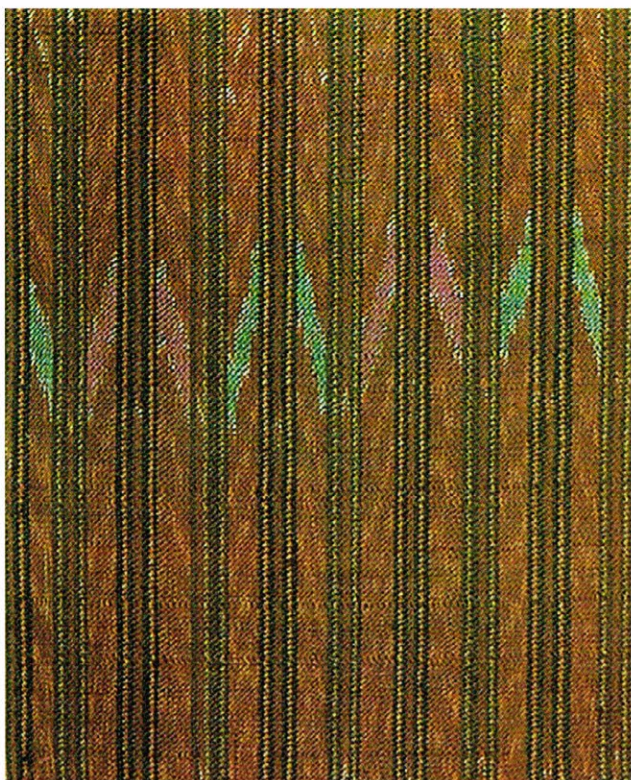
There are some clothing for house hold uses and monastic uses such as bed sheet (Pha rong langsua) pillows covered with a supplementary weft patterned cotton cloth known as Maun Khit and stuffed with kapok, curtain (Phakung), decorative woven blankets (Phanuam). Among the gifts to the monastery may be monks' robes woven locally as a means of earning merit namely sabong and Jeevorn, moreover there are toongs (banner) temple to announce various special occasions made of cotton woven with clourful designs, cloth pad for holy script studying, holy script covering cloth, Phapaved or Phapabod Mahajata is the scroll of painting depicted the story of Vessandorn prince from Buddhism's Jataka.

ผ้าขิด คือผ้าที่ทอแบบเก็บขิดหรือเก็บดอกเหมือนผ้าที่มีการปักดอกด้วยฝีมือประณีต การทอผ้าขิดต้องใช้ความชำนาญและมีเชิงชั้น ด้านฝีมือสูงกว่าการทอผ้าอย่างอื่นเพราะทอกลายเป็นลายขิดต่างๆ ได้มาจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามที่ได้พบเห็นและความหมายในการใช้งาน เช่น ขิดดอกแก้ว เป็นลายสำหรับไหว้ผู้ใหญ่ ขิดแมงงา เป็นลายที่ใช้สำหรับแขกที่บ้าน ขิดชั้นกระหย่อง ได้ลายมาจากชนชนิดหนึ่งที่ชาวบ้านใช้สำหรับใส่ดอกไม้บูชาพระ ลายนี้เก็บไว้บนแท่นบูชา เดิมทีชาวอีสานถือว่าผ้าขิดเป็นของสูง จึงทอสำหรับทำเป็นหมอนขิด เพื่อถวายพระภิกษุสงฆ์และญาติผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือเท่านั้น ต่อมาได้ดัดแปลงให้เป็นประโยชน์ใช้สอยอื่นๆ เช่น เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ผ้า màn ผ้าคลุมโต๊ะ

Phakit is the woven cloth made by supplementary weft techniques (Khit in Thai) like the application of embroidery work to make the motifs sprung up on the weaving fabric in the loom. Mostly the motifs originated from the natural surrounding items and practical uses for instance Khitdokkaew is the design for giving respect to elderly, Khitmaeng-ngaa for guest greeting at home, Khit Khangrayong derived from the embossed pattern appeared on the metal container called Khun used for buddha image placed on the altar. Originally Isan people considered Phakit as the highly respected objects as the gifts to the monks and elderly relatives, they used this kind of cloth to make pillows (moun) in a number of shapes and later they used it to make other clothings as are decorative woven curtain, table cloth, dress, etc.

ผ้ามัดหมี่ เป็นผ้าพื้นบ้านอีสานที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นเท่านั้น การทอผ้ามัดหมี่กล่าวได้ว่าเป็นศิลปะการย้อมสีที่ลึกซึ้งมาก เพราะหากไม่มีความรู้วีสไหมทำผืนผ้า สีสไหมเป็นลวดลาย สีสไหมย้อมก่อนย้อมหลัง กรรมวิธีการทอผ้ามัดหมี่เริ่มจากการนำด้ายมาด้นใส่หลักหมี่ เรียงไปเรียงมาตามลำดับ จนพอผืนที่จะทอแล้ว นำด้ายไปใส่หลักไม้ที่เรียกว่า “โฮงมัดหมี่” จากนั้นก็นำเชือกกล้วยมาผูกทำลวดลายแล้วนำไปย้อม สีจะไม่ติดตรงที่เชือกผูกไว้ เมื่อแห้งแล้วก็เอาด้ายที่ผูกมากรอใส่หลอดเป็นเส้นพุ่งตามขวาง ทำเป็นดอกดวงลวดลายที่จะปรากฏขึ้นมาตามที่ตั้งด้นเส้นด้าย

Pha Matmii is the Isan local made cloth that is considered unique in this area only. They used the special dyeing technique to make the resist patterned weft designs of Matmii. Matmii style weaving needs the sound knowledge of dyeable application method, the weavers must know exactly which colour belongs to the fabric and which one will be the motifs, which one dyed first. Firstly they put the thread in patterned frame respectively to cover the full area of weaving then attached them to wooden pegs called “Hong matmii” and used the banana strings tied them as the knots up to the planned motifs and make a specified colour with dye. The tied knots on the thread will not be impregnated with dye, when the dyed thread is free from moisture they untied and wind the thread into spool for horizontal thread weaving in the loom so the motif of cloth will appear on the woven cloth as the dyeing pattern that already determined by the weavers.

เครื่องปั้นดินเผา

ภาชนะเครื่องใช้สอยต่างๆที่ทำด้วยดินเผา เช่น หม้อหุงข้าว โอ่งน้ำ กะบะล้างจาน และ กระถางปลูกต้นไม้ เป็นของใช้ในครัวเรือนที่มีความสัมพันธ์ต่อวิถีความเป็นอยู่ของชาวอีสานมาช้านาน ปัจจุบันในจังหวัดขอนแก่นยังคงมีหมู่บ้านที่ประกอบอาชีพผลิตเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้ลำน้ำชีและลำน้ำพอง เพราะเป็นแหล่งดินเหนียวที่มีความละเอียด เหมาะสำหรับการทำเครื่องปั้นดินเผาตลอดตามแนวชายฝั่ง คนทั่วไปจะเรียกหมู่บ้านเหล่านี้ อย่างเป็นที่รู้จักกันดีว่า บ้านช่างปั้นหม้อ หรือ บ้านไหเตี้ยหม้อ ช่างส่วนมากจะอพยพมาจากโคราช เพื่อหาแหล่งทำกิน โดยยึดอาชีพหลักที่เคยทำกันมาหลายชั่วอายุคน ชาวบ้านจึงเรียกชนกลุ่มนี้ว่า ไทโคราช จะอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้านใหญ่ๆ ๓ หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านดอนหม่อม อำเภอเมือง หมู่บ้านหัวบึง บ้านหัวสระ อำเภอเมือง หมู่บ้านวังถั่ว อำเภอน้ำพอง

รูปแบบและวิธีการผลิตเครื่องปั้นดินเผา ยังคงใช้ขึ้นรูปด้วยมือประกอบการใช้หินทุบและใช้ไม้ตีให้ได้รูปตามต้องการ โดยอาศัยความชำนาญเป็นพิเศษ วิธีการเผาเป็นลักษณะการเผาเปิดไม่มีเตาเผา แต่จะเผาตามบริเวณลานบ้านกลางแจ้ง โดยเอาเครื่องปั้นวางซ้อนกันบนแคร่ซึ่งใช้ฟืนวางเรียงชิดติดกันอย่างเป็นระเบียบ

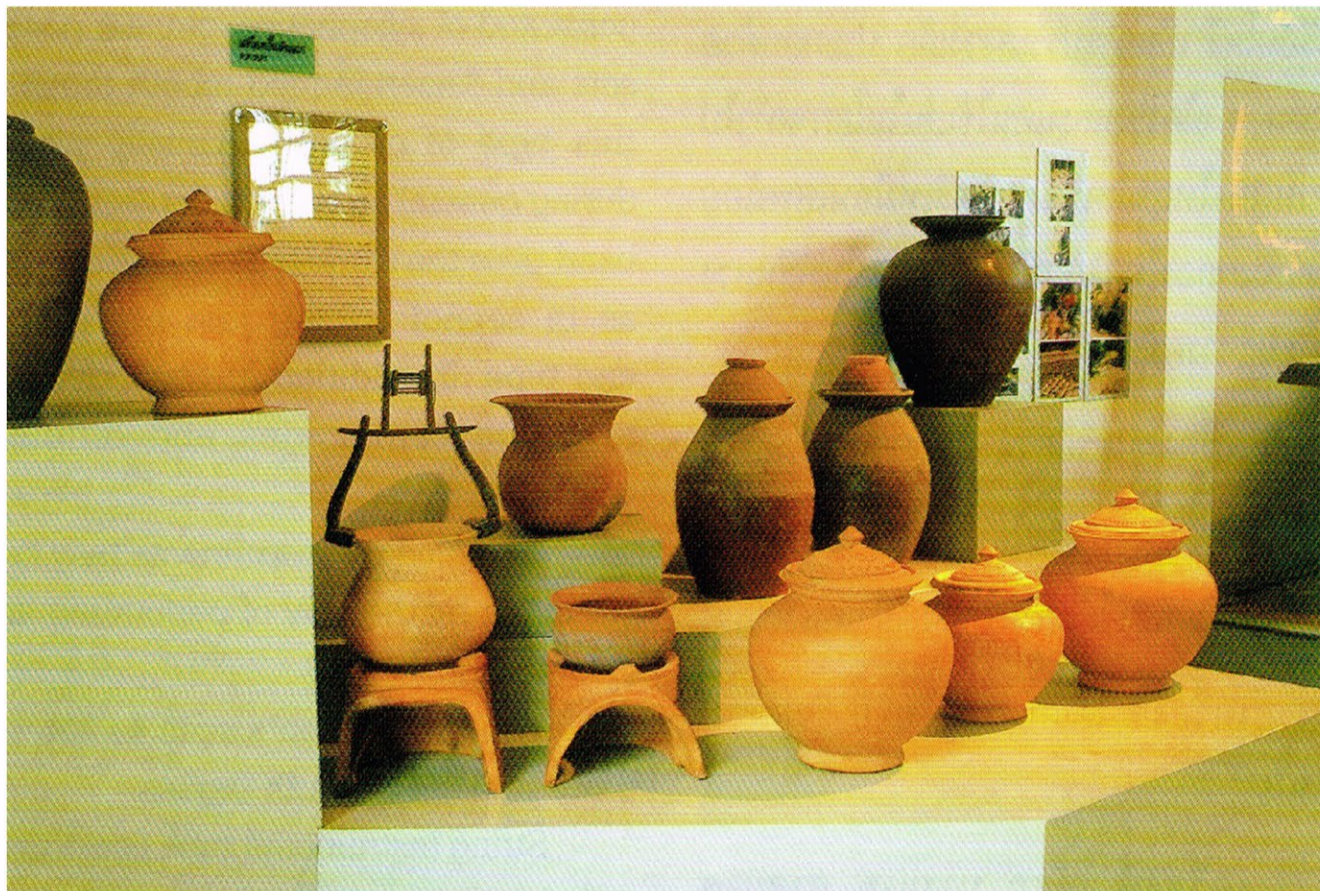
Pottery

In the northeast, many household utensils are still made from pottery. In the Khon Kaen area, pottery producing villages are situated along the banks of the Chi and Pong Rivers. These communities immigrated from Nakhon Ratchasima and are Known as "The Thai make pottery"

Clay from the Pong and Chi Rivers used for making the pottery. The process being with hand-modelling by colling ropes of clay which have been thrown and smoothed. The pottery is not fired in specially built kilns. Rather pots are placed on a support which is then placed on the fire wood. A little gap is left between the ground and the support for ventilation.

ให้มีช่องว่างระหว่างพื้นดินกับแคร่พื้นเพียงเล็กน้อย เพื่อให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก แล้วสูมไฟด้วยฟางหรือหญ้าแห้ง เนื้อดินที่เผาสุกจะมีสีแดงและบางเบา

เครื่องดนตรีอีสาน

แบ่งตามลักษณะการเล่นเป็นสองประเภท
คือการเล่นเดี่ยว และการประสมวง

การเล่นเดี่ยว คือการเล่นดนตรีเพียงชิ้น
เดียว เป็นการเล่นเพื่อสนองอารมณ์ส่วนตัว
เช่นในยามเกี่ยวพาราสี เป็นต้น

การประสมวง การบรรเลงเป็นวง แบ่งเป็น
๒ ชนิด ได้แก่ เสรพน้อยและเสพใหญ่ เสรพน้อย
หรือมโหรี เป็นการบรรเลงวงเล็ก ประกอบด้วย
ลานาด ฆ้องวงและแคนใช้เล่นในโอกาสทั่วไป
ส่วนเสพใหญ่มีเครื่องดนตรีเหมือนเสพน้อย
แต่เพิ่มกลองใหญ่และปี่ ใช้บรรเลงในพิธีหลวง
และพิธีทางศาสนา

เครื่องดนตรีอีสาน แบ่งตามชนิดเครื่อง
ดนตรีได้ ดังนี้

เครื่องเป่า ได้แก่ ขลุ่ย (ขลุ่ย) ปี่ แคน หรือไค้

เครื่องสี ได้แก่ ซออู้ ซออู้ (ซอด้วง)
ซอด้วง

เครื่องตี ได้แก่ นางนาค ลาดนาค
(ระนาด) ฆ้องวง กลองสองหน้า ตะโพน ฉิ่ง

เครื่องดีด ได้แก่ พิณ ซุง พิณเพียะ
(พิณน้ำเต้า)

Musical instruments of Isan

Divided by performing style into
two types namely solo style and
orchestra style. The solo style is the
performing of single piece of musical
instrument done for entertainning one-
self in personal mood such as court-
ing. The orchestra style is the group
performing divided into two types,
namely Sepnoi and Sepyai. Sepnoi or
Mahoree is performing in small band
consisted of xylophones, circular gong
sets and Khaen (a reed mouth organ),
this type of orchestra usually plays
during general occasions. Sepyai or big
band uses the same type of instrument
as in sepnoi adding just big drum
and pipe. In addition, it plays during
religious ceremonies and official
celebration.

Isan musical instruments may be
classified by the way of performing as
follow :

Wind instruments such as flutes,
pipes and reed mouth organs.

String instruments such as fiddles
called saw - oo, saw - duang and saw
- bung.

Percussion instruments such as
gamelan, xylophones, circular gong set,
short drum, cymbals and big drum.

String vibration instruments such
as Vina, Sung (a four-stringed vina) and
gourded vina.

โบราณวัตถุชิ้นสำคัญใน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ขอนแก่น Important Ancient Object in National Museum of Khon Kaen

เครื่องมือหินกะเทาะ

สมัยก่อนประวัติศาสตร์ อายุประมาณ ๑๐,๐๐๐ ปีมาแล้ว

หินกรวดแม่น้ำ

แหล่งโบราณคดีบริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขง บ้าน
 เชียงคานเหนือ ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย

เครื่องมือหินกะเทาะอย่างหยาบๆ รูปร่าง
 เทอะทะ เป็นเครื่องมือสำหรับใช้งานในลักษณะ
 การสับ ตัด ประสิทธิภาพการใช้งานค่อนข้างต่ำ
 จัดเป็นรูปแบบเครื่องมือหินในระยะแรกเริ่มซึ่ง
 เป็นช่วงที่มนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่มขนาดเล็ก
 ดำรงชีพด้วยการเร่ร่อนล่าสัตว์เก็บของป่าตาม
 ธรรมชาติทั้งที่อยู่บนบกและในน้ำ

Stone tool

Prehistorical period circa 10,000 years ago.

Pebble stone collected from river bed
 Ban Chiang Khan Nua Maekhong
 riverine archaeological site.

Tambon Chiang Khan in Chiang Kan
 district, Loei

This crude scratched stone tool,
 sturdy in shape was used as chopping
 and cutting gear with slightly low
 efficiency. It is the typical style of stone
 tool in primitive society period when
 people of small collective group make
 their living in nomadic style of hunt-
 ing and collecting forestry produces
 from both land and in water by natural
 way.

ภาชนะดินเผา

สมัยก่อนประวัติศาสตร์ อายุประมาณ ๕,๖๐๐ - ๔,๕๐๐ ปีมาแล้ว

ดินเผา สูง ๒๑ ซม. เส้นผ่าศูนย์กลางปาก

ภาชนะ ๒๖.๕ ซม.

เลขทะเบียน ๑๒๑ / ๒๕๑๖

แหล่งโบราณคดีบ้านธาตุ ต.บ้านธาตุ อ.เพ็ญ จ.อุดรธานี

ภาชนะดินเผาสีดำ ขึ้นรูปด้วยมือ ทรงกลม มีเชิง ช่วงคอสูง ปากผายออก ตกแต่งผิวบริเวณลำตัวภาชนะช่วงบนถึงช่วงปากด้วยการขีดเป็นลายเส้นคดโค้ง และกดประทับเป็นจุดภายในเส้นคดโค้งดังกล่าว ลำตัวภาชนะช่วงล่างตกแต่งด้วยลายเชือกทาบ อันเป็นรูปแบบภาชนะแบบวัฒนธรรมบ้านเชียงสมัยต้น

Black Pottery

Prehistorical period circa 5,600 - 4,500 years ago.

Earthenware Registration No. 121/2516

Height 21 cm. Rim dia 26.5 cm.

From Ban Thatu, Phen district, Udon Thani

This black earthenware pottery was shaped by hands to be rounded, based, high-necked and wide open mouth. The upper part of pottery's surface up to the mouth was embellished in spiral motifs of impressed dots circled by curves. The lower part was decorated with design of cross hatch cord imprints which is the typical character of early Ban Chiang culture.

ขวานสำริดมีบ้อง

สมัยก่อนประวัติศาสตร์ อายุประมาณ ๔,๐๐๐ ปีมาแล้ว

สำริด ๑๐.๕ x ๑๒, ๕ x ๕.๕, ๔.๕ x ๖ ซม.
เลขทะเบียน (จากซ้ายไปขวา) ๒๗๙/๒๕๑๖, ๒๘๓/๒๕๑๖, ๒๘๒/๒๕๑๖

ขวานแบบมีบ้องสำหรับเข้าด้าม ทำด้วยสำริด เป็นเครื่องมือหรืออาวุธสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ในช่วงที่มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการโลหะกรรม โดยสามารถนำดินบุกมาผสมกับทองแดงเป็นสำริด เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนเครื่องประดับ

Socketed bronze axes

Prehistorical period circa 4,000 year ago
Bronze Registration No. (From Left to Right) 279/2516, 283/2516, 282/2516
Size 10.5x12, 5x5.5, 4.5x6 c.m.

These are bronze axe blades with sockets to be assembled with handle for using as tools or weapons in the prehistorical period when people applied the technique of metal work to make their utensils and ornamental objects by casting bronze from the mixture of copper and tin.

กำไลงาช้าง

สมัยก่อนประวัติศาสตร์ อายุประมาณ ๔,๐๐๐ - ๓,๐๐๐ ปีมาแล้ว

งาช้าง เส้นผ่าศูนย์กลาง ๑๑ ซม.

เลขทะเบียน ๑๘๓ / ๒๕๑๖

แหล่งโบราณคดีบ้านโพนสูง ต.โพนสูง
อ.บ้านดุง จ.อุดรธานี

กำไลงาช้างคู่นี้ พบว่าสวมอยู่ที่ข้อมือของโครงกระดูกโครงหนึ่งจากแหล่งโบราณคดีบ้านโพนสูง ลักษณะการพบเครื่องประดับอยู่ร่วมกับโครงกระดูกมนุษย์ดังกล่าวเป็นประเพณีอย่างหนึ่งในการฝังศพ ซึ่งนอกเหนือจากจุดประสงค์ในการตกแต่งร่างกายของผู้ตายให้ดูสวยงามแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการอุทิศให้ผู้ตายนำติดตัวไปใช้ในโลกหน้าเมื่อเกิดใหม่ ตลอดจนเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่วิญญาณของผู้ตาย ตามคติความเชื่อของผู้คนในสมัยก่อนประวัติศาสตร์

Ivory Bracelet

Prehistorical period circa 4,000-3,000 years ago.

Ivory

Registration No. 183/2516 Dia 11 c.m

From Ban Pon Soong, Ban Dung district, Udon Thani

This pair of ivory bracelets were found on the wrist of a skeleton from Ban Pon Soong archaeological site. Such a burial of remain together with ornamental objects is some kind of tradition practised among people in prehistorical time which other than to beautify the dead, they want to dedicate these ornamental objects to be used in the next life and also with the purpose to please the spirit of the deceased.

ลูกปัดและต่างหูเปลือกหอย

สมัยก่อนประวัติศาสตร์ อายุประมาณ ๒,๕๐๐ - ๑,๘๐๐ ปีมาแล้ว

เปลือกหอย

เลขทะเบียน NC ๑๒๐๘๒

แหล่งโบราณคดีบ้านโนนชัย อ.เมือง จ.ขอนแก่น

เครื่องประดับประเภทลูกปัดและต่างหูทำจากเปลือกหอยมือเสือซึ่งเป็นสัตว์ทะเลแสดงให้เห็นว่านอกจากการติดต่อระหว่างกลุ่มชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในพื้นที่ใกล้เคียงกันแล้ว ผู้คนที่โนนชัยยังมีการติดต่อกับกลุ่มชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ใกล้ชายฝั่งทะเลหรือมีการติดต่อกับชุมชนใกล้เคียงที่ติดต่อแลกเปลี่ยนสิ่งของกับชุมชนใกล้เคียงทะเลอีกทอดหนึ่ง

Shell Beads and earring

Prehistorical period circa 2,500-1,800 years ago.

Giant clams Registration No. NC.12082

From Ban Non Chai, Muang district, Khon Kaen.

These ornamental objects consist of beads and earring are made of the shell of giant clams which are the salt water creature residing in the sea. It is therefore proposed for consideration that there have been the network of trade relation between people in Non Chai area and the others who made their living near the sea and also the relation among neighbourhood area.

กระดิ่งสำริด

สมัยก่อนประวัติศาสตร์ อายุประมาณ ๒,๕๐๐ - ๑,๘๐๐ ปีมาแล้ว

สำริด สูง ๑๑ ซม. เส้นผ่าศูนย์กลาง ๘.๕ ซม.
เลขทะเบียน ๒๒๗ / ๒๕๒๐

แหล่งโบราณคดีบ้านโนนชัย อ.เมือง
จ.ขอนแก่น

กระดิ่งสำริดตกแต่งด้วยลายวงกลม หมุนวนคล้ายกันหอยบริเวณลำตัวมีรอยประทับของผ้าติดอยู่ ซึ่งเป็นหลักฐานสนับสนุนว่า นอกจากเทคโนโลยีการโลหะกรรมแล้ว ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ยังมีความก้าวหน้าถึงขั้นที่สามารถนำใยพืชมาทอเป็นผ้าได้ด้วย

Bronze Bell

Prehistorical period circa 2,500-1,800 years ago

Bronze Registration No. 227/2520

Height. 11 c.m, Dia 8.5 c.m

From Ban Non Chai, Muang district, Khon Kaen

This bronze bell decorated with spiral circle lines of conical shell like pattern. There are the imprint of textile still adhering to surface the bell's body which suggesting that there have other than metal works technology. People can make use of fiber extracted from plant leaf with spinning and weaving techniques have been adopted.

ใบเสมาสลักภาพพุทธประวัติ ตอน “พินพาพิลาน”

ศิลปะทวารวดี ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๕
หินทราย สูง ๑๙๐ ซม. กว้าง ๖๘ ซม.
เลขทะเบียน ๒๒๕/๒๕๑๖
พบที่เมืองฟ้าแดดสงยาง อ.กมลาไสย
จ.กาฬสินธุ์

ใบเสมาแผ่นนี้ สลักภาพเล่าเรื่องเป็น
๒ ตอน ตอนล่างแสดงภาพของกัมพางที่มีผู้
ประทุทรงปราสาทซ้อนลด ๓ ชั้น โดยมีทหาร
ประจำกัมพางอยู่ ๔ คน ส่วนภาพตอนบน เป็น
ภาพพระพุทธเจ้าประทับนั่งห้อยพระบาทอยู่ใน
ซุ้มของอาคารไม้ ด้านขวามีภาพบุรุษนั่งชันเข่า ๒
คน โดยคนหนึ่งสวมมงกุฎยอดแหลม (อัน
แสดงถึงวรรณะสูง) ทางด้านซ้ายเป็นรูปสตรี ๒
คนนั่งอยู่ สตรีคนใกล้กับพระพุทธองค์
นั่งพับเพียบกำลังสยายผมเช็ดพระบาทของ
พระพุทธองค์ ส่วนผู้หญิงอีกคนนั่งอุ้มเด็กที่
ขึ้นไปด้วยพระพุทธองค์

ภาพตอนนี้คงมาจากพุทธประวัติ เมื่อ
ครั้งพระพุทธองค์เสด็จกรุงกบิลพัสดุ์ เพื่อโปรด
พระพุทธบิดาและประยูรญาติ เหตุการณ์ใน
ภาพเป็นตอนที่พระพุทธองค์เทศนาโปรดพระ
นางยโสธราพิมพาที่พระตำหนัก โดยพระนางได้
แสดงความเคารพอย่างสูง ด้วยการสยายพระ
เกศาเช็ดพระบาท ซึ่งพบอยู่ในพุทธประวัติของ
พม่า ที่คงรับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมมอญ

Boundary marker depicting Buddha's life scene "Weeping Pimpa"

Dvaravati style, 10th century A.D.,
Sandstone, Height 190 cm. Width 68
cm., Registration No. 225/2516
Found at Muang fa Daed Sung Yang, Kalasin.

This boundary marker carved into
two parts of the Lord Buddha story visit-
ing Kabilaphas city to bless his father and
relatives. He gave the sermon to princess
Yasothara Pimpa at her pavilion, to show
her deep affection of reverence the prin-
cess brushed Lord Buddha's foot with her
hair which is the gesture found in Lord
Buddha's story of Burmese version that
might be influenced by Mon culture.

The upper part was carved in the
scene that comprised of Lord Buddha seat
ed of the foot hanging posture in the
wooden arched structure, flanked by two
men sitting in squat on the floor with one
knee bent up, one of them wearing a
pointed top crown (representing the high
caste status) on the right side. On the
opposite side there are two seated
ladies, the closer one
squatting on the floor
in a polite attitude
spreading her hair to
clean Lord Buddha's
foot, the other seated
woman holding a baby
who pointed his finger
towards the Buddha. The
lower part carved the
figures of four guards on
the bastion which
belongs to the wall with
arched gate that crowned
by three tier terraced roof
of prasat style.

พระพิมพ์ปางแสดงธรรม

ศิลปะทวารวดี ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๔ - ๑๕

ดินเผา สูง ๑๔ ซม. กว้าง ๙ ซม.

เลขทะเบียน ๔๖๘/๒๕๒๒

พบที่เมืองนครจำปาศรี อ.นาคูน จ.มหาสารคาม

พระพิมพ์ดินเผาชิ้นนี้ ทำเป็นภาพ
พระพุทธองค์ประทับยืนเอียงตนเล็กน้อยบน
ดอกบัว พระหัตถ์ขวาแสดงปางแสดงธรรม
พระพักตร์ค่อนข้างกลมพระเกศาขมวดเป็นรูป
กลมรัศมีทรงบัวตูม มีประภามณฑลโดยรอบ
คล้ายเปลวไฟ ด้านข้างของพระองค์แต่ละข้างมี
รูปบุคคลแต่งกายคล้ายชนชั้นสูง (เทวดา) ยืน
พนมมือหันหน้าเข้าสู่ศูนย์กลาง เหนือรูปบุคคล
ทั้งสองข้างเป็นสถูปจำลอง และด้านบนสุดเหนือ
สถูป ทำเป็นวงกลมที่มีรัศมีโดยรอบ

Buddha votive tablet

Representing the Buddha preaching,
Dvaravati style,

9th - 10th Century A.D., Terracotta,

Height 14 cm. Width 9 cm.

Registration No. 468/2522

Found at Muang Nakhon Champasri,
Mahasarakham.

This votive tablet was moulded
to the form of standing Buddha
slightly leaning out of balance on the
lotus, right hand is in the gesture of
preaching (vitarka) with round face and
conical shape hair curl, topped by a
halo in the form of a lotus bud with
the flame-like motif on the back flanked
by the high-caste dressed up persons
in the attitude of putting hands
together in salute (Thevada) standing
towards the center, there are model
stupas atop both of them and on the
uppermost there is the circle with the
glowing radius.

พระพิมพ์ปางสมาธิ

ศิลปะทวารวดี ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๔ - ๑๕

ดินเผา สูง ๒๒.๕ ซม. กว้าง ๑๔ ซม.

เลขทะเบียน ๔๓๕/๒๕๑๖

พบที่โบราณสถานอุ่มฉะอูน เมืองกันทรวิชัย
อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม

พระพิมพ์ชิ้นนี้มีขนาดค่อนข้างใหญ่ ประทับนั่งขัดสมาธิเพชรอยู่บนฐานบัวหงาย ที่มีกลีบซ้อนกัน ๒ ชั้น พระองค์ประทับนั่งหลับ พระเนตร ก้มพระเศียรลงเล็กน้อย พระองค์มี ประภามณฑลล้อมรอบคล้ายเปลวไฟมีขอบจีวร พาดผ่านข้อพระกรและพระโสภี ลักษณะทาง ศิลปะแสดงถึงอิทธิพลของศิลปะแบบปาละของ อินเดีย ที่อาจส่งผ่านเข้ามาทางพม่า

Buddha votive tablet

Representing the Buddha in meditation,

Dvaravati style, 9th - 10th Century A.D.,

Terracotta, Height 22.5 cm. Width 14 cm., Registration No. 435/2516

Found at Muang Kantarawichai, Mahasarakham.

This votive tablet is slightly big in size representing the figure of Buddha seated in the attitude of samadhi or meditation with the vajrasana or adamantine posture (Samadhi petchra) on the base decorated with two row of lotus petals and stamen. This Buddha votive tablet shows Pala style of art from India artistic influences as can be witnessed from the halo in the form of a flame like motif, a slightly bowed head with the long end of the monastic robe over both the wrist and hip, and closed eyes. These artistic influence might be adopted from Burmese culture.

พระพุทธรูปปางทรงแสดง ธรรม (วิตรรกะ)

ศิลปะทวารวดี ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๔ - ๑๕

สำริด สูง ๙.๕ ซม. กว้าง ๓ ซม.

เลขทะเบียน Ra. ๕๓

พบที่เมืองชัยวาน กิ่งอ.โคกโพธิ์ไชย จ.ขอนแก่น

พระพุทธรูปสำริดองค์นี้ ประทับยืนตรง พระบาทเสมอกัน พระพักตร์ค่อนข้างกลม แต่รายละเอียดของพระพักตร์ลบเลือน ขมวดพระเกศาเป็นต่อมกลม พระหัตถ์ทั้งสองข้างยกขึ้นระดับพระอุระ แสดงปางวิตรรกะ (แสดงธรรม) ครองจีวรห่มคลุม จีวรเรียบบางแนบลำพระองค์ ชายจีวรตกเป็นวงโค้งลงมาเหนือข้อพระบาท ลักษณะโดยทั่วไปคล้ายคลึงกับพระพุทธรูปประทับยืน สมัยทวารวดีที่พบกันในภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย

Buddha preaching

Dvaravati style, 9th - 10th Century A.D.

Bronze, Height 9.5 cm. Width 3 cm.,
Registration No. Ra. 53

Found at Muang Chaiyavan, Khon Kaen.

This bronze Buddha image stands erect and performs the gesture of vitarka (instruction) with both hands raising to the chest, dressed in the covering mode, the robe (uttarasanga) neatly draped with smooth material cling to the body with the sweeping curve of the uttarasanga's lower part formed in front of the ankles. The other characteristics are slightly round face, the foot in the same length, the descriptive aspects of face rather obliterated and the conical shaped hair curls, all of them are similar to the typical features of standing buddha images in Dvaravati style that were discovered in the central and north-eastern parts of Thailand.

แผ่นเงินดุน

ศิลปะทวารวดี ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๕ - ๑๖

ประมาณ ๑๐ x ๕ ซม.

เลขทะเบียน ๔๓๔/๒๕๑๖

พบที่โบราณสถานอุ่มฉะอูน เมืองกันทรวิชัย
อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม

แผ่นดินเหล่านี้พบบรรจุรวมกันอยู่ในภาชนะดินเผาใบหนึ่ง ซึ่งพบว่าอยู่ที่บริเวณมุมทิศตะวันออกเฉียงเหนือของแท่นพระประธานในอุโบสถที่เรียกกันว่า “อุ่มฉะอูน” แผ่นเงินเหล่านี้พบมากกว่า ๖๐ ชิ้น ส่วนใหญ่อยู่ในกรอบรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่นำมาบุคูนให้เกิดเป็นภาพต่างๆ ตัวอย่างเช่น ภาพพระพุทธรูปประทับนั่งและยืน ภาพเทวดาหรือบุคคลชั้นสูง ภาพสถูปและธรรมจักร เป็นต้น ซึ่งภาพจากแผ่นเงินเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของศิลปะอินเดีย สมัยอมราวดี คุปตะและหลังคุปตะตามลำดับ

Embossed silver plates

Dvaravati style, 10th - 11th Century A.D.

About 10 x 5 cm.

Registration No. 434/2516

Found at Muang Kantara Wichai, Mahasarakham.

These silver plates were found in gross in one vessel made of baked earth discovered at the northeast area of the pedestal of the principal Buddha image in the ubosoth called “Umphyakoo”. There were more than sixty pieces unearthed, mostly were rectangular frame in shape, embossed to represent different figures and structures such as seated and standing Buddha, the deities or high caste persons and stupa with wheel of the Dharma. These pictures of embossed silver plates show the influence of Indian Amaravati, Gupta and post-Gupta artstyles respectively.

พระวิษณุ (พระนารายณ์)

ศิลปะลพบุรี แบบบาปวน

ปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๖

หินทราย สูง ๖๑ ซม.

เลขทะเบียน ๓๓๒/๒๕๑๖

พบจากการขุดแต่งคูน้ำ อ.นาइन

จ.มหาสารคาม

เทวรูปองค์นี้ ไม่พบเศียร พระกร และพระบาท แต่เนื่องจากประติมากรรมองค์นี้ ต้นพระบาทซ้ายแสดงพระกรแยกออกเป็น ๒ พระกร ดังนั้น จึงแน่ชัดว่าจะเป็นพระวิษณุหรือพระนารายณ์ แม้ว่าจะพบเพียงท่อนพระวรกาย แต่ลักษณะการนุ่งผ้าสมพต ขอบผ้าแน่นเว้าต่ำปลายชายพกเป็นริ้ว เหนือต้นขาซ้ายไม่มีชายผ้าห้อยอยู่ข้างหน้า แต่มีชายผ้าที่พับสอดใต้ขอบผ้าห้อยลงมาเหนือต้นขาขวา ชายกระเบนหลังทำเป็นรูปคล้ายปีกผีเสื้อ เป็นเครื่องกำหนดอายุได้ว่า ประติมากรรมองค์นี้อยู่ในสมัยบาปวน

Vishnu

Khmer art, Baphuon style, end of the 11th Century A.D.

Sandstone, Height 61 cm.,

Registration No. 332/2516

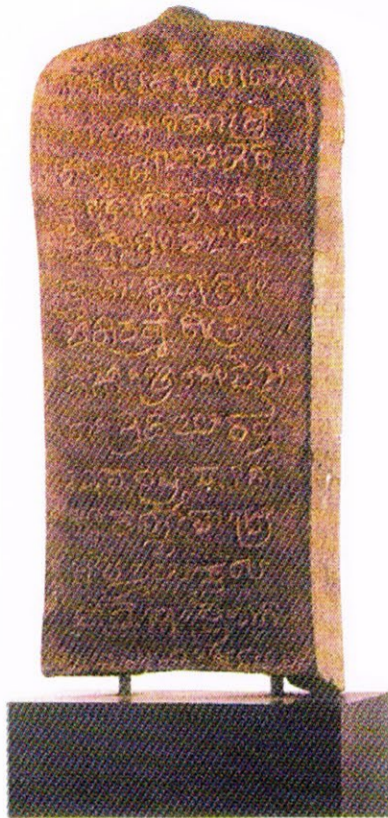
Found at Ku Noi, Mahasarakham.

Although there was only the torso of this statue, the head, arms and feet never been found with the figure but the left forearm gave the clear evidence suggesting that this image represents standing Vishnu since there is carving mark of two arms on the left limb. The style of dressing determines that it belongs to Baphuon period which the sompot dressing style on the figure is distinctive feature. It comprises of a lower fabric made of a large rectangular cloth with the strip hem. There is no cloth hem resting on front left thigh the front part of the waist cloth is rolled to pass between the legs and then tucked behind the hip. And the cloth end of the robe on this image has been pushed through the dress to rest on right thigh. The cloth hem of the rear side draped to butterfly motif.

ศิลาจารึกศาลานางขาว

อักษรขอม ภาษาเขมร อายุ
ประมาณพุทธศตวรรษ
ที่ ๑๖ - ๑๗

หินทราย สูง ๒๑ ซม. กว้าง
๙ ซม.

เลขทะเบียน ๓๖๔/๒๕๑๖
พบจากการขุดแต่งโบราณ
สถานศาลานางขาว อ.นาइन
จ.มหาสารคาม

ศิลาจารึกหลักนี้
พบเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔

จากการขุดแต่งศาลานางขาว โบราณสถานศิลา
แลงภายในเมืองนครจำปาศรี อ.นาइन
จ.มหาสารคาม เป็นแผ่นศิลาจารึกทรงใบเสมา
ขนาดเล็ก ส่วนล่างชำรุดหักหายไป จารึก
ข้อความด้านเดียว จำนวน ๑๕ บรรทัด ด้วย
อักษรขอม ภาษาเขมร กำหนดอายุจากตัวอักษร
ได้ว่า คงมีอายุประมาณพุทธศตวรรษ
ที่ ๑๖ - ๑๗ ข้อความกล่าวถึง**พระเจ้าชัยวรมัน**
ที่ ๖ หรือพระบาทบรมไกรวัลยบท มีพระบรม
ราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้บรรดาพวก
ข้าราชการผู้มีนามว่า ราชปติวรมัน (๓ พระองค์)
จารึกสุพรรณบัตร เพื่อนำไปเก็บรักษาไว้ในกัมร
เตงชคต (เทวสถาน)

Sala Nang Kao Inscription

Ancient Khmer Alphabet, Khmer
Language, 11th - 12th century A.D.

Sandstone, Height 21 c.m, Width 9 c.m.

Registration No. 364/2516

Found at Sala Nang Khao, Nadoon
district, Mahasarakham.

This inscription was discovered
from the excavation site of ancient
laterite structure called Sala Nang Khao
situated in Muang Nakon Champari,
Nadoon district of Mahasarakham
province in 1971 A.D. built into small
size boundary stone (Sima) shaped
inscription, the lower part was
damaged and missing. There is only
one side of Khmer letters inscribed for
the content amounted to 15 lines in
Khmer language appeared on this
inscription. From the style of letters
suggested to the age of inscription
circa 11th - 12th century The content
referred to 'King Chai Voramun VI' alias
'Phrabat Borom Kaivalyaboth' gave the
royal order to three officials called
Rachapativoramun' to make the golden
inscription for keeping inside the
Kamoratengchakhata (Shrine of
Divinities)

พระศิวะ หรือทวารบาล **(บนทิวเกศวร)**

ศิลปะลพบุรี แบบนครวัด พุทธศตวรรษที่ 17

หินทราย สูง 175 ซม.

เลขทะเบียน 444/2516

พบจากการขุดแต่งคูน้ำ อ.นาइन

จ.มหาสารคาม

Shiva or Dvarapala **(Nondhikesavara Guardian)**

Khmer art, Angkor Wat Type 17th century B.E

Sandstone, Height 175 c.m.

Registration No. 444/2516

Found at Ku Noi in Nadoon district of Mahasarakham province.

This male figure sculpture was discovered in Ku Noi excavation site in 1972 A.D. The characteristic of this standing male sculpture is broken feet that torn apart from the knees, both of the arms also missing, the facial feature is square in shape wearing the band head gear with the hair dressed into high crown of cylindrical form that has open widen rim, decorated around the neck with ornamental lace like object, in the middle of forehead situated the third eye, clad with draped clothing tucked the robe end at the left lap by wrapping it around right lap, hanging the robe end of fishtail like in the front side at the same length of lower cloth's rim. The upper part of cloth at the end draped in to fan like shaped tucked over the belt suggesting to the Khmer art dressing style of Angkor Wat type. There is the traced of Katha (a mace) appeared between the feet suggesting that this standing idol is holding the long shafted weapon.

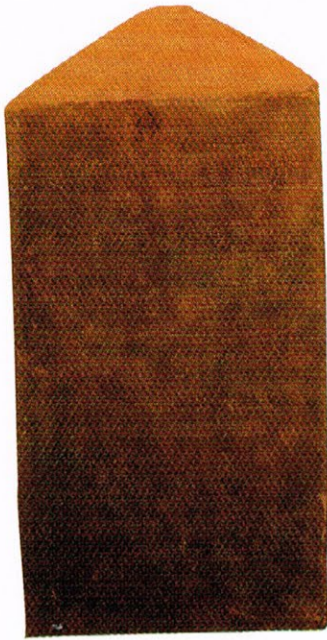
ประติมากรรมรูปบุรุษนี้ พบจากการขุดแต่งคู่น้อย เมื่อปี พ.ศ. 2515 โดยส่วนพระบาทแตกหักออกจากส่วนของพระซังค์ และพระกรหายไปทั้งสองข้าง ลักษณะเป็นรูปบุรุษยืน เคঁาพระพักตร์ค่อนข้างเหลี่ยม สวมกระบังหน้า ผมเกล้าเป็นชฎารูปทรงกระบอกบานออก มีกรองคอประดับตกแต่ง บริเวณหว่างพระเนตรสลักคล้ายตาที่ 3 ตั้งขวางอยู่กลางพระนลาฏ นุ่งผ้าทางจีบเป็นริ้ว เหน็บชายพกที่พระเพลาซ้าย ซึ่งพาดผ่านพระเพลาขวา โดยทั้งชายภูษาหางปลา ด้านหน้าเสมอกับขอบภูษาทรงด้านล่าง ชายภูษาด้านบนแผ่เป็นรูปพัดเหนือเข็มขัด แสดงถึงการนุ่งผ้าอย่างศิลปะขอมแบบนครวัด ที่ฐานระหว่างพระบาททั้งสองข้างมีร่องรอยของคทา จึงสันนิษฐานว่า น่าจะเป็นถือหรือกุมอาวุธด้ามยาวอยู่

เมื่อพิจารณาลักษณะประติมาณวิทยาที่สลักคล้ายรูปตาที่ 3 อยู่กลางพระนลาฏ สันนิษฐานได้ว่าอาจเป็นรูปพระคิเว มหาเทพผู้ยิ่งใหญ่ ในศาสนาฮินดู ซึ่งพระองค์มีลักษณะพิเศษคือมีตาที่ 3 กลางพระนลาฏ อย่างไรก็ตามนักวิชาการบางท่านตั้งข้อสันนิษฐานไว้ว่า น่าจะเป็นรูปทวารบาลนาม “นนทิกะศวร” ซึ่งมักพบอยู่คู่กับทวารบาลนาม “มหากาล”

With study of the third carving eye by the theory of iconography assuming that this sculpture is Lord Shiva, the mighty god of Hinduism who bore the third eye in the middle of his forehead as extraordinary characteristic feature, however some scholars have assumed that this figure might be Dvarapala (Guardian) Called “Nondhikesavara” which always discovered together with Dvarapala named “Mahakala”

ศิลาจารึกแก้ว (อโรคยศาล)

อักษรขอม ภาษาล้านสกฤต
พุทธศตวรรษที่ ๑๘
หินทราย สูง ๓๘ ซม.
กว้าง ๒๒.๕-๒๔.๕ ซม.
เลขทะเบียน ๔/๒๕๓๐
พบจากการขุดแต่งคูแก้ว
อ.เมือง จ.ขอนแก่น

ศิลาจารึกทรง
กระโจม พบเมื่อปี

พ.ศ. ๒๕๒๙ จากการขุดแต่งคูแก้ว โบราณสถานประเพณีอโรคยศาล หรือ ศาสนสถานประจำสถานพยาบาล จารึกด้วยอักษรขอม ภาษาล้านสกฤตทั้ง ๔ ด้าน กำหนดอายุในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๘ ข้อความกล่าววรมัสการ “พระโกลัษยคุรุไวฑูรยะ” ซึ่งเป็นพระโพธิสัตว์ในพุทธศาสนาวัชรยาน ผู้ช่วยจัดโรคภัยไข้เจ็บให้แก่มวลมนุษย์ และสรรเสริญพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ผู้ทรงโปรดฯ ให้สร้างโรงพยาบาล และกำหนดสถานที่นี้ (อโรคยศาล) เป็นที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาด้วย ข้อความในจารึกนี้เหมือนกับจารึกอีกหลายหลัก ซึ่งพบในศาสนสถานประเภทเดียวกัน เช่น จารึกด้านประจำ จ.บุรีรัมย์ จารึกตาเมื่อนโตจ จ.สุรินทร์ จารึกพิมาย จ.นครราชสีมา เป็นต้น

Ku Kaew Inscription (Arokhayasala Ancient Public Hospital)

Ancient Khmer Alphabet, Sanskrit Language 13th century A.D.

Sandstone, Height 38 c.m Width 22.5 - 24.5 c.m Registration No. 4/2530

Found at Ku Kaew (ancient public hospital) Muang district, Khon Khaen.

This tent like stone inscription was discovered in 1986 A.D. from the excavation at Ku Kaew. This ancient structure was functioned as Arokhayasala or might be the monastic building attached to the hospital. Khmer letters were inscribed on all four side in Sanskrit language, dated to period in 13th century. The praised content referred to “**Phrapaisachaya Khuru Vaithuraya**” who was the Bhodhisattava of Mahayan Buddhism that defends the mankind from the sickness and there is also the wording to laud King Jayavarman VII who gave the royal order to build the hospital and allocated this premise (Arokhayasala) for religious rituals practising. The content of this stone inscription is consistent to the inscribed content of other inscriptions that found in the monastic structures of the same type such as Daanprakum inscription in Buriram province, Tamuentoj inscription in Surin province, Pimai inscription in Nakornrachasima province, etc.

พระพุทธรูปนาคปรก

ศิลปะลพบุรี แบบบายนพุทธศตวรรษที่ ๑๘

หินทราย

หน้าตักกว้าง ๔๖ ซม. สูง ๑๐๐ ซม.

เลขทะเบียน ๔๔๕/๒๕๑๖

พบจากการขุดแต่งกุฏิสันตารัตน์

อ.นาจูน จ.มหาสารคาม

พระพุทธรูปนาคปรกประทับนั่งบน
ขนดนาถ ๓ ชั้น ปลายสอบเข้าหากันด้านล่าง
ด้านหลังเศียรพระพุทธรองค์ มีนาถ ๗ เศียร
แผ่พังพาน พระองค์ประทับนั่งปางสมาธิ
(พระหัตถ์ทั้งสองข้างหักหายไป แต่ยังมีร่องรอย
ของการประสานหัตถ์อยู่เหนือพระเพลา) สวม
กระบังหน้า และสวมมงกุฎทรงกรวยครอบ
อุษณิษะ ขอบชายสบบงเว้าต่ำ ลักษณะศิลปะ
ขอมแบบบายน

Crowned Buddha under Naga

Khmer art, Bayon style, 13th century
A.D.

Sandstone, Height 100 c.m Width
46 c.m

Registration No. 445/2516

Found at Ku Santarat, Nadoon district
Mahasarakham

This Crowned Buddha under
Naga seated on the three superim-
posed coils of Naga that sloped down
to the end on the lower part, there is
seven headed Naga spreading to
cover Buddha's head on the back side.
The Buddha seated in the posture of
'Samadhi' (both hands were broken
away and missing but there still be
the trace of adjoining hands rested over
the lap) wear the band head gear and
topped by conical shaped crown that
decorated with jewelled pattern with
the inner monastic robe end hanging
down and ending in a curvical design
that exposed the Khmer artistic
feature of Bayon style.

พระพุทธรูปนาคปรก

ศิลปะลพบุรี แบบบายนพุทธศตวรรษที่ ๑๘

หินทราย

หน้าตักกว้าง ๔๐ ซม. สูง ๗๕ ซม.

เลขทะเบียน ๓๓๖/๒๕๑๖

พบจากการขุดแต่งคูสันตรัตน์

อ.นาดูน จ.มหาสารคาม

พระพุทธรูปนาคปรกองค์นี้ ลักษณะประทับนั่งปางสมาธิภายใต้เศนาคปรก ขอบชายสบงบางๆ สูงขึ้น พระพักตร์ค่อนข้างเหลี่ยม พระโอษฐ์เบะ พระเกตุมาลาเป็นทรงกรวยสูง พระเกศาขมวดเป็นเม็ดกลม มีเศนาคปรก ๗ เคียร กำหนดอายุในสมัยลพบุรีร่วมสมัยกับศิลปะแบบบายน

Buddha Sheltered by Naga's Hood

Khmer art, Bayon style, 13th century A.D.

Sandstone, Height 75 c.m Width 40 c.m

Registration No. 336/2516

Found at Ku Santarat, Nadoon district Mahasarakham.

This Buddha seated in meditation posture (Samadhi) and protected by the Naga's hood dressed with thin layer of inner clothing that hanging the robe end of high level. The face is slightly square in shape with half opened lips in austere expression, the hair curls are in large style topped with a halo in the form of high cone and covered by seven headed Naga. The chronology of this Buddha dated to Lopburi period that is consistent to period of Bayon artstyle.

พระวัชรธร

ศิลปะลพบุรี แบบบายนพุทธศตวรรษที่ ๑๘

หินทราย

หน้าตักกว้าง ๓๗ ซม. สูง ๕๗ ซม.

เลขทะเบียน ๔๔๘/๒๕๑๖

พบจากการขุดแต่งกุฏิสันตารัตน์ (อโรคยศาล)

อ.นาइन จ.มหาสารคาม

พระวัชรธร เป็นรูปเคารพในศาสนาพุทธ
ลัทธิมหายาน ซึ่งถือเป็นอาทิพุทธ หรือประธาน
ของพระพุทธเจ้าผู้ให้กำเนิดพระพุทธเจ้าองค์อื่นๆ
สลักเป็นรูปเทพบุรุษประทับนั่งขัดสมาธิราบ
บนฐานกลีบบัว ด้านล่างมีเดือยเป็นแกนเพื่อ
เสียบกับฐานรูปเคารพ พระหัตถ์ขวาถือวัชร
พระหัตถ์ซ้ายถือกระดิ่ง โดยหันทางส่วนด้านที่
ทำเป็นรูปกลีบบัวออกมาข้างหน้า พระหัตถ์ทั้ง
สองซ้อนกันอยู่ที่ระดับพระนาภี สวมกุณฑล
(ตุ้มหู) และศิราภรณ์ทรงมงกุฎมีกระบังหน้า
ลักษณะศิลปกรรมขอมแบบบายน

Vajradhara

Khmer art, Bayon style, 13th century A.D.

Sandstone, Height 57 c.m Width

37 c.m. Registration No. 448/2516

Found at Ku Santarat in Nadoon
district of Mahasarakham province.

Vajradhara is the divinity image
of Mahayan Buddhism that highly
regarded as "Arthi Buddha" alias to the
"Prime Lord Buddha" who gave birth
to various Buddhas, carved into male
divinity figure, seated in the crossed -
leg fashion on the lotus - petal base.
Attached with axis in the
bottom to function as supporting pole
for installation of this image on the
pedestal, holding thunder bolt in his
right hand and the bell in the left one
with turning of the lotus petal part
towards the front side. Both hands
posted up to the navel level, wearing
the earrings and crown shaped head
gear with head band that represented
the characteristic features of Khmer art
of Bayon style.

พระวัชรธร

ศิลปะลพบุรี แบบบายน พุทธศตวรรษที่ ๑๘

หินทราย

หน้าตักกว้าง ๓๕ ซม. สูง ๕๕ ซม.

เลขทะเบียน ๑/๒๕๓๐

พบจากการขุดแต่งคูแก้ว (อโรคยศาล)

อ.เมือง จ.ขอนแก่น

พระวัชรธร องค์นี้พบจากการขุดแต่งคูแก้ว เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐ ลักษณะประทับนั่งขัดสมาธิราบบนฐานกลีบบัว พระหัตถ์ขวาถือวัชร พระหัตถ์ซ้ายถือกระดิ่ง สวมกุณฑล และศิราภรณ์ทรงมงกุฎมีกระบังหน้า มีลักษณะศิลปกรรมคล้ายคลึงกับพระวัชรธรที่พบจากคูสันตรัตน์มาก แสดงถึงความสัมพันธ์กันในด้านอายุสมัยและรูปแบบศิลปะ

Vajradhara

Khmer art, Bayon style, 13th century A.D.

Sandstone, Height 55 c.m Width 35 c.m

Registration No. 1/2530

Found at Ku Kaew Muang district, Khon Kaen.

This Vajradhara was discovered at Ku Kaew excavation site in 1986 - 1987 A.D. seated in the crossed - leg posture (Samadhi) on the lotus - petal pedestal, holding thunderbolt in his right hand and the bell in the left one. This image wears the earrings and crown shaped head gear with head band. The artistic features of this Vajradhara are resemble to the one that found at Ku Santarat suggested to the inter - relation of age and art style between them.

พระพุทธรูปปางมารวิชัย

ศิลปะลาว กลางพุทธศตวรรษที่ ๒๑ - ต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๒

สำริด สูง ๒๗ ซม. หน้าตักกว้าง ๑๒ ซม.

เลขทะเบียน ๒๖๘/๑๖

หลวงวาทีไพเราะ กับนางบัวกลีบ สกุนตนาคม
มอบให้เมื่อวันที่ ๒๐ พ.ย. ๒๔๘๔

องค์พระพุทธรูปประทับนั่งขัดสมาธิราบ แสดงปางมารวิชัยบนฐานสูงรูปเรือ พระพักตร์กลม พระหนูป้าน พระนาสิกสั้นนูน พระโอษฐ์เล็ก เม็ดพระศกเล็กแหลม พระเกตุมาลา รูปกรวยคว่ำ พระวรกายค่อนข้างอวบ พระอุระนูน ครองจีวรห่มเฉียง เปิดพระอังสาขวา ชายจีวรยาวลงมาจรดพระนาภี ส่วนฐานล่างเป็นฐานหน้ากระดานแปดเหลี่ยมซ้อนกัน ๒ ชั้น ถัดขึ้นไปเป็นบัวหงายหรือรูปเรือ ซึ่งทำตามแบบอย่างคติความเชื่อของล้านนา อันหมายถึงพาหนะที่พาข้ามห้วงวัฏฏะสงสารไปสู่นิพพาน

Buddha image in the attitude of subduing mara

Lao style, middle of the 16th - beginning of the 17th century A.D.

Bronze, Height 27 c.m Width 12 c.m.

Registration No. 268/16

Given by Luang Waathee - pairon and Mrs. Bua-kleeb Sakuntanaak on November 20, 1941 A.D.

This Maravijaya seated Buddha situated on a high base of boat shape, a round face with a sturdy chin, a rather short hook nose, small and thick lips, the head covered with pointed small hair - curls topped with a halo in the shape of inverted cone.

The body is corpulent with a much developed chest adorned with the monastic robe, clad in open mode that leaves the right shoulder bare and its hanging to the navel. The lower pedestals are in the forms of octagonal squareed platform superimposed on one another topped by the concave base or boat shaped that derived from cultural belief of Lan Na people who regarded boat as the mean to transport the believers across the ocean of life cycle to nivarana.

พระพุทธรูปปางมารวิชัย

ศิลปะลาว พุทธศตวรรษที่ ๒๓

สำริด

สูง ๓๐ ซม. หน้าตักกว้าง ๘.๕ ซม.

เลขทะเบียน ๒๗๐/๑๖

ย้ายมาจากห้องกลางกระทรวงมหาดไทย เดิม
ได้มาจากมณฑลอีสาน

องค์พระพุทธรูปประทับนั่งขัดสมาธิราบ
แสดงปางมารวิชัย พระพักตร์ค่อนข้างสั้น
พระนลาฏกว้าง พระขนงโก่งปลายไม่จรด
สันพระนาสิก พระเนตรเรียวเหลือบลงต่ำ
พระนาสิกโด่งเป็นสัน พระโอษฐ์บาง พระกรณ
ยาวลงมาจรดพระพาหา ขมวดพระเกศาเล็ก
แหลม มีแนวเส้นไรพระศก พระรัศมีสูงปลาย
ตัดด้านล่างตกแต่งด้วยลายกลีบบัว ครองจีวร
ห่มเฉียงเปิดพระอังสาขวาแลเห็นยอดพระถัน
ทั้งสองข้าง ชายจีวรยาวลงมาจรดแนวเส้นรัด
ประคตปลายตัดตรง

ส่วนฐานเป็นฐานปัทม์ยกสูงแบบลาว
หรือที่เรียกกันว่าฐาน “แอวขัน” ฉลุโปร่งตกแต่ง
ด้วยลายกลีบบัวและลายก้านขด

Buddha image in the attitude of subduing mara

Lao style, 18th century A.D.

Bronze, Height 30 c.m. Width 8.5 c.m.

Registration No. 270/16.

Removed from Ministry of Interior

This Buddha subduing mara
seated on the high raised platform
pedestal of Laotian style that called
“**Aiewkhan**” decorated with fretwork
of foliate motifs. The characteristics are
square face, broad forehead, arched
eyebrows, sleeping eyes, a long and
slender nose, thin lips, long ears down
to the shoulders, small pointed hair
curls with a marked line of hair edge,
a high shape halo with cutaway end
and lotus petal based on top of the
head. Clad in open mode that leaves
the right shoulder bare, both nipples
are visible the straight end of the robe
extending down to the waist marked
by a fillet.

พระพุทธรูปปางมารวิชัย

ศิลปะลาว หล่อขึ้นเมื่อพ.ศ. ๒๓๓๖

สำริด

สูง ๕๕ ซม. หน้าตักกว้าง ๑๗ ซม.

เลขทะเบียน ๒๙๔/๒๕๑๖

จากวัดบ้านเหล่าคาม อ.มุกดาหาร จ.นครพนม

พระพุทธรูปประทับนั่งขัดสมาธิราบ แสดงปางมารวิชัยบนฐานสูง พระพักตร์กลม พระเนตรหลับ พระนาสิกและพระโอษฐ์เล็ก ขมวดพระเกศากันหอย พระรัศมีบัวแฉก ฝัง อัญมณีสีชมพูใส และสีขาว ครองจีวรห่มเฉียง เปิดพระอังสาขวา ชายสังฆาฏิตัดตรงยาวจรด พระนาภี ปลายนิ้วพระหัตถ์ยาวเสมอกัน มี จารึกที่ฐานชั้นล่าง ข้อความกล่าวถึงพระบรม ราชโองการพระมหากษัตริย์ล้านช้าง ได้ถวาย ข้าโอกาส เพื่อรักษาบูชาพระพุทธรูปองค์นี้ และ สืบแข่งผู้ที่ยึดเอาข้าโอกาสของพระพุทธรูป ระบุศักราช ๑๑๕๕ ตรงกับ พ.ศ. ๒๓๓๖

Buddha image in the attitude of subduing mara

Lao style, C. 1793

Bronze, Height 55 c.m Width 17 c.m.

Registration No. 294/16.

From Wat Ban Lao Kham, Mukdaharn district, Nakhon Panom.

This Buddha seated on the high pedestal with the characteristic of round face, sleeping eyes, nose and mouth are small in shape, hair curls are in conical shape, the radius made to petal of lotus shape setting with shock pink and white coloured jewels, clad in open mode that leaves the right shoulder bare with the end of Samghati (shawl) extending down to the navel. All the fingers are of the same length. The inscription appeared on the lower part of base telling the contents of "By royal patronage of Laanxang King who contributed the fellow servants and slaves for keeping this Buddha with good service in 1793 A.D. (equivalent to 2336 B.E.) and casting the terrible omen to anyone who dare to conscript these service men of the Buddha image.

ตราประทับ

ศิลปะรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ ๒๔
ไม้

เส้นผ่าศูนย์กลาง ๕.๔ ซม. สูง ๖.๕ ซม.

เลขทะเบียน ๑๗/๒๕๓๖

นายอร่าม แก้วมณี ถวายวัดไว้ พระครู
โพธิสารคุณ เจ้าอาวาสวัดโพธิ์โนนทัน อ.เมือง
จ.ขอนแก่น มอบให้ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๓๖

ตราประทับของพระนครศรีบริรักษ์ (อิน)
อดีตเจ้าเมืองขอนแก่น อยู่ในตำแหน่งระหว่าง
พ.ศ. ๒๓๘๑ - ๒๓๘๗ ช่วงสมัยพระบาท
สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ เป็น
บุตรของพระนครศรีบริรักษ์ (ท้าวจาม) และเป็น
หลานของพระนครศรีบริรักษ์ (เพี้ยเมืองแพน)
ในปีพ.ศ. ๒๔๘๑ พระนครศรีบริรักษ์ (อิน) ได้
ย้ายที่ตั้งเมืองจากบ้านดอนพันชาดมาตั้งที่ริมบึง
ยอน (บึงแก่นนคร) หนองเหล็ก ตะวันตก
บ้านโนนทัน ที่เรียกว่า “บ้านเมืองเก่า”

A SEAL

Rattanakosin Period, 19th Century A.D.

Wood, Dia, 5.4 c.m. Height 6.5 c.m.

Registration No. 17/2536

Given by Abbot of Wat Phonontan,
Khon Kaen

This seal belonged to Prana-
kornsriborirak (In) the exgovernor of
Khon Kaen province, assumed his
office during 1838 - 1844 A.D. in the
reign of King Rama III. His father
(Tao Jaam) and his grand father (Pia
Muang Pan) also assumed the same
title of Pranakornsriborirak. In 1838
A.D. he relocated the city of Khon Kaen
from Baan Donpunchaad to settle down
closed to Bungbon (Bung Kaennakorn)
in Nhonglek west in Baannontan area
called “Baan Muangkao”

A costume of Pranakornsriborirak (In)

Rattanakosin period, 19th Century A.D.

Silk cloth woven with brocaded designs

Given by abbot of wat Phonontan, Khon Kaen.

This costume belonged to the exgovernor of Khon Kaen province.

Pranakornsriborirak who assumed his office during 1838 - 1844 A.D.

เสื้อของพระนครศรีบริรักษ์

สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ ๒๔

ผ้าไหมทอยกดอก

พระครูโพธิสารคุณ เจ้าอาวาสวัดโพธิ์โนนทัน

อ.เมือง จ.ขอนแก่น มอบให้ วันที่ ๓๐ กันยายน

๒๕๓๖

เป็นเสื้อของอดีตเจ้าเมืองขอนแก่น

พระนครศรีบริรักษ์ (อิน) อยู่ในตำแหน่งระหว่าง

พ.ศ. ๒๓๘๑ - ๒๓๘๗

ธรรมาสน์ทรงปราสาท

ศิลปะพื้นบ้านอีสาน พุทธศตวรรษที่ ๒๕

ไม้แกะสลัก - ลงรักปิดทอง

ได้จากวัดบ้านหัวขัว อ.เมือง จ.ขอนแก่น

ธรรมาสน์ทรงปราสาท ส่วนยอดและฐานชำรุด หลังคาเป็นจั่วซ้อนกันหลายชั้น มุงด้วยกระเบื้องไม้แบบที่เรียกว่าแป้นเกล็ด ด้านข้างมีช่องหน้าต่างทั้งสี่ด้าน ด้านนอกแกะสลักลวดลายและลงรักปิดทอง การทำธรรมาสน์เป็นห้องมีผนังและช่องหน้าต่างลักษณะนี้ นับเป็นภูมิปัญญาเพื่อให้เสียงเทศน์มีความกังวาน และทำให้พระสงฆ์ไม่สนใจต่อสิ่งรบกวนรอบข้างมีสมาธิในการแสดงธรรมเทศนา

Prasat Style Pulpit

Local style 20th century A.D.

Wood, lacquered and goldgilt.

From Wat Ban Hua Kua, Muang district, Khon Kaen.

This castle shaped pulpit consisted of broken top and damaged base with a multi - tiered roof, covered with wooden tiles in the technique called "PaenKled", one window on each side, decorated with gilded carving of gold and black lacquer design. The way to make pulpit in the shape of room with window in the wall like that considered to be of folk intelligence to keep the monk away of the surrounding nuisance have concentration in sermon delivering and keeping the preaching voice at high volume.

ตู้พระธรรม

ศิลปะพื้นบ้านอีสาน พุทธศตวรรษที่ ๒๕
 ไม้ ลายรดน้ำ สูง ๑๔๕ ซม. กว้าง ๔๖ ซม.
 เลขทะเบียน ๖๐/๓๖
 สร้างโดย นายหมื่น รักดีมีชัย ปี พ.ศ. ๒๔๔๘
 พระครูสารธรรมาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดสะเกษ
 อ.แวงใหญ่ จ.ขอนแก่น มอบให้

ลักษณะเป็นตู้สี่เหลี่ยม ด้านล่างเจาะช่อง
 และมีลิ้นชัก บานประตูเขียนลายรดน้ำ ด้วย
 ภาพลิงกับยักษ์ในเรื่องรามเกียรติ์ เหนือขึ้นไป
 เป็นลายกนกเปลวในกรอบสี่เหลี่ยมเรียงกัน

The Buddhist Manuscript Cabinet

Local style 20th century A.D.
 Wood, gold niello, height 145 c.m.
 width 46 c.m.
 Registration No. 60/36.
 From wat Sakhet, Khon Kaen.

This cabinet was square in shape
 with the drawers cut in the base,
 painted with gold and black lacquer
 technique called "lai rod nam" in the
 design of flame like kanok (a basic
 vegetal motif) put in the adjoin square
 frame above the picture of monkey and
 demon that belonged to the scene from
 Ramakienepic.

